

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΔ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, 1. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1977 | ΑΡΙΘ. 3

ΑΓΑΠΗΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΑΝ ΝΕΟΤΗΤΑ

ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Ζ'

1. Τὸ ἰδεῶδες μορφώσεως, τὸ ὁποῖον προβάλλεται ὑπὸ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς μὲ τὴν ἀπαιτήσιν καθολικοῦ κύρους, ἐὰν πρόκειται καὶ βαθυτέρας ρίζας ν' ἀποκτήσῃ καὶ καθολικὴν ἀναγνώρισιν, τότε πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς πείρας τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος καὶ ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας, ἣν ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως ἔδωκεν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ μορφωτικοῦ ιδεώδους, πέραν οἰουδήποτε χρονικοῦ περιορισμοῦ. Ἄλλαις λέξεσιν, ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, ὀφείλει ν' ἀντλήσῃ ἐκ τοῦ παρελθόντος καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ποῖον ιδεῶδες μορφώσεως ἐθεωρήθη αἰείποτε ἔχον ἀπόλυτον ἀξίαν, πέρα τῶν χρονικῶν ὁρίων καὶ τῶν ἐκάστοτε ῥοπῶν καὶ διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πολιτισμὸς ἐκάστης ἐποχῆς ἀναπτύσσεται, ἐξελίσσεται, σταθεροποιεῖται καὶ ἐπιβάλλεται, οὐχὶ τόσο ὡς ἐξω-εἰδυλλιακῆ κατὰστασις, ἱκανοποιούσα τὰς ποικιλωτάτας ὠφελιμιστικῆς ἀπαιτήσεως τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ὡς ἀπαύγασμα καὶ ἐρμηνεία πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς προσπάθειας πρὸς κάρπωσιν ἐκ τοῦ παρελθόντος παντὸς ἀρίστου, ἐφαρμοστέου δὲ καὶ ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, διαμορφουμένου ἀναλόγως τῆς νέας κατασκευῆς τοῦ πολιτισμοῦ.

2. Κάθε κίνησις πολιτισμοῦ ἔχει τὰς ρίζας αὐτῆς εἰς τὴν πείραν τοῦ παρελθόντος καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφουμένης διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἀκόμη καὶ ἡ θρησκευτικὴ Πίστις ἀντλεῖ τὴν δύναμιν τῆς ἐαυτῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς, οὐ μόνον ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, τοῦ φύσει συγκινοῦντος τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς διανοίας, ἣτις καὶ ἐπέξηγεῖ ἀναγκαστικῶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ περιεχομένου τῆς Πίστεως. Ἡ Φιλοσοφία λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα συνεπικουρεῖ εἰς στερέωσιν τῶν πιστευτέων ἀληθειῶν τῆς Θρησκείας. Καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐπομένως πάσης ἐποχῆς, ἄνευ τῆς ἱστορικῆς πείρας, τῆς ἐρμηνευομένης καὶ διατυπουμένης ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἀδύνατον ν' ἀποκτήσῃ βαθείας ρίζας ἐπιβολῆς καὶ κύρους καθολικοῦ. Πολιτισμὸς διαρρηγνύων πάντα δεσμὸν μετὰ τοῦ παρελθόντος, ἀδύνατον νὰ πραγματοποιήσῃ καθολικὸν κύρος καὶ ἐπιβολήν, ἀπλούστατα, διότι δὲν ἔχει τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐπιχειρήματα ἀξιολογήσεώς του, ἡ δὲ τυχὸν προβαλλομένη ἐκ τῶν πραγμάτων δῆθεν καὶ τῆς ἐποχῆς ἀναγκαιότης του, ἀσφαλῶς λόγῳ τῆς συνεχοῦς μεταβλητότητος τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, καὶ ὁ πολιτισμὸς οὗτος θ' ἀποδειχθῇ καὶ εὐθραυστος καὶ εἰς ριζικὰς μεταβολὰς

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ *

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμιάν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Δεξάμενοι μετ' ἀγάπης τὰς ἀγαθὰς εὐχὰς, ἃς ἡ Ὑμετέρα περισπούδαστος ἡμῖν Μακαριότης διεβίβασεν

ὑποκείμενος συνεχῶς. Μόνος ὁ ἄνθρωπος-πνεῦμα παραμένει ἀμεταβλήτως ὁ αὐτὸς ψυχολογικῶς. Λογικῶς, ἀναπτύσσεται βεβαίως, τὴν δὲ βούλησίν του ἰσχυροποιεῖ διὰ τινος χαλινού, ὃν ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον τό τε θρησκευτικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν ἰδεώδες μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς.

3. Παρ' ἡμῖν παρατηρεῖται ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις ἐξωφρενικὴ τάσις ἀποκοπῆς παντὸς δεσμοῦ ἐκ τοῦ παρελθόντος, χρησιμοποίησις δὲ τῆς ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας μόνον ὡς ἀκίς πιστεύομεν, ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὰς ὠφελιμιστικὰς ἐπιδιώξεις ἡμῶν τοῦ παρόντος. Ἡ σκοπιμότης τοῦ ἐπιχειρήματος, κατέστη τὸ συνεχὲς σάλπισμα διεγέρσεως τοῦ πόθου τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιλανθανόμενοι τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, παρωθούμεθα εἰς τὸ νὰ ζητῶμεν ὅ,τι μᾶς ὠφελεῖ σήμερον. Ἀξίαν ἔχει δι' ἡμᾶς τὸ «νῦν» καὶ οὐχὶ τὸ «πρὶν». «Κάτω λοιπὸν τὸ κατεστημένον!» Ὑπὸ πάσας τὰς μορφὰς του, πολιτικὴν, κοινωνικὴν, ἠθικὴν, θρησκευτικὴν, πολιτιστικὴν, μορφωτικὴν, παιδαγωγικὴν κ.τ.τ.

Προσεπάθησα νὰ ἀναλύσω καὶ ἐρμηνεύσω τὴν ἐννοίαν τοῦ παραλόγου τούτου συνθήματος. Τί νοεῖται διὰ τοῦ ὅρου «κατεστημένον»; Ἀσφαλῶς τὸ «νῦν» ὑπάρχον σύστημα ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ ἀθρώπου ἐπὶ παντὸς πεδίου. Ὅταν λοιπὸν διακηρύττεται «Κάτω τὸ κατεστημένον», νοεῖται ἀποκοπὴ πλήρης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος, ἀνατροπὴ δηλ. τελεία τῶν

ἡμῖν διὰ τοῦ τιμίου γράμματος Αὐτῆς ἐπὶ ταῖς ἀγίαις καὶ μεγάλαις ἐορταῖς τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως καὶ ἐν τῷ κόσμῳ Ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄσμενοι, σὺν τῇ εὐχαριστίᾳ, σπεύδομεν ἀποδοῦναι Αὐτῇ καὶ τὸν ἀφ' ἡμῶν ἀδελφικὸν ἐόρτιον ἀσπασμόν, ἐλοθύμως τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐν Βηθλεὲμ Τεχθέντος Σωτῆρος τῇ Ὑμετέρᾳ σεβασμιωτάτῃ Μακαριότητι, τῇ περὶ Αὐτὴν τιμίᾳ Ἱεραρχίᾳ, τῷ ἱερῷ κλήρῳ καὶ παντὶ τῷ πληρώματι τῆς κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας εὐχόμενοι.

Προσεπευχόμενοι δ' ὀλοκαρδίως καὶ τὸν ἐπανατέλλοντα νέον τῆς χρηστότητος Κυρίου ἐνιαυτὸν φορὸν παραμυθίας καὶ πάσης ἀγαθούσης τῇ Ὑμετέρᾳ Μα-

πάντων καὶ ἐναρξίς νέας ζωῆς διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ περὶ τῆς νέας ταύτης ζωῆς τοῦ ἀθρώπου, ὁ ὕδεν ἀναφέρει ἡ ἀνόητος διακλήρυξις. Καὶ εἶναι ἀνόητος, διότι στερεῖται περιεχομένου. Ἐννοιολογικῶς καὶ φιλοσοφικῶς τὰ πάντα ἀλλοιοῦνται καὶ μεταβάλλονται. Τὸ «νῦν κατεστημένον» θὰ παραχωρήσῃ, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀναποφεύκτως τὴν θέσιν του εἰς ἕτερον σύστημα ζωῆς καὶ δράσεως διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἵνα καὶ τοῦτο καταστῆ «κατεστημένον», ἵνα καὶ τοῦτο μετὰ τὸν καιρὸν παραδώσῃ τὴν σκυτάλην εἰς ἕτερον «κατεστημένον» κ.ο.κ. Ἄρα καλούμεθα οἱ ἄνθρωποι τοῦ «νῦν κατεστημένου» νὰ ἐπαναστατήσωμεν κατ' αὐτοῦ, παραχωροῦντες εἰς ἕτερον «κατεστημένον» τὴν θέσιν τοῦ «νῦν κατεστημένου». Ἄλλ' αὐτοῦ τὸ περιεχόμενον γνωρίζομεν ἐκ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος, ἐπιζητοῦμεν δὲ τὴν βελτίωσιν μόνον τῶν στοιχείων ἐκείνων, ἅτινα ἐπιδέχονται βελτιώσεως. Ἐνῶ τὸ κηρυττόμενον «νέον κατεστημένον», ποῖα ἀνώτερα στοιχεῖα καλυτερεύσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀθρώπου προβάλλει; Ἐὰν ἡ ἀπάντησις εἶναι «εἰς πάντα», τότε καλούμεθα εἰς μίαν ἐπανάστασιν μαρξιστικοῦ τύπου, ἣτις διακηρύττει ὅτι κατανοεῖ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον καὶ ἀδιαφορεῖ διὰ πᾶν ὅ,τι ἡ ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας καὶ ἡ πείρα προβάλλουσιν ὡς ἔχον ἀξίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

*Ομότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

καριότητι καὶ τοῖς σὺν Αὐτῇ, πεπληρωμένον δὲ εὐδοκίας καὶ εἰρήνης τῷ κόσμῳ παντί, κατασπαζόμεθα καὶ αὖθις Αὐτὴν ἐν Χριστῷ Τεχθέντι καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδιασμένης τιμῆς.

Χριστούγεννα 1976

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν Ἡμῖν ἀγαπητὴ καὶ περισπούδαστε ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος Κύριε Σεραφεῖμ, τὴν Ὑμετέραν Γερασμίαν Μακαριότητα, ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Κατὰ τὴν ἐξαιρετικῶς ἀποπνυκτικὴν ἀγωνίαν, ἥτις τὴν στιγμὴν ταύτην πιέζει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὄντως «ἀποφυχόντων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ», τυγχάνει μεγάλη ἢ ἀπὸ Θεοῦ παραμυθία ἢ διαχεομένη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστευόντων ἀπὸ τῆς χάριτος καὶ τῆς χαρᾶς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλήρωται χαρᾶς ὑπερκοσμίου. Ὁ ἐν ὑψίστοις Θεὸς εὐδόκησε ἵνα ἀποστείλῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ εὐαγγελιζόμενον εἰρήνην. Ἀσπασώμεθα ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Συνδεθώμεν ἀλλήλοις τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης. Ὑμνήσωμεν μιᾶ καρδίᾳ τὸν διὰ τῆς φάτνης καὶ σηπάλου ἐρχόμενον πρὸς ἡμᾶς Λυτρωτὴν.

Καὶ χαρᾶς μὲν ἀνεκλαλήτου ὑπόθεσις γίνεται πάντοτε ἢ ἀνάμνησις τῶν ὑπερφυῶν γεγονότων τῆς ἀκρας συγκαταβάσεως τοῦ Σωτῆρος πρὸς ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου, ἀλλ' ἐν γε τοῖς παραῦσι χρόνοις τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ἀνωμαλιῶν καὶ φόβου περὶ ἐπικειμένων κακῶν, ἢ ἀνάμνησις τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος ἐτι μείζονα προκαλεῖ τὴν χαρὰν καὶ μείζονα τὴν παραμυθίαν. «Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὃ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωτα ἐν». Παρ' Αὐτοῦ καὶ μόνον δυνάμεθα τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου προσδοκᾶν, τὴν εἰς Αὐτὸν ἐνισχύοντες πίστιν καὶ πρὸς Αὐτὸν τοὺς λαοὺς καθοδηγοῦντες.

Ἐἴθε αἱ κοινῇ ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἐορταζόμεναι σήμερον ἄγιοι ἐορταί, διαθερμάνειεν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα πάντων πρὸς τὸ κατιδεῖν καὶ αἰσθανθῆναι διαυγέστερον καὶ βαθύτερον τὸ διὰ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἀνατεῖλαν τῷ κόσμῳ καὶ εὐροῖεν ἐν αὐτῷ τὴν ἀσφαλῆ ὁδὸν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ

θελήματος τοῦ κοινῶ Οὐρανοῦ Πατρὸς ἐπὶ τῷ κοινῷ πάντων ἀγαθῷ.

Μετὰ τοιούτων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων ἐπισκεπτόμεθα ἐορτίως τὴν Ὑμετέραν πεφιλημένην Μακαριότητα, ἐνοῦμενοι μετ' Αὐτῆς εἰς δέησιν ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, προσαγορευόμεν Αὐτὴν ἐν Χριστῷ τεχθέντι καὶ τὰ αἰσιώτατα Αὐτῇ καὶ τῷ ποιμνίῳ Αὐτῆς διὰ τὸν Νέον τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου Ἐγναυτὸν παρὰ τοῦ τῶν ἀγαθῶν δοτῆρος Θεοῦ ἐξαιτούμεθα.

Εἴη τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ παντὶ εἰρήνης καὶ εὐδοκίας πεπληρωμένοις.

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος ἀδελφὸς λίαν ἀγαπητὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ

Χριστούγεννα 1976

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Πάλιν ἢ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνσάρκωσις, κρούει τὰς θύρας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ ἡμέραις πλήρεις πνευματικῶν ἀκαταστασιῶν, δυσχερειῶν, πόνων καὶ κατακλισμῶν, ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἀναλαμβάνῃ τὴν ἀποστολὴν Αὐτῆς ἀναπλάσσουμεν ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς τὸν ἄνθρωπον Αὐτῆς καὶ χαρίζουσα αὐτῷ συνειδησὶν ζῶσαν, ψυχὴν νηφάλιον καὶ καρδίαν καθαρὰν καὶ δίωμα ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ.

Μέγα εἶναι τὸ καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ καιρῷ τοῦτῳ ἐν ᾧ πλεονάζει ἡ ἀμαρτία εἰς βάρος τοῦ ὄλου πνεύματος τῆς θείας ἀποστολῆς Αὐτῆς.

Διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς νηστείας κατορθοῦται τὸ πνεῦμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως. Λέγοντες προσευχὴν ἐννοοῦμεν ἀνάτασιν ψυχῆς κεκαθαρμένης, διαλεγούσης μετὰ τῆς πηγῆς τῶν χαρισμάτων, νηστεία δὲ σημαίνει τὴν ἐκκλειψὶν τῶν παθῶν, καὶ τὴν διαμονὴν τῆς καρδίας ζώσης τῇ τροφῇ τοῦ μάννα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὕτω γίνεται ὁ ἄνθρωπος φωνὴ τῆς σωτηρίας, καὶ ἄσμα ἄγιον τοῦ ἐνσαρκωμένου καὶ ἐσταυρωμένου Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αὐταὶ εἶναι αἱ εὐχαὶ ἡμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις καθ' ἃς ἀνατέλλει τὸ φῶς τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀπὸ τῆς φάτνης τῆς ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ πιστεῦο-

μεν, ὅτι ὅλος ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἐπιποθεῖ τὴν αὐτὴν πνευματικὴν εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν ἐν Χριστῷ.

Μεγάλα θαῦμα εἶναι ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου. Μείζων τοῦ θαύματος εἶναι ἡ θεία δωρεὰ τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος, ἵνα διὰ τὸ φαγεῖν καὶ πίνειν ἀναδῶμεν τὴν κλίμακα τοῦ σταυροῦ, τοῦ δι' Αὐτοῦ ἡ σωτηρία ἡμῶν.

Μακαριώτατε, εὐχόμεθα, ὅπως, πλεονάζουσα ἡ τῆς χάριτος ἰσχὺς, ἦν κέκτηνται πλουσίως ἡ Ὑμετέρα Γερασμία Μακαριότης, ἀκτινοβολῆ ἐν τῇ ἐνότητι τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ σπεῖρη τὴν ἀδελφότητα, συμφωνίαν, εἰρήνην καὶ πνευματικότητα.

Προσευχόμενοι ὅλοι ἐν ταπεινῇ καρδίᾳ καὶ νοῦ, αἰτούμεθα τὸν φωτισμὸν τῷ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένῳ ἀνθρώπῳ, ἵνα καρποφόρος γίνηται τὸ τῆς φάνης δένδρον.

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἄντιοχείας ΗΛΙΑΣ

Χριστούγεννα 1976

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν, Ὑπέρτιμε καὶ Ἐξάρχῃ πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐν Χριστῷ, τῷ Θεῷ, λίαν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὲ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ. Τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Ἡμῶν Μακαριότητα ἐν ἁγίῳ φιλήματι περιπτυσσόμενοι, ἡδέως προσαγορεύομεν.

Εἰς ὕμνους καὶ ὠδὰς διανίσταται πᾶσα λογικὴ τε καὶ ἄλογος κτίσις τοῦ Δημιουργοῦ αὐτῆς καὶ Βασιλέως καὶ Προνοητοῦ, τὴν ἐπ' ἐσχάτων, ἄρρητον καὶ ἀπερινόητον περὶ τὸ ἴδιον πλάσμα Οἰκονομίαν εὐγνωμόνως καὶ περιχαρῶς γεραίρουσα.

Τῇ κτίσει οὖν ἀπάσῃ ἐπὶ τῇ σωτηρίῳ ἀγαμνήσει τῆς περὶ ἡμᾶς ὑπερφουδῆς Οἰκονομίας συναγαλλόμενοι καὶ Ἡμεῖς, οἱ Θεῖα συγκαταθάσει, ἡξιωμένοι αὐτοῖς ὄμμασι θεᾶσθαι καὶ αὐτοῖς χεῖλεσι προσκυνεῖν τοὺς Πανσέπτους Τόπους τῶν θαυμασιῶν τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ, δραμοῦμεν περιχαρεῖς εἰς Βηθλεέμ, τὴν Ἁγίαν Πόλιν Ἰούδα, μετὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν εὐλαδῶν προσκυνητῶν καὶ τὸν πάντιμον καὶ φωτολαμπῆ τόπον, οὗ ἐτέχθη Παῖδιον Νέον ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός, καταλαβόντες, παννυχίους μὲν ὕμνους μετὰ τῶν ἀγγέλων Θεῷ τῷ ἐν ὑψίστοις ἀναπέμφομεν, ἐντεῦξίς δ' ἔκτενεῖς ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντός, ὡς δῶρα μετὰ τῶν Μάγων τῷ ἐπὶ γῆς ὀφθέντι προσοίσομεν. Τὴν Θεῖαν

δὲ καὶ ἀναίμακτον καὶ αἰώνιον ἐν αὐτῷ ἐπιτελέσομεν, θεοπρεπῶς, Θεοσίαν, ἀγάπῃ πολλῇ μνημονεύσομεν καὶ τοῦ τιμίου ὀνόματος τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος, πρὸς τὸν δι' ἡμᾶς ἑαυτὸν κενώσαντα καὶ ἐν ὁμοίωματι ἀνθρώπου γενόμενον Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν εὐχὰς ὀλοθύμους, πᾶσαν ἄνωθεν ἀγαθωσύνην καὶ πᾶσαν οὐρανίαν χρηστότητα ἐγκλειούσας λιπαρῶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀναπέμψοντες.

Ἄσμενοι τοίνυν ἤκομεν, ἐν Χριστῷ τεχθέντι, νοερῶς Αὐτὴν περιπτυξόμενοι καὶ συναγαλλιασόμενοι Αὐτῇ, ἐπὶ τῇ περὶ Ἡμᾶς ἀφάτῳ τοῦ Κυρίου φιλανθρωπία, δεόμενοι ἅμα τοῦ καιροῦ καὶ χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θεμένου Θεοῦ ἡμῶν δωρήσασθαι Αὐτῇ τε καὶ τῇ ἄνωθεν πεπιστευμένη Αὐτῇ λογικῇ ποιίμῃ τὸν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ τῶν αἰῶνων ἐπιτέλλοντα ἐνιαυτόν, καὶ πλείστους ἔσους μετ' αὐτόν, ἐπανθοῦντα πάσῃ θυμοτερπεῖ ἀπ' οὐρανῶν χάριτι.

Ἀδελφικῶς δ' ἀξιούντες μεταδοθῆναι τὰς ἐορτίους ἡμῶν προσρήσεις καὶ ἐπευχὰς καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγία καὶ Ἱερᾶ Συνόδῳ, ἀπονέμομεν Αὐτῇ καὶ αὐθις τὸν ἐν Χριστῷ τεχθέντι ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ Χριστούγεννα 1976.

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος,

† Ὁ Ἱεροσολύμων ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν ἡμῶν ἀγαπητὴ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ κύριε Σεραφεῖμ, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ὁ τὰ σύμπαντα πληρῶν Κύριος, διὰ πολλὴν εὐσπλαγγίαν καὶ ἄφατον φιλανθρωπίαν, ὡς παῖδιον γέον ἐν σπηλαίῳ τίκτεται, ἐν σπαργάνοις εἰλίσσεται καὶ ἐν φάτῃ κατακλίνεται, ἵνα ἀναπλάσῃ τὸ φθαρὲν φύραμα ἡμῶν καὶ ἀναμορφώσῃ τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα. Ἐπὶ τῷ ἔξαισίῳ τούτῳ γεγονότι ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ ἠνώθησαν. Οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς συναγάλλονται καὶ συνευφραίνονται.

Θεῖα χάριτι ἀξιούμενοι αὐθις ἐορτάσαι τὴν μεγάλην καὶ κοσμοσωτήριον ἐορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος Χριστοῦ, ἐκ θάθους μὲν ψυχῆς εὐχαριστοῦμεν καὶ αἶνον καὶ δοξολογίαν ἀναπέμπομεν τῷ Παναγᾷ Θεῷ, διὰ τὴν ἐν τῇ Θεῖᾳ Ἐνανθρωπήσει φανερωθεῖσαν ἄπειρον ἀγάπην Αὐτοῦ, ἐκ μέσης δὲ καρδίας συγκαίρομεν τῇ Ὑμετέρᾳ γερασμίᾳ Μακαριότητι ἐπὶ τῇ πανσέπτῳ ταύτῃ ἐορτῇ, δεόμενοι ὀλοθύμως τοῦ τεχθέντος Σωτῆρος περιέπειν μὲν Αὐτὴν ἐν ὑγείᾳ ἀμεταπτώτῳ ἐπὶ παμπληθεῖς περὶ ὁδοῦς ἐνιαυτῶν ὀλθίων, πλουσίως συμβάλλουσαν εἰς τελείωσιν τοῦ ἔργου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν πνευματι-

Η Α΄ ΠΡΟΣΥΝΟΔΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ*

Εὐθὺς μετὰ τοῦτο ὁ Σεβ. Πρόεδρος ἀνέγνωσε τὴν ὡς κατωτέρω εἰσήγησιν αὐτοῦ.

Σεβάσμιοι καὶ τιμιώτατοι σύεδροι,

Εὐλογία καὶ ἐλέει τοῦ Κυρίου, ἰδὸν ἀξιούμεθα ἡμεῖς, οἱ ταπεινοὶ δοῦλοι Αὐτοῦ, οἱ τῇ Ἐκείνου χάριτι ἐκπροσωποῦντες τὰς Ἁγίας ἡμῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, νὰ συνέλθωμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς παρορθόδοξον σύναξιν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πρώτην ταύτην Προσυνοδικὴν Παρορθόδοξον Διάσκεψιν.

Ὅθεν πρώτιστα πάντων δῶμεν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ Κυρίῳ, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ἐπικαλεσθῶμεν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἵνα ἐφορευῆσθαι τῆς Διασκέψεως ταύτης.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 21 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

κὴν ποιμένην ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν σωτηρίαν προάγουσαν, χαρίσασθαι δ' Αὐτῇ καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ εἰρηνικὸν καὶ φορὸν παντὸς ἀγαθοῦ τὸ ἐπιτέλλον νέον ἔτος.

Παρακαλοῦντες δὲ διαβιδιασθῆναι τὰς ἐορτίους ἡμῶν προσηρήσεις καὶ εὐχὰς τοῖς συγκροτοῦσι τὴν περὶ τὴν Ἑμετέραν Κορυφὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον σεβασμίους Ἱεράρχαις καὶ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, προσνέμομεν Αὐτῇ καὶ αὐθις τὸν ἐν Χριστῷ τεχθέντι ἀσπασμὸν καὶ διατελοῦμεν

Τῆς Ἑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
Χριστούγεννα 1976.

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κ. Σεραφεῖμ, τὴν Ἑμετέραν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπάζόμενοι υπερῆδιστα προσαγορεύομεν.

Προετοιμαζόμενοι διὰ νὰ ἐορτάσωμεν τὴν ἐορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν προσκυνήσωμεν ὡς ἄλλοτε οἱ σοφοὶ μάγοι τῆς Περσίας καὶ οἱ ταπεινοὶ ποιμένες τῆς Βηθλεέμ, νὰ εὐχαριστήσωμεν, διότι κατήλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἐκ τοῦ Θρόνου

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνατεθεῖσα εἰς ἡμᾶς ἐντολὴ εἶναι ἱερὰ καὶ ἴσων ὑπεύθυνος.

Καλούμεθα, ἂν καὶ ἐλάχιστοι ὄντες, νὰ πορευθῶμεν ἐπὶ τὰ ἔχρη ἁγίων καὶ μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, ὁργανῶν τοῦ Παρακλήτου γενομένων, δόντων μαρτυρίαν ὁμολογίας τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ μαρτυρίαν ἐν μαρτυρίῳ πολλῶν, καὶ συγκροτησάντων τὸν θαυμαστὸν τοῦτον θεσμὸν τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ἁγίας Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ὁργανικὰ καὶ πιστὰ μέλη ἡμεῖς σήμερον ὑπάρχομεν, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ὁποίας πνευματικὰ καὶ σωτήρια ἀγαθὰ ἀπολαμβάνομεν.

Ἐπειτα, καλούμεθα νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἁγίαν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ δώσωμεν ἅπασ ἔτι τὴν ὀφειλετικὴν μαρτυρίαν, ὅτι, καίτοι αὕτη συγκροτεῖται ἐκ τοπικῶν ἐπὶ μέρους

τῆς αἰωνίου δόξης πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀπευθύνομεν πρὸς τὴν περισπούδαστον καὶ ἀγαπητὴν Ἡμῖν Ἑμετέραν Μακαριότητα, τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, τὸν εὐλαδῆ κληρὸν καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἀδελφῆς καὶ ὁμόρου Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγκαρδίους συγχαρητηρίους προσηρήσεις καὶ τὰς καλυτέρας εὐχὰς διὰ τοῦ ἐκ παραδόσεως χαιρετισμοῦ:

ΕΤΕΧΘΗ ΧΡΙΣΤΟΣ.

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, κατήλθεν ἐξ ἀμετροῦτος ἀγάπης εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ ἀνυψῶσθαι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οὐρανόν, νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. Κατήλθεν εἰς τὸν ἐν ἁμαρτίαις ὄντα κόσμον «ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ» (Ἰωάν. 3, 17), ἵνα εἰσαγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποία ἀρχίζει εἰς τὴν γῆν, ἐντὸς ἡμῶν (Λουκ. 17, 21).

Δεόμενοι τοῦ Θεοῦ ἵνα χαρίσθαι Ἑμῖν εἰρήνην καὶ χαρὰν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ (Ρωμ. 14, 17) καὶ ἵνα ὁ ἐπὶ θύραις νέος ἐνιαυτὸς 1977 ἀποδῆ αἴσιος, ἐποικοδομητικὸς καὶ ὑπὸ Θεοῦ εὐλογημένος, ἐξαιτούμεθα τὰς ἁγίας προσευχὰς Σας καὶ διατελοῦμεν ἐν τῷ Παιδίῳ Νέῳ Χριστῷ πάντοτε ἀφωσιωμένος Ἑμῖν Ἀδελφός καὶ Συλλειτουργγός

Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων

ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Χριστούγεννα 1976

Βελιγράδιον

Ἐκκλησιῶν, ὅμως εἶναι ἡ ἀδιαίρετος, Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ὁρθόδοξος κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησία.

Ἐπίσης καλούμεθα νὰ δικαιώσωμεν τοὺς ἱερούς μόχθους ὄλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐνθέω ζήλω κινούμενοι εἰργάσθησαν μέχρι τῆς σήμερον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς συγκλήσεως μιᾶς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ὑπολειφθῇ ἡ εὐθύνη ἡμῶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα; Ἀηλαδή, ὡς πρὸς τὴν ἐναγώνιον προσδοκίαν τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναμένοντος τὴν, ἐν ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀνανέωσει πνεύματος, παρουσίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν μέσῳ τῆς συγχρόνου ζωῆς αὐτοῦ; Δυνάμεθα νὰ ἀγνοήσωμεν τὴν προσδοκίαν τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου διὰ τὴν ἐνεργὸν καὶ ἀποτελεσματικὴν συμβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος καὶ τὴν ἐν τούτῳ εὐθύνην ἡμῶν;

Ἄλλ' ἐτι πλέον λέγομεν, δυνάμεθα νὰ ἀρηθῶμεν τὴν ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι ὄχι μόνον, βεβαίως, τὸ ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων προέρχεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι διὰ τοῦτο εἶναι καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, μέχρι τοῦ πλήρους εὐαγγελισμοῦ τοῦ κόσμου, Ἐκκλησία ἀποστελλομένη; Δυνάμεθα νὰ δίσχυρισθῶμεν, ὅτι ὡς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἴμεθα ἄσχετοι πρὸς τὸ κράζον γερῶν ἐνὸς ὁλοκλήρου κόσμου ἀδιαφόρων καὶ ἀπίστων, ἀγνοούντων τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ;

Ταῦτα πάντα ὑπομνησκουν εἰς ἡμᾶς τὴν σοβαρότητα τοῦ λειτουργήματος ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ Διασκέψεως καὶ τὴν ἀναγκαιότητα ἅμα, ὅπως ἡ Διάσκεψις αὐτὴ συμβάλῃ θετικῶς εἰς τὴν προώθησιν τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς ταχυτέρας συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Ὅπως εἰς κάθε ἔργον Χριστοῦ, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀγιωτάτην ταύτην ὑπόθεσιν θὰ ὑπάρξῃ ἐνεδρεῦσαν ὁ Σατανᾶς, καὶ πολλάκις ὑπὸ τὴν πλέον ἐπικίνδυνον αὐτοῦ μορφήν, ὡς ἀγγέλου φωτός, ζητῶν νὰ ἐνσπείρῃ ζιζάνια καὶ διχοστασίας. Φυλαχθῶμεν ἐν τῷ νικῶντι Ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, μηδέποτε λησιμονοῦντες ὅτι Ἐκεῖνος «ὄτε τοῦ πρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσεν».

Ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ θεωρίᾳ, τῇ ἐγγυτάτῃ πρὸς τὴν περὶ ἡμᾶς πραγματικότητα, εἰσερχόμεθα εἰς τὸ κῆριον τμήμα τῆς παρουσίας ταπεινῆς εἰσηγήσεως ἡμῶν. Δὲν εἶναι ὥρα πολλῶν λόγων, ἀλλ' ἔργων.

Ἄδελφοί,

Ἡ παρούσα πρώτη Προσυνδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις εἶναι καρπὸς τῆς μέχρι τοῦδε διὰ πολλῶν κόπων καὶ πολλῶν ἐμποδίων γενομένης προεργασίας καὶ τῆς πολυτίμου προσφορᾶς ἀπασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὡς πρὸς τὴν κατεῦθυσιν συγκροτήσεως Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συν-

όδου. Συνέρχεται δὲ αὕτη φυσιολογικῶς, ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐν ἔτει 1971ῳ ἐνταῦθα συνελθούσης Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Α' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἀποφασισθέντα διαδικασιακὰ τῆς προπαρασκευῆς στάδια, καὶ κατόπιν τῆς εἰσηγήσεως τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία, ὡς ἀναφέρεται εἰς τὰ Πρακτικὰ αὐτῆς, «ἀπεφάσισεν ὅπως ἐκφράσῃ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῳ τὴν εὐχήν, ὅπως οὗτος, τῇ συνειρησίᾳ μετὰ τῶν Προκαθημένων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, μεριμνήσῃ διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς πρώτης Προσυνδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1972» (Βλέπε Πρακτικὰ Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, σελ. 147).

Ἡ σύγκλησις τῆς πρώτης Προσυνδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως δὲν κατέστη δυνατὴ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1972, καὶ τοῦτο διότι ἡ αὐτὴ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ συγχρόνως («ἐξέφρασεν ὁμοφώνως τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἡ πρώτη Προσυνδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις προβῇ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ὑπὸ τῆς Α' Πανορθοδόξου Διασκέψεως Ρόδου (1961) καταρτισθέντος καταλόγου θεμάτων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας») (Βλέπε Πρακτικὰ Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, σελ. 147).

Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης προτάσεως τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, προτάσεως πράγματι ὀρθολογιστικῆς καὶ ἐμπραγμάτου ἐν ἐστόχῳ, ἠγέρετο ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας ἐν κεφαλαιώδους σημασίας ζήτημα, ἥτοι νὰ καθορίσῃ ἐκ νέου τοὺς στόχους καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ζήτημα τὸ ὁποῖον ἔχρηξε σοβαρᾶς μελέτης ἀπὸ μέρους τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἱκανοῦ διὰ τὴν μελέτην ταύτην χρόνον.

Ἐν τῇ σκέψει ταύτῃ καὶ τῇ εὐθύνῃ αὐτοῦ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, εἰς τὸν ὁποῖον, κατὰ τὴν τάξιν, ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ ὁμοφώνως ἀνέθεσε τὴν μερίμναν τῆς συγκλήσεως τῆς πρώτης Προσυνδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, κατόπιν ἐκτιμήσεως τῶν πολλαχόθεν ἐκφραθειῶν θεολογικῶν γνωμῶν καὶ ἐνδελεχοῦς μελέτης καὶ ἀξιολογήσεως ὄλων τῶν στοιχείων, κατέληξεν εἰς τὸ ὅτι ἡ σύγκλησις τῆς πρώτης Προσυνδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως θὰ ἔδει νὰ ἀναβληθῇ ἄχρι καιροῦ καὶ μέχρις ὠριμάνσεως τοῦ πράγματος, τοῦθ' ὅπερ καὶ εἰσηγήθη ταῖς κατὰ τόπους Ἐκκλησίαις διὰ τῶν ἀπὸ 20ῆς Ἀπριλίου 1972 καὶ ἀριθμὸν Πρωτ. 273 σεπτῶν Πατριαρχικῶν αὐτοῦ Γραμμάτων, ἀπαντητικῶς λαβὼν τὴν εἰς τοῦτο σύμφωνον αὐτῶν γνώμην.

Ἐκτοτε διέρρευσε ἱκανὸς χρόνος, οὐχί, βεβαίως, ἐπὶ ματαίῳ καὶ ἀκαρπῶς, διότι ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ χρόνῳ, ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι ἠσχολήθησαν πληρέστερον καὶ εἰς βάθος μὲ τὸ θέμα τοῦ περιεχομένου τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἀφ' ἑτέρου δὲ μερίμνη τῆς Γραμματείας τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου προεκλήθησαν καὶ ἐξ-

ηρέχησαν σχολία και γνώμαι θεολογικαί ἐπὶ τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Ταῦτα πάντα ἀποτελοῦν πολῦτιμον ὄλιγον διὰ τὸ ἐφεξῆς ἔργον τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου.

Ὅμως ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, εἰς τὸν ὅποιον, κατὰ τὴν τάξιν πάντοτε, ἡ Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχεν ἀναθέσει τὴν μέριμναν τῆς συγκλήσεως τῆς πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ὄφειλε νὰ ἐπαγορευτῆ ἐπὶ τῆς εὐθύνης αὐτοῦ, καὶ δὲν ἠδύνατο, οὐδὲ ἐθέσκει ἐπιτροπεῖον ἐαυτῷ, νὰ ἀγνοήσῃ τὸ κοινὸν τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος αἰσθημα προσδοκίας, ἀλλὰ καὶ ἀρξαμένης παρ' αὐτῷ ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν φροντίδα καὶ τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας νὰ συνέλθῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς Σύνοδον.

Ὅθεν, ἐκ τῶν λόγων τούτων κινούμενος, καὶ διασκεπόμενος μετὰ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἁγίας καὶ Ἱερῆς Συνόδου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μετὰ μακρὰν καὶ σοβαρὰν μελέτην, ἤχη τὴν φορὰν ταύτην εἰς τὴν ἀποψιν νὰ ἀνακινήθῃ ὁ ὅλος μηχανισμὸς τῆς συγκλήσεως τῆς πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁποία δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὰ ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐτοιμασθέντα γνωστὰ ἐξ θεμάτων, ἀλλὰ εὐρύτερον μὲ τὸ θεμελιώδες αἴτημα τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης περὶ ἀναθεωρήσεως τοῦ ὅλου καταλόγου θεμάτων. Ἐξ ἐτέρου, λόγῳ τῆς σπουδαιότητος τῆς νέας φάσεως πορείας πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ ἐν βαθύτατῳ πνεύματι ἀδελφότητος, προετίμησεν, ἐπὶ πληροστέρα συνεννοήσει, νὰ διαβουλευθῆ μετὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ Πατριαρχῶν καὶ Προκαθημένων τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὐχὶ διὰ τῆς ἀψύχου ἀλληλογραφίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐμψύχου ἐλευθέρας συζητήσεως, πρὸς τοῦτο ἀποστέλλων πρὸς αὐτοὺς εἰδικὸν Ἐκτάκτον Ἀπεσταλμένον αὐτοῦ, κομίζοντα καὶ τὰς σκέψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αἱ σκέψεις αὗται, ἀφεώρων εἰς τὸ ὅλον ἐν γένει θέμα τῆς Συνόδου καὶ εἶχον ἤδη μορφωθῆ ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ: α) ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε προπαρασκευαστικῆς ἐμπειρίας, β) ἐκ τοῦ συγκεντρωθέντος ἀπὸ θεολογικῶν γνωμῶν καὶ σχολίων ὄλικου, γ) ἐκ τῆς προσδοκίας τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος καὶ δ) ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ σήμερον ἐπιγινουσῶν ἀναγκαιοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑφισταμένων δυνατοτήτων.

Αἱ διαβουλεύσεις αὗται μετὰ τοῦ Ἐκτάκτου Ἀπεσταλμένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπραγματοποιήθησαν κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ παρόντος ἔτους, ἀπὸ τῆς 26ης Ἀπριλίου μέχρι τῆς 1ης Ἰουνίου.

Κατὰ τὰς διαβουλεύσεις ταύτας, πάντοτε ὑπὸ τὰς δύο βασικὰς προϋποθέσεις, ὅτι τὰ συζητούμενα, πρῶτον μὲν εἶναι ἀπλῆ ἀνταλλαγὴ σκέψεων ἐπὶ ἐξουρέσει τοῦ ἀρίστου καὶ συμφορωτέρου τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ οὐχὶ ἐπὶ μέρους ἀποφάσεις καὶ συμφωνίας,

δεύτερον δὲ ὅτι αἱ ἀποφάσεις ἀπόκεινται τῇ πρώτῃ Προσυνοδικῇ Πανορθοδόξῳ Διασκέψει, ἐτέθησαν καὶ συνεζητήθησαν ἀπόψεις κατὰ τὰς ὁποίας θὰ ἔδει:

1ον. Ἡ σύγκλησις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου νὰ ἐπιταχυνθῆ, μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αὕτη δὲν θὰ ἔπροεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς μοναδικὴ καὶ ἀποκλειούσα τὴν σύγκλησιν ἐν συνεχείᾳ καὶ ἄλλων ὁμοίων Μεγάλων Συνόδων.

2ον. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ Σύνοδος νὰ εἶναι βραχείας διαρκείας.

3ον. Νὰ ἀσχοληθῆ αὕτη μὲ περιορισμένον ἀριθμὸν θεμάτων, καὶ δὴ οὐχὶ ἀμιγῶς δογματικῆς καὶ θεωρητικῆς φύσεως, καθόσον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀνάγκην νέας ὁμολογίας πίστεως. Τὰ θέματα τῆς Συνόδου, μὴ ἀποσκοποῦντα τὴν κατάργησιν ἱερῶν κανόνων, μᾶλλον δεόν νὰ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν, καὶ νὰ καθιστοῦν τούτους ποιμαντικῶς ἐφαρμοστέους εἰς τὰς συνθήκας τοῦ συγχρόνου βίου τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ.

4ον. Κατὰ ταῦτα ἡ Σύνοδος νὰ ἐγκύβη εἰς φλέγοντα προβλήματα, παρακαλῶντα τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ συνειρημοῦ τοῦ συστήματος τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ὡς μιᾶς ἐνιαίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τῇ πλήρει ἐκκλησιολογικῇ καὶ κανονικῇ αὐτῆς ἐννοίᾳ, καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὰ προβλήματα ταῦτα τὰς προσηκούσας λύσεις.

5ον. Ἡ Σύνοδος νὰ ἐπιληφθῆ εὐρύτερον προβλημάτων ἀφορῶντων εἰς τὸν βίον τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, εἰς τρόπον ὅστε, μετὰ πάσης ἐκτιμῆσεως τῶν συνθηκῶν τοῦ συγχρόνου βίου, ὄρισμενα ἐκ τῶν πραγμάτων δημιουργηθεῖσαι ἐκασταχοῦ καταστάσεις νὰ ρυθμισθοῦν ἐκκλησιαστικῶς ἐν πανορθοδόξῳ ἐκκλησιαστικῇ ὁμοιομορφίᾳ, πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ ἄρσιν παντὸς σκανδαλισμοῦ τῆς συνειδήσεως τῶν πιστῶν.

6ον. Ἡ Σύνοδος νὰ ἐπιληφθῆ προβλημάτων ἀφορῶντων εἰς τὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καθ' ἡμέραν βίον τῶν πιστῶν, καὶ δὴ εἰς τὰ τοῦ χριστιανικοῦ γάμου καὶ τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας, ἐν τοῖς πλαισίοις τῶν συγχρόνων πραγματικότητων, τῆς ὑφισταμένης κρίσεως τοῦ χριστιανικοῦ γάμου, καὶ τῆς εὐχεροῦς διακινήσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς πλείστας γεωγραφικὰς περιοχὰς καὶ μετὰξὺ διαφόρων Ὁμολογιῶν.

7ον. Νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ ἀποφανθῆ ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογιακοῦ καὶ τοῦ Πασχαλίου, εἰς τρόπον ὅστε τὸ θέμα τοῦτο νὰ παύσῃ νὰ εἶναι ὑπόθεσις χωρίζουσα τὸ ἐν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἐορτολογικῶς καὶ λατρευτικῶς, καὶ παρέχουσα τὴν εὐχέρειαν εἰς ἐσωτερικὰ κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικὰ σχίσματα καὶ εἰς ἐκμετάλλευσιν ἀπὸ μέρους ἐπιτηδείων, μὴ δυναμένων νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν πειθαρχίαν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

8ον. Παρεκτὸς τῶν τοιαύτης φύσεως θεμάτων, τῶν εἰς τὸν ἐσωτερικὸν βίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-

σίας ἀμέσως ἀναγομένων, ἡ Σύνοδος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ χαράξῃ ἐνιαίως Ὁρθοδόξους γραμμὰς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ θέματος τῶν σχέσεων καὶ τοῦ διαλόγου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πάσῃ δυνατῇ βραχυλογίᾳ ὡς πρὸς τὸ θεματολογικὸν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου καὶ τὴν προπαρασκευὴν αὐτῆς.

Καὶ νῦν εἰσερχόμεθα εἰς ἕτερον κεφάλαιον, τὸ μεθοδολογικὸν τῆς προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσεν ἐπίσης ἀντικείμενον τῶν διαβουλεύσεων ἡμῶν μετὰ τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὰς διαβουλεύσεις ταύτας, ὡς πρὸς τὸ μεθοδολογικόν, ἐθίγη ἐν μόνον σημεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναφέρωμεν ἀμέσως περαιτέρω.

Ὡς γνωστόν, ἡ Δ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις καθώρισε τὰ προπαρασκευαστικὰ ὄργανα καὶ στάδια τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὡς ἐξῆς:

α) τὰς Προσυνοδικὰς Πανορθοδόξους Διασκέψεις ὡς ἐπιλεγούσας καὶ τελικῶς διατυπούσας τὰ θέματα:

β) τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν, ὡς ὄργανον ἐπεξεργασίας τῶν θεμάτων, ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, καὶ

γ) τὴν Γραμματεῖαν Προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου.

Καὶ ἤδη λέγομεν ἐπὶ τὸ εὐκρινέστερον. Ἡ Δ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἀπεφάσισε:

1ον. Ὅπως ἐκ τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς Συνόδου σταδιακῶς ἐπιλέγονται ὠρισμένα θέματα, τὰ ὁποῖα νὰ τυγχάνουν θεολογικῆς ἐπεξεργασίας ὑπὸ μιᾶς ἢ πλείονων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ τῆς Γραμματείας, νὰ παραπέμπωνται εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν, ἥτις νὰ ἐπιφέρει εἰς αὐτὰ πληρεστέραν ἐπεξεργασίαν, καὶ

2ον. Ὅπως, ἀκολούθως, τὰ θέματα ταῦτα παρουσιάζονται ἐνώπιον Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἥτις καὶ νὰ προσδίδῃ εἰς αὐτὰ τὴν τελικὴν, τὸ δυνατόν, προπαρασκευαστικὴν διατύπωσιν, καὶ μετὰ νὰ παραπέμπωνται ταῦτα ἐνώπιον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Κατόπιν τῶν ἐξηγήσεων τούτων, τῶν γνωστῶν ἤδη εἰς πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀναφέρομεν ὁμῖν, ὡς ὑπεσχέθημεν ἀνωτέρω, τὸ μόνον ἐκεῖνο σημεῖον ὡς πρὸς τὴν μεθοδολογίαν, τὸ ὁποῖον ἐθίγη κατὰ τὰς γενομένας διαβουλεύσεις, καὶ, κατὰ τὴν σκέψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκρίθη ὡς δυνάμενον νὰ τύχῃ συζητήσεως καὶ τροποποιήσεως.

Τηρουμένων, λοιπόν, πάντων τῶν ὑπὸ τῆς Δ' Πανορθοδόξου Διασκέψεως ἐγκριθέντων καὶ ἐν λειτουργίᾳ ὄντων διαδικασιακῶν ὀργάνων, ἥτοι τῆς

ὑπευθύνου Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Γραμματείας τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Συνόδου, κατὰ τὴν ἀποψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἶναι δυνατόν ὅπως τὰ ὑπὸ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως πρὸς θεολογικὴν μελέτην καὶ ἐπεξεργασίαν ἐπιλεγόμενα θέματα, κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον, παραπέμπωνται πρὸς τοῦτο ὅχι εἰς μίαν ἢ πλείονας τοπικὰς Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἰς ἐπὶ τούτῳ ἐξ εἰδικῶν ἐπιστημόνων θεολόγων Διορθοδόξους Ἐπιτροπὰς καὶ τὸ πόρισμα τῶν ἐργασιῶν τῶν Ἐπιτροπῶν τούτων νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν Διορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐμόρφωσε τὴν ἀποψιν ταύτην καὶ διετύπωσε τὴν σκέψιν τροποποιήσεως τοῦ σημείου τούτου τῆς προπαρασκευαστικῆς διαδικασίας διὰ τοὺς κατωτέρω σοβαροὺς λόγους:

α) Ὅταν μία τοπικὴ Ἐκκλησία προετοιμάξῃ θεολογικῶς εἰς πρῶτον στάδιον ἐν θέμα τῆς Συνόδου, αὕτη κατ' ἀνάγκην λαμβάνει θέσιν ὡς πρὸς αὐτό, τοῦθ' ὅπερ δεσμεύει αὐτήν, περιορίζει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ διαλόγου ἐν τῇ Διορθοδόξῳ Προπαρασκευαστικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τῇ Προσυνοδικῇ Πανορθοδόξῳ Διασκέψει καὶ οὕτω, θὰ ἐλέγομεν, συγχρόνως περιορίζει τὴν ἐλευθερίαν κινήσεως τοῦ Παρακλήτου.

β) Ἡ εἰς πρῶτον στάδιον θεολογικὴ προετοιμασία ἐνὸς θέματος ὑπὸ εἰδικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς φέρει μείζονα τὴν ἀντιπροσωπευτικότητά τῆς Ὁρθοδόξου συνειδήσεως.

γ) Ὅταν μάλιστα ἡ εἰδικὴ αὕτη Ἐπιτροπὴ εἶναι συγκεκορημένη ἐκ τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν ὀρθοδόξων εἰδικῶν ἐπιστημόνων θεολόγων, τὸ πόρισμα φέρει μείζονα θεολογικὴν ἀξίαν.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους συνεζητήθη ἡ τροποποίησις μόνον τούτου τῆς προπαρασκευῆς σημείου.

Κατὰ χρόον, ἐν τῇ διπλῇ ιδιότητι ἡμῶν ὡς τε ἀρχηγοῦ τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὡς ταπεινοῦ προέδρου τῆς Διασκέψεως ταύτης, πρὸς δὲ καὶ ὡς ἐκπροσωπήσαντος τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κατὰ τὰς διαβουλεύσεις μετὰ τῶν Ἁγίων κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου φορέως, κατὰ τινα τρόπον, τοῦ ἐκ τῶν διαβουλεύσεων τούτων ἀνακύψαντος γενικοῦ πνεύματος, ἀνελόσαμεν ἐνταῦθα τὰς μέχοι τοῦδε ἐξελίξεις ἐν τῇ καθόλου ἡμῶν Ἁγία Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου καὶ τὴν προπαρασκευὴν αὐτῆς, καὶ δι' ὡς πρὸς τὰς κρατούσας σήμερον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γενικωτέρας ἀπόψεις, καὶ ἐν πάσῃ δυνατῇ πιστότητι πρὸς τὰ μέχοι τοῦδε διορθοδόξως ἀποφασισθέντα, καὶ ἐν εὐκρινείᾳ καὶ ἐντιμότητι.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναλυθεισῶν ἐξελίξεων, καὶ μάλιστα κατόπιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς περὶ ἀναθεωρή-

σεως τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς Α' ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἐξάγεται σαφῶς, ὅτι πρῶτον ἐργον τῆς πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως θὰ ἔδει νὰ εἶναι ἡ κατάρτισις ἐνὸς νέου βραχυτέρου καταλόγου θεμάτων, ἐὰν δὲ καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Διάσκεψις ἤθελεν ἐγκρίνει τὴν συμπερίληψιν εἰς τὸν νέον τοῦτον κατάλογον καὶ τῶν ἤδη προπαρασκευασθέντων ἐξ θεμάτων ἢ τινων ἐξ αὐτῶν, τότε αὕτη νὰ ἀσχοληθῆ περὶ αὐτὰ περαιτέρω. Ἐπομένως τὸ ἐργον τῆς παρούσης Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως δύναται νὰ διαγραφῆ ὡς ἐξῆς: Ἀναθεώρησις τοῦ καταλόγου θεμάτων, λήψις ἀποφάσεως περὶ τῶν ἤδη προπαρασκευασθέντων ἐξ θεμάτων, τελικὴ διατύπωσις μεθόδου τῆς προπαρασκευῆς καὶ γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς πορείας τῶν διαλόγων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Παρακτὸς τῶν ἀνωτέρω, δοθέντος, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία εὐρίσκειται ἐνώπιον προτάσεων τόσον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὅσον καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ὅπως ἀπὸ κοινοῦ συζητηθῆ καὶ, εἰ δυνατόν, ἀποφασισθῆ καὶ καθορισθῆ κοινὸς ὑπὸ πάντων τῶν χριστιανῶν ἐν ὠρισμένη Κυριακῇ ἑορτασμός τοῦ Ἁγίου Πάσχα, καὶ ἐπίσης δοθέντος, ὅτι αἱ ἐν τῇ Ε' Γενικῇ Συνελεύσει τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν ἐν Ναιρόμπι παρούσαι Ὁρθόδοξοι Ἀντιπροσωπεῖα κατέθεσαν ὁμόφωνον ἐνυπόγραφον Δήλωσιν, ὑποσχόμεναι νὰ ἐξετασθῆ τὸ θέμα τοῦτο ἀπὸ Ὁρθόδοξου πλευρᾶς εἰς πρώτην εὐκαιρίαν πανορθόδοξου Διασκέψεως, θὰ ἔδει ὅπως ἡ πρώτη αὕτη Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἡμῶν ἐπιληφθῆ καὶ τοῦ θέματος τούτου.

Συνοφίζοντες πάντα τὰ ἀνωτέρω, ἐν πάσῃ ὑπευθυνότητι, ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν, ἀδελφοὶ σύεδροι, δυνάμεθα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκ τῶν διαβουλεύσεων τηρηθεισῶν σημειώσεων, ἀλλὰ, καὶ ὡς ἤδη προηγουμένως ἐτονίσαμεν, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ, ὅτι τὰ κατὰ τὰς διαβουλεύσεις ταύτας διαμειφθέντα ἀποτελοῦν ἐν εἶδος ἐπὶ μέρους συμφωνιῶν καὶ ἀποφάσεων καὶ ὅτι ὑπάρχει οἰαδῆτις οἰουδῆτινος ἐν προκειμένῳ δέσμευσις, δυνάμεθα, λέγομεν, νὰ εἴπωμεν τὰ ἀκόλουθα:

α) Ὅτι εἶναι κοινὴ ἀντίληψις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ὅπως ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος συνέλθῃ τὸ ταχύτερον δυνατόν, ὅπως αὕτη εἶναι βραχείας διαρκείας καὶ ἀσχοληθῆ μὲ περιορισμένον ἀριθμὸν θεμάτων.

β) Ὅτι πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀναθεωρηθῆ ὁ κατάλογος θεμάτων τῆς πρώτης Πανορθόδοξου Διασκέψεως, καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ θὰ ἠδύνατο ἡ πρώτη Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις νὰ ἀξιολογήσῃ τὰς σκέψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ διατυπώσῃ ἐλευθέρως τὸν νέον ὀριστικὸν κατάλογον.

γ) Ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς παρούσης Διασκέψεως ὡς πρώτης Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως δὲν εἶναι ἀυθαίρετος, ἀλλὰ ἀνήκει εἰς τὴν Δ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, συμφώνως τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς, καὶ

δ) Ὅτι τὰ ὑπὸ μερίδος τοῦ Τύπου δημοσιευόμενα περὶ προώρον δῆθεν συγκλήσεως τῆς παρούσης Διασκέψεως δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν, κατὰ τὴν ἡμετέραν τοῦλάχιστον ἐκ διορθόδοξου γνώμης προσωπικὴν μαρτυρίαν, πανορθόδοξον ἀλήθειαν, καθ' ἣν ἡ σύγκλησις τῆς Διασκέψεως κατὰ τὸν παρόντα χρόνον, ἴσως δὲ καὶ ὀλίγον καθυστερημένως, διὰ λόγους πάντως τεχνικούς, ἀποτελεῖ κοινὴν συνειδήσιν.

Ἄλλως τε καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς κοινῆς ταύτης Ὁρθόδοξου συνειδήσεως, ἐκφρασθείσης δι' ὁμοφώνου ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐκτελεσθείσης δὲ ἤδη διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐνταῦθα ὄλων ἡμῶν, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν κατὰ τόπον Ἐκκλησιῶν, εὐρισκόμεθα σήμερον ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐνταῦθα, συνηγμένοι ἐν πανορθόδοξῳ Διασκέψει, καὶ καλούμεθα ὅλοι ὁμοῦ καὶ εἰς ἕκαστος ἰδιαιτέρως, ὡς πρόσωπον, ὡς ὀρθόδοξος χριστιανός, Ἐπίσκοπος, κληρικὸς παντὸς βαθμοῦ, λαϊκὸς θεολόγος ἢ μὴ, νὰ ἀναλάβωμεν τὰς εὐθύνας ἡμῶν ἐναντι τοῦ Θεοῦ, ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὡς ἀντιπροσωπεῖα δὲ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ἐκάστη ἀντιπροσωπεῖα νὰ ἀναλάβῃ τὰς ἐαυτῆς εὐθύνας ἐναντι τῆς ἰδίας αὐτῆς κατὰ τόπον Ἐκκλησίας, ἐναντι τῆς Μιᾶς, Ἁγίας Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐναντι τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τοῦ ὄλου κόσμου.

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ὅπως ἀπὸ τῆς ἑδρας ταύτης ἐπισημάνωμεν τὰ ἀνωτέρω σημεία.

Ὅμως ἐπιθυμοῦμεν ἀμέσως νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς:

Ἐδῶ εὐρισκόμεθα ἐν πανορθόδοξῳ Διασκέψει ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ Παρακλήτου, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ Χριστοῦ, ἥτοι πλέον ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ κατὰ κόσμον δημοκρατικῇ ἐλευθερίᾳ. Ἐδῶ εἶναι παρούσα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐλευθέρῳ παντὸς ἐξωεκκλησιαστικοῦ ἐλατηρίου καὶ πάσης ἄλλης σκοπιμότητος.

Ἀδελφοί,

Εἰς τὸ τέλος νικοῦν ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία Αὐτοῦ.

Ἡ Ὁρθοδοξία, παρ' ὅλα τὰ μαρτύρια καὶ παρ' ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὰ ἐξωθεν ἐπιβληθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑσωθεν, ἐπεβίωσεν ἀνόθευτος καὶ ἴσταται ὀρθῇ ἐνώπιον ἡμῶν, ἐλεγχος ἡμῶν καὶ τῶν συνειδήσεων ἡμῶν.

Λοιπὸν τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας παραμερίζοντες, καὶ μόνον πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς μόνον Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δι' Αὐτοῦ πρὸς τὴν ὄλην χριστιανοσύνην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ὄλον κόσμον ἀποβλέποντες, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως ἐν

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ*

ΜΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΚΑΙ ΤΟΠΩ

Δὲν συναντᾶται ὀρισμένος ὁμοίμορφος τύπος Λειτουργικῆς εὐχῆς ἐξ ἀρχῆς. Οἰαδήποτε ἀναζήτησις τοιούτου τύπου εἰς τὰ ἔργα τῶν Ἀποστόλων ἢ τῆς μεταποστολικῆς περιόδου, εἶναι ματαιοπονία. Ἡ λατρευτικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν δὲν ἦτο πανομοιότυπος, διατεταγμένη καὶ κατευθυνομένη. Ὁ ἐπίσκοπος, ὡν ὁ ὑπεύθυνος τῆς συνάξεως, εἶχεν ἐλευθερίαν ἐκφραστικῆν. Ὁ Ἰουστίνος (Ἀπολ. 1, 65-67) μᾶς λέγει καθαρά, ὅτι ὁ προσετός τῆς συνάξεως ἀνέπεμπεν εὐχὰς ἀναλόγως τῇ περιστάσει, χωρὶς νὰ δεσμεύεται. Ἡ ἐνορία ζῶσα ἐδημιούργει δεήσεις κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας.

Ἰππόλυτος ὁ Ρώμης, καίτοι δίδων τύπον σαφῆ τῆς ἐν χρῆσει Ἀναφορᾶς, παρουσιάζει ὡς ὑπόδειγμα μᾶλλον τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν. Ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τελέσῃ τὴν Εὐχαριστίαν χρησιμοποιῶν εὐχὰς κατὰ βούλησιν, ἀρκεῖ ὅμως νὰ συμφωνοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διαμορφουμένης πλέον Παραδόσεως. Ὡς φορεὺς τῆς Πίστεως τῆς Ἐκκλησίας ἔδιδεν ὅλα τὰ ἐχέγγυα, ὅτι αἱ μυστηριακαὶ Εὐχαὶ συνεφώνουν μὲ τὰ πιστευτέα.

Ὡστε ἐκπεφρασμένος κοινὸς τύπος Λειτουργικῶν εὐχῶν ἀπουσιάζει. Ὑπάρχει ἀντιθέτως μία ζωντανὴ παράδοσις ρυθμίζουσα τὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ὕφος τῶν Εὐχῶν. Ἐκ τούτου προέκυψε διαφορὸτης καὶ ποικιλία. Ἐκ τῶν διασωθέντων χειρογράφων ὁ ἐρευνητὴς ἀντιλαμβάνεται, ὅτι ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξωτερικῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἐκφραστικοῦ πλοῦτου, ὑπάρχει καταπληκτικὴ ἐνότης καὶ πιστότης εἰς τὴν δογματικὴν βᾶσιν καὶ εἰς τὸ κύριον θέμα. Ὅλοι αἱ Εὐχαὶ στρέφονται περὶ τὸ αὐτὸ κεντρικὸν σημεῖον: ὅτι ὁ Κύριος προέτρεψε τοὺς Ἀποστόλους νὰ ἐπανα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 17 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

τῇ ὄντως ὀρθοδόξῳ ταύτῃ κοσμικῆς διαστάσεως προοπτικῆ θεωρήσωμεν τὸ ὑπὸ τῶν Ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν ἀνατεθὲν ἡμῖν κατὰ κόσμον μὲν ἱστορικόν, κατὰ Θεὸν δὲ ἀπερίγραπτον ἱερὸν ἔργον εἰς διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Εἶτα ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνόν, Γραμματέα τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μεγάλῃς Συνόδου, ὅστις καὶ ἀνέγνωσε εὐσύνοπτον καὶ λίαν κατατοπιστικὴν ἐκθεσιν αὐτοῦ περὶ τῶν μέχρι τότε συντελεσθέντων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Συνόδου, πρὸς πληροφορίαν τῶν συνέδρων.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

λαμβάνουν εἰς ἀνάμνησιν Ἐκείνου τὸ Μυστικὸν ἐκείνο Δεῖπνον. Τοῦτο πράττουν. Τὴν ἰδίαν πρᾶξιν τελεῖ καὶ ὁ ἐπίσκοπος. Καὶ ἐπειδὴ δι' εὐχαριστίας τὸ πλήρωμα πρέπει ν' ἀρχίσῃ διὰ τὸ λυτρωτικὸν αὐτὸ γεγονός, ἐπεκράτησεν ὁ ὅρος «Εὐχαριστία» ἐφ' ὅλης τῆς μυστικῆς τελετῆς καὶ Λειτουργικῆς πράξεως.

Οὐδὲν ἐκ τῶν διασωθέντων μέχρις ἡμῶν λειτουργικῶν κειμένων ἀποσιωπᾷ τὸν θεσμὸν τοῦ πρώτου ἐκείνου δείπνου καὶ τὴν συνέχισιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐπαναλαμβανομένου ὑπὸ τοῦ ἐκάστοτε λειτουργοῦ. Πολὺς θόρυβος ἐγένετο περὶ τὴν λεγομένην χαλδαϊκὴν ἀναφορὰν. Τινὲς ἰσχυρίσθησαν ὅτι δῆθεν ἀνευρέθησαν ἀντίθετα στοιχεῖα. Ἄλλ' ὁ B. Botte ἀνέτρεψε δι' ἐπιχειρημάτων (L' anaphore Chaldeenne des Apotres, dans Orientalia Christiana Periodica 15 (1949) 259-276.

Πρὸς ἄρσιν πάσης παρεξηγήσεως πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι δὲν ἦτο ἀρκετὸν ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ νὰ ἐπαναλαμβάνονται μόνον τὰ λόγια. Ἐπρεπε ὁ λειτουργῶν νὰ ἦτο ἐν πάσῃ τάξει, διὰ νὰ ἐπαναληφθῆ ἡ οὐσία τῆς πράξεως, ἡ θυσία, ὁ θάνατος Ἐκείνου. Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἐγένετο παρουσίᾳ τῶν πιστῶν, ἐπεβάλλετο καὶ δεήσις ὑπὸ καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἐντεῦθεν, προέκυψαν τέσσαρα στοιχεῖα, συναντώμενα ἀπαρλλάκτως εἰς ὅλας τὰς ἀρχαίας Λειτουργίας:

Εὐχαριστία καὶ δοξολογία ὑπὸ τῆς Συνάξεως

Ἐξιστόρησις καὶ ἀναφορὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ

Ἀνάμνησις τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γεγεννημένων

Ἐπίκλησις τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ συναντῶμεν ἐν Ρώμῃ, εἰς τὴν Ἀναφορὰν τοῦ Ἰππολύτου (Ἀπ. Παρ. 41-42), ἥτις ἀσφαλῶς ἐκφράζει τὴν πρᾶξιν, ἀνάλογον παράδοσιν τῆς λειτουργικῆς ζωῆς ἐν Ἀνατολῇ. Εἰς ταῦτα θὰ προστεθοῦν τὸ Sanctus, ὅπερ πρῶτος ὁ Πάπας Σίξτος εἰσήγαγεν.

Ἡ πιστότης αὐτῆ εἰς τὰ συγκροτοῦντα τὴν Λειτουργίαν κεντρικὰ στοιχεῖα χαρακτηρίζει τὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐκάστη τοπικὴ Κοινότης ἔχειρε συγχρόνως ἐλευθερίας τροποποιήσεων καὶ ἀλλαγῶν, ἐφ' ὅσον ἐξυπηρετοῦντο βασικαὶ ἀνάγκαι. Οἱ Ἐπίσκοποι μιᾶς περιοχῆς ἀνευ δυσκολίας τινὸς συνεζήτουν περὶ μεταρρυθμίσεων καὶ ἐπιβαλλομένων προσθηκῶν. Ἡ λατρευτικὴ Κοινότης δὲν εἶναι στατικὴ καὶ ἀπολιθωμένη. Ζῆ ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ καὶ ζητεῖ τὴν συσχέτισιν τῆς Λατρείας μὲ τὸ καθημερινὸν βίωμα καὶ τὸν δείκτην τῶν ὀρθομένων ἀναγκῶν καὶ ἐξαιρετικῶν περιστάσεων.

«Άλλοτε ἔδιδον ἀφελεῖς ἐξηγήσεις περὶ τῆς ἐμφανίσεως καὶ συγγραφῆς τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Ἡ Λειτουργία λόγου χάριν ἐθεωρεῖτο ὡς ἔργον τῶν Ἀποστόλων ἢ ἀκόμη καὶ ὡς ὑπαγορευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου Σωτῆρος Χριστοῦ. Φαίνεται ἀπὸ τὰς λεγομένας «Ἀποστολικὰς Διαταγὰς», ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἀπέδιδε τὴν διατύπωσιν τοῦ κεντρικοῦ σκελετοῦ εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Εἰς ὅλας τὰς χριστιανικὰς Κοινοτήτας μετὰ πολὺ εὐλάβειαν ἐκράτουν παραδόσεις λειτουργικῶν ἐθίμων, ἀνάγοντες αὐτὰ μέχρι τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Αὐτὴν τὴν πεποιθῆσιν ἐξέφραζεν ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης, ὅταν ἀπένειμε τὸν τίτλον «Ἀποστολικὴ Παράδοσις» εἰς δοκίμιον γραπτὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἰγυπτιακαὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Διατάξεις».

Τὸ ἴδιον ἐμμύθη καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Διδαχῆς. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ 8ου βιβλίου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ὅπου παραθέτει τόσας πολυτίμους λειτουργικὰς πληροφορίας. Εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ ἀποδίδει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Testamentum Domini σειράν ἐκκλησιαστικῶν νόμων. Τοῦτο εἶναι συμπῆγμα τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως, οὗ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἐχάθη, διεσώθη μόνον μία ἀρχαία συριακὴ ἐκδοσις. Καταπληκτικὴ ἐπομένως φαίνεται ἡ διατήρησις πάσῃ θυσία πιστότητος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, παρὰ τὰς ἐσωτερικὰς δυσμενεῖς συνθήκας, τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν νοθείαν, ἐπιχειρουμένην ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν.

* *

Πάντως εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Κύριος ἀφῆκεν εἰς τοὺς μαθητὰς Του τύπον προσευχῆς, ἡ ὁποία ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ἀπετέλεσε τὸν βασικὸν κορμὸν καὶ κύριον σκελετόν. Δὲν ἀποκλείεται εἰς ἄλλας περιστάσεις νὰ ἔδωκε περιεκτικὰς ὑποθήκας, τὰς ὁποίας διέσωσεν ἢ προφορικῇ παράδοσις. Αὐτὰ ἀκριβῶς οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ θὰ ἐπεξεργάσθησαν καὶ θὰ προσηύρισαν εἰς τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσκοποι νὰ ἐδανείσθησαν ὕφος εὐχολογικὸν ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὕλικὸν ἑτοιμον, καὶ νὰ ἐξεχριστιάνισαν ὅπου ἐπεβάλλετο. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἐπικαλούμεθα τὸ Ζ' βιβλίον τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (Κεφ. 33-38), ὅπου μετὰ ἐλαφρὰν παραλλαγὴν ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον καὶ ὑπὸ τὸ διαφανὲς ἐκκλησιαστικὸν κάλυμμα βλέπομεν τυπικὸν ἑλληνο-ἰουδαϊκὸν διὰ τὴν πρωϊνὴν ἀκολουθίαν τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν ἑορτῶν.

Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς, ἦτο ἀναπόφευκτον νὰ μὴ ὑποστῇ καὶ τινα ἐπίδρασιν. Τὸ βλέπομεν εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ εἰς τὸ Δ' Εὐαγγέλιον, εἰς τοὺς Ἀπολογητὰς μέχρι τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς μετὰ τὸν Κλήμεντα, Ὀριγένην καὶ ἄλλους. Εἰς τὸ «Περὶ Ἀρχῶν» μάλιστα φαίνεται προσπάθεια τοῦ Ὀριγένους διευρύνσεως τοῦ ἀπλοῦ χριστιανικοῦ κη-

ρύγματος εἰς πλήρες θεολογικὸν σύστημα ἀποβλέπον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀπορίας, τὰ ἐρωτήματα τῶν σκεπτομένων μετ' ἐπιχειρηματολογίαν φιλοσοφικῆν. Εἰς τὰ ἐρμηνευτικὰ του ἔργα ἐφαρμόζει μεθόδους τῆς Ἀλεξανδρινῆς φιλολογίας.

Ἀκόμη καὶ αὐταὶ αἱ Εὐχαὶ τῆς Ἀναφορᾶς καὶ τοῦ καθαριασμοῦ δεικνύουν ἐξάρτησιν καταπληκτικὴν ἀπὸ τὰ Ἰουδαϊκὰ εὐχολόγια. Διότι ὑπῆρχε μία ἐν χρήσει εἰς τὴν Παλαιστίνην μακρὰ διακοπτομένη ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀπαντήσεων «Ἀμήν», ἥτις σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἀντεκατεστάθη μετὰ «Κύριε ἐλέησον». Ἡ Αἰθερία μάλιστα ἐξεπλάγη μετὰ τὴν καινοτομίαν αὐτὴν, ἣν συνήνησε ἐν Ἱερουσαλῆμ. Μία τοιαύτη Ἰουδαϊκὴ εὐχὴ ἐκ τῆς Haggādā εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν, ἀναγομένη εἰς τὸ 70 μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἀναγινωσκομένη διὰ τὸ Πασχαλινὸν γεῦμα, συνωδεύετο μετὰ θριαμβευτικὴν κραυγὴν: «Τοῦτο τὸ ἔτος ὡς δοῦλοι, τοῦ χρόνου εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι!»

* *

Διὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὁ Homo Eucharisticus ἀναδεικνύεται εἰς τὴν πάλιν κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους πανίσχυρος ὡς ἄλλος λέων. Δὲν ἀνήκει ἀπλῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν θεωρεῖται μόνον μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτὸς γίνεται Ἐκκλησία. Ἐὰν πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν σήμερον ἐμφανίζονται πτωχοὶ καὶ ἀναιμικοὶ πνευματικῶς, ἡ αἰτία εἶναι ὅτι εἰσεχώρησεν ἐπικινδύνως ἡ τόσον ὀλεθρὰ ἰδέα τῆς ἀπολύτου αὐτονομίας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπολύτως αὐτάρκης, ὅτι εἶναι ἀνευδεῆς καὶ ὄχι ἐνδεῆς. Καὶ ἐναντι αὐτοῦ οἱ Πατέρες ὑπενθυμίζουν τὴν οὐσίαν τῆς Εὐχαριστίας. Κατ' αὐτὴν δὲν δίδεται κάτι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὀλόκληρος δίδεται καὶ προσφέρεται. Γίνεται ἐν μετὰ τὸν καθένα. Ἐγὼ θεοποιῶμαι καὶ Ἐκεῖνος ἀνθρωποποιεῖται. Γίνεται πτωχὸς διὰ νὰ γίνω ἐγὼ πλούσιος. «Γίνωμαι ὅ,τι τρώγω», διδάσκει ὁ ἱ. Αὐγουστίνος. Δι' αὐτὸ καὶ ἀποκορροῦται ἡ ἀτυχῆς εἰς πολλὰ ἔγχειρίδια ἐκδοχὴ, ὅτι ἡ Εὐχαριστία εἶναι ἀπλούστατα ἓνα ἐκ τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων.

Ἐναντίον τῶν παρερμηγιῶν αὐτῶν καὶ τῆς ὑποτιμήσεως τὰ πρωτοχριστιανικὰ κείμενα τονίζουν ὅτι εἶναι τροφή ἐπιούσιος, ἀπαραίτητος Sine qua non. Τοῦτο φαίνεται εἰς τὴν «Διδαχὴν τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων». Ἡ περὶ Θεῖας Εὐχαριστίας διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ Ἰωάννην καὶ ἡ τυπολογία τοῦ θαύματος τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχίλιων ἐπηρέασε τὰ μέγιστα τὴν «Διδαχὴν». Ἐδῶ προέχει ἡ θεία Τροφή, τὸ Μάννα.

Ἡ λειτουργικὴ παράδοσις τῆς «Διδαχῆς» τονίζει τὴν σημασίαν τῆς θεῖας τροφῆς ὡς δυναμωτικὸν στοιχεῖον τῆς ψυχῆς εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Εἶναι λεπτολόγος, ἀχαρὶς ἔρευνα ἢ ἀντίρρησις, διατυπωθεῖσα ὑπὸ τινων ἐξ ἀφορμῆς ὠρισμέ-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕΛΛΟΥΣΗΣ

ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

VI. Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ.

Άσφαλώς ή Σύνοδος δύναται να ασχοληθή με τὰ θέματα του κεφαλαίου τούτου. Παρατηρητέα όμως τὰ ἐξῆς: 1) Έν τῷ Α' θέματι (Μελέτη και ἐξεύρεσις τῶν πρακτικῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων δέον ὅπως ἐνισχυθῆ μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Λαῶν ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανικός πολιτισμός ὑφ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ), ἀνεξαρτήτως τῆς χρήσεως τῆς λέξεως «μελέτη», περὶ ἧς ἰδ. ἀνωτ. ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ προηγούμενου κεφαλαίου (V), ἡ Σύνοδος δὲν πρέπει νὰ ἀγνοήσῃ τοὺς διατυπωμένους πολλαχόθεν ἐνδοιασμούς

* Σύνεχεια ἐκ τῆς σελ. 29 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

των λεκτικῶν διαφορῶν. Ἡ «Διδαχή» ὁμιλεῖ διὰ κλάσμα (IX, 4) ἐνῶ ὁ Ἰωάννης (6,12) διὰ κλάσματα⁴.

Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ προτιμοῦν «ὁ ἄρτος», (VII,25). Τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Σεραπίωνος Θμουέως «ἄρτος» XIII,13. Ὁμοίως Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (Λόγος Σωτηρίας, XIII). Τὸ Εὐχολόγιον Der-Balizeh ὁμοίως, ὡς και ἡ Γεωργιανὴ ἔκδοσις. Ὁ σκοπὸς τῶν ἀρχαίων λειτουργικῶν κειμένων και μάλιστα τῆς Διδαχῆς εἶναι νὰ στερεώσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς εἰς τὴν πράξιν τῆς συνεχοῦς εὐχαριστιακῆς κοινωνίας, νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι τὸ πλήρωμα συμμετέχει μυστικῶς και συμπροσφέρεται, ἀποτελεῖ ἐν σύνολον ἐν τῷ μυστικῷ ἄρτῳ. Ἡ μίξις τῶν προσφερομένων ὑλικῶν στοιχείων διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπεργάζεται τὴν μέθεξιν εἰς τὸ θεῖον: «Ὁ οἶνος οὗτος ὁ ἐξεληθὼν ἐκ τῆς ἀγίας ἀμπέλου Δαυὶδ και τὸ ὕδωρ ἐξ ἀμνοῦ ἀμώμου και σύμμικτα... ἐγένετο ἐν μυστήριον». «Ὅ,τι μετὰ τὸν καθαγιασμὸν θὰ δοθῆ, εἶναι ἄρτος ζωῆς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν.

† Ὁ Καλαβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

4. Ἰδὲ ὅλην συζήτησιν Α. Vöösbus: The Liturgical Tradiation in the Didache: Vigiliae Christianae, τόμος 23,2, σ. 81-87, Amsterdam 1969.

ὡς πρὸς τὸ εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ «Χριστιανικός Πολιτισμός» και τὰς ἐπιφυλάξεις μήπως οἱ δύο ὅροι «Χριστιανικός» και «Πολιτισμός» ἀναιροῦν ἀλλήλους, ὡς ἀναγόμενοι, ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἀναίρεσιν τοῦ κόσμου και ὁ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὅστις «ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰω. 5,19). Βεβαίως δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι ἡ ὀρθοδοξία δὲν ζητεῖ νὰ ἐπηρεάσῃ και διαποτίσῃ ἀπάσας τὰς ἐκφάνσεις τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου και τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος, εἰ και ἐκδήλωσις τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου, δὲν παύει νὰ εἶναι και δημιουργημα τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, δικαιομένων τῆς εὐχαριστιακῆς χρήσεως τοῦ κόσμου. Ἐπομένως ἡ ἐννοία τοῦ θέματος εἶναι (και συνεπῶς ἡ διατύπωσις πρέπει νὰ εἶναι) περίπου ἡ ἐξῆς: «καθ' ὅρισμός τῶν πρακτικῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων δέον ὅπως ἐνισχυθῆ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν ἡ παρουσία τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς ἀπάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ». Τὸ «μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν» προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ διεγράφετο, διότι ἡ παρουσία τῆς ὀρθοδοξίας δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται «μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων λαῶν» μόνον. 2) Κατὰ τὸ Β' θέμα ἡ «διάδοσις τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου ἀνὰ τὸν κόσμον» θὰ γίνῃ «κατὰ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν». Ἀλλὰ κατὰ ποίαν ἄλλην παράδοσιν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ ἡ Μεγάλῃ Σύνοδος τῶν ὀρθοδόξων νὰ γίνῃ; «Ὅτι θὰ γίνῃ ἀκατὰ τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν» εἶναι αὐτονόητον, ἄρα περιττόν.

VII. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ.

Α'. Ἡ Οἰκονομία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁρθῶς περιελήφθη, φρονῶ, τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὸν κατάλογον.

Β'. Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων καὶ ὁ καθορισμὸς κοινῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἐν προκειμένῳ.

Ὁμοίως. Ὡς διατυπῶνται τὸ θέμα, τὸ πρῶτον σκέλος τῆς προτάσεως εἶναι ἀσαφές, μὴ προσδιοριζομένου τοῦ τί θὰ συζητήσῃ ἡ Σύνοδος σχετικῶς μετὴν «ἀναγνώρισιν τῶν ἁγίων». Ἴσως τὸ ὅλον θέμα πρέπει νὰ διατυπωθῇ: «καθορισμὸς κοινῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἐν τῇ ἀναγνώρισει τῶν ἁγίων». Καλὸν θὰ ἦτο δὲ ἐὰν ἡ Σύνοδος ἐπελαμβάνετο τῆς συντάξεως ἐνιαίου καταλόγου, ἰσχύοντος δι' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ περιλαμβανοντος καὶ τοὺς νεοφανεῖς ἁγίους, τοὺς τυπικῶς μόνον ἢ ἐν τινὶ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίᾳ τιμωμένους.

Γ'. Ὁρθοδοξία καὶ ἄλλαι θρησκείαι.

Χρήσιμον θέμα, ἐὰν πρόκειται νὰ καθορισθοῦν τὰ κανονικὰ πλαίσια τῶν σχέσεων μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ἄλλοθρήσκων. Ἀντιστοίχως πρέπει καὶ ἡ διατύπωσις νὰ μεταβληθῇ εἰς: «Σχέσεις ὀρθοδόξων καὶ ἄλλοθρήσκων»· ἄλλως διὰ τοῦ «ἄλλαι θρησκείαι» θεωρεῖται ἡ Ὁρθοδοξία ὡς μία τῶν θρησκειῶν.

Δ'. Οἱ κατὰ παράδοσιν τρόποι μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Τί ἐννοεῖ; καὶ τί θὰ ἀποφασίσῃ ἡ Σύνοδος; ἐφ' ὅσον εἶναι κατὰ παράδοσιν, εἶναι δεδομένοι. ἼΑρα, θὰ τοὺς ὀνομάσῃ; πρὸς ποῖον σκοπὸν; ἼΕργον τῆς Συνόδου δὲν εἶναι νὰ ὀνομάξῃ καὶ νὰ δίδῃ ὀρισμοὺς, ἀλλὰ νὰ ἐκθέτῃ κανόνας. Συνεπῶς ποῖον ἐν προκειμένῳ τὸ ἔργον τῆς Συνόδου;

Ε'. Ἡ Εὐθανασία καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία.

Ἐπὶ τούτου παρατηρητέα τὰ ἐξῆς: α) Διατὶ «Θεολογία»; Ἡ Σύνοδος εἶναι θεολογικὸν συνέδριον, ὥστε νὰ ἐκθέσῃ θεολογικὰς ἀπόψεις, ἢ εἶναι ἢ φωνὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐκφράζουσα ἐν αὐθεντίᾳ καὶ ἀλαθῆτως, οὐχὶ γνώμας, ἀλλὰ τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας; β) ἼΑπασχολεῖ τὸ θέμα τοῦτο ὡς πρόβλημα τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ περιελήφθη εἰς τὸν κατάλογον ἁπλῶς διὰ νὰ «γεμίσῃ» ὁ κατάλογος, ἐν τῇ

ἐσφαλμένη νοοτροπία ὅτι τὰ θέματα πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι πολλά, διότι ὅσον περισσότερα θέματα συζητηθοῦν, τόσο μεγαλύτερον θὰ εἶναι τὸ κύρος τῆς Συνόδου; γ) μήπως ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ἠθικὴ δὲν ἀντιμετωπίζει ἐπαρκῶς τὸ θέμα; μήπως τὸ ἀντιμετωπίζει μὲ ἀσάφειαν, μὲ διαφορουμένας λύσεις, μήπως ὑπάρχουν πολλαὶ ἀπαντήσεις, ὥστε νὰ χρειάζεται νὰ ρίψῃ ἡ Σύνοδος τὸ κύρος τῆς ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἀπόψεως; Νομίζω ὅτι δὲν συμβαίνει τοῦτο, ἀλλ' ἀπεναντίας ἡ ὀρθόδοξος ἠθικὴ συνείδησις ἔχει σαφῆ θέσιν ἐναντι τοῦ θέματος, ὅποτε ἡ ἐπέμβασις Συνόδου παρέλκει· ἐκτὸς ἐὰν θέλῃ νὰ ἀσχοληθῇ περὶ τὸ θέμα κατὰ τρόπον καζουϊστικόν.

ΣΤ'. Ἡ καὶ σις τῶν νεκρῶν καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία.

Τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὰ στοιχεῖα α) καὶ β) ἰσχύουν καὶ διὰ τὸ θέμα τοῦτο. ἼΕπὶ πλέον λεκτέον ἐνταῦθα: γ) Φρονῶ ὅτι οἱ δογματικοὶ λόγοι ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἀπόψεως ἐπὶ τοῦ θέματος δὲν εἶναι τόσο ἰσχυροί, ὥστε νὰ μᾶς ὑποχρεοῦν νὰ λάβωμεν θέσιν, δίδοντες εἰς μίαν ἄποψιν οἰκουμενικὸν κύρος καὶ καταδικάζοντες τὴν ἐτέραν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ θέμα δὲν ἀπασχολεῖ τόσο τὸ ποίμνιον, ὥστε νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ θέσωμεν ὑπὸ συζήτησιν τὴν κρατοῦσαν αἰωνόβιον παράδοσιν.

VIII. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Τὰ θέματα τῆς ὁμάδος ταύτης εἶναι τόσο μεγάλα, ὥστε χρῆξουν μακροχρονίου, εὐρυτάτης καὶ ἐμβριθεστάτης μελέτης. ἼΕξ ἄλλου ὅτι χρειάζεται ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι οἱ κανόνες, ἀλλ' ἡ ἀγωγή τοῦ ποιμνίου, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ θέματα ταῦτα ὀρθοδόξως, ἢτοι ὀρθῶς. Θὰ ἀπευθυνθῇ δὲ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ὄχι διὰ κανόνων, ἀλλὰ διὰ τῆς διαφωτίσεως, διὰ τῆς τεκμηριώσεως τῶν λεγομένων. ἼΗ πειθὴ εἶναι περισσότερο ἀναγκαῖα σήμερον ἐν προκειμένῳ, παρὰ οἱ κανόνες. ἼΑς ἐνθυμηθῶμεν τὴν περίφημον ἐγκύκλιον τοῦ Πάπα περὶ τοῦ ἀντισυλληπτικοῦ δισκίου, ἢ ὅποια ἐνεῖχε διὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς σὺν τῇ τεκμηριώσει καὶ τὸ ἀλάθητον, ὡς ἀπευθυνθεῖσα Ex Cathedra Παρὰ ταῦτα ἐγέννησε τοσαύτας ἀντιγνωμίας καὶ τοσοῦτον σάλον καὶ ἐκλόνισε τόσο τὴν μονολιθικὴν καὶ δι' αὐστηρᾶς πειθαρχίας συνεχόμενην ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν. ἼΗμεῖς θὰ περιορισθῶ-

μεν εις ένα κανόνα; ή εποχή μας ζητεί επί παρομοίων θεμάτων πλέον τι του κανόνος. Έάν δυνάμεθα, ως τὸ δάσωμεν. Έάν ὄχι, ως ὁμολογήσωμεν με ταπεινώσιν ὅτι δὲν εἴμεθα ἔτοιμοι καὶ ὡς μὴ προκαλῶμεν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Έάν ἔχωμεν συνείδησιν, ὅτι ἐκφράζωμεν τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τὸ ἐκφράσωμεν, ἀλλὰ κατὰ τὸν προσφορῶτερον τρόπον. Ὁ τρόπος δὲ οὗτος δὲν δύναται νὰ εἶναι ἐν προκειμένῳ ἄλλος, εἰ μὴ δι' ἐπαρκῶς τεκμηριώσεως, ἄρα οὐχὶ ὁ ἐν κανόνι· διότι ἡ οὐσία τοῦ κανόνος εἶναι ἡ ἐπιταγή, ἡ ἄνευ πολλῶν ἐξηγήσεων. Έξ ἑτέρου, ἡ ὀρθόδοξος τακτικὴ ἐπὶ παρομοίων θεμάτων διαφέρει τῆς παπικῆς, ἡ ὁποία πολυπραγμονεῖ περὶ τὰ τριαῦτα καὶ θέλει νὰ καθορίζη διὰ κανόνων ὅλα τὰ θέματα μέχρι τῶν λεπτομερειῶν, ἀποφαινομένη ἀπὸ καθέδρας. Φρονῶ ταπεινῶς, ὅτι ἡμεῖς δὲν χρειάζεται νὰ ἀναμιχθῶμεν εἰς ὅλα τὰ θέματα, ἀλλὰ νὰ ἀφήσωμεν ῥῶρον δράσεως καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ πνεύματι τῆς παραδόσεως ζῶσαν ὀρθόδοξον συνείδησιν.

Ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ μέρος θέματα ἐπιτραπήτω ὅπως παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

Α'. Γάμος καὶ οἰκογένεια.

α) Τὰ περὶ τὸν γάμον προβλήματα.

Ἄοριστον.

β) Τεκνοποιΐα.

Ὅμοιος. Κατὰ τί διάφορον τοῦ δ) ἢ τοῦ γ) καὶ τοῦ α);

γ) Ἀγωγή τέκνων.

Τὸ θέμα εἶναι ἀντικείμενον τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης. Τί θὰ ἐκθέσῃ ἡ Σύνοδος; ἀσφαλῶς ὄχι παιδαγωγικὴν τινα πραγματείαν. Ἐπίσης δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐκθέσῃ κανόνας περιέχοντας κοινὸς τόπους περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ γενικῶς καὶ ἀορίστως «περὶ παίδων ἀγωγῆς», θέματος ἐφ' οὗ οἱ Πατέρες παρέδωκαν θεμελιώδους ἀξίας συγγράμματα καὶ ἡ περὶ οὗ σύγχρονος βιβλιογραφία εἶναι λίαν ἐκτεταμένη. Φρονῶ ταπεινῶς, ὅτι ἡ Σύνοδος θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ δίλημμα, ἢ νὰ ἀσχοληθῇ κατὰ τὸν ὡς ἄνω τρόπον, τοῦθ' ὅπερ κεῖται ἔξω τῶν ἀρμοδιοτή-

των τῆς, ἢ νὰ κατέλθῃ εἰς λεπτομερείας. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐάν κρίνῃ σκόπιμον τοῦτο, θὰ πρέπει νὰ ἐκθέσῃ κανόνας ἀπτομένους θεμάτων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς εὐρυτάτου φάσματος, ὡς εἶναι ἡ ἐπίσκεψις εἰς τοὺς κληματογράφους, αἱ συναναστροφαί, οἱ χοροὶ κ.λπ. Λόγω τῆς κατακυριεύσεως τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς ζωῆς ὑπὸ τῶν τοιούτων ἐκδηλώσεων, θὰ πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἡ Σύνοδος, ὅτι θὰ συναντήσῃ μεγίστην ἀντίδρασιν, ἐάν θίξῃ τὰ θέματα ταῦτα, παρομοίαν τῆς ἀντιδράσεως, ἣν συνήνητησεν ἡ περὶ ἀντισυλληπτικῶν ἀποφάσεις τοῦ Πάπα. Εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν παρὰ ταῦτα χωρίσῃ ἡ Σύνοδος εἰς ἐκθεσιν κανόνων σχετικῶς, θὰ πρέπει νὰ προηγηθῇ μεγάλη προεργασία, ἀφ' ἑνὸς ἐπιστημονικῆ, ἵνα αἱ ληφθησόμεναι ἀποφάσεις ὧσιν ὀρθαί καὶ κατωχυρωμέναι δι' ἐπαρκῶς τεκμηριώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ποιμαντικῆ, ἵνα προετοιμασθῇ τὸ ποίμνιον σχετικῶς. Καὶ πάλιν αἱ ἀντιρρήσεις δὲν θὰ λείψουν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον θὰ εἶναι ὀλιγώτεραι.

δ) Ἐλεγχος τεκνογονίας καὶ ὑπερπληθυσμός.

Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ διὰ τὸ μέγιστον θέμα τοῦτο. Εἴμεθα ἐπαρκῶς προητοιμασμένοι; Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ ἡ Θεολογία εἰς τὴν μελέτην τοῦ θέματος, διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ αὐθεντικὴ ἀπόφασις τῆς Συνόδου, ἡ ὁποία θὰ ἀποτελῇ τὴν ἐπίσημον θέσιν τῆς Ὀρθοδοξίας ἔναντι τῶν ζωηρῶν συζητήσεων τῆς σήμερον. Ἄλλως θὰ ἀντιγράψωμεν ἐν προκειμένῳ ἄνευ διαφοροποιήσεως τὴν γραμμὴν τοῦ Πάπα, συντασσόμενοι ἀνεπιφυλάκτως πρὸς τὰς ἀπόψεις του, ὡς ἐγένετο κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν.

ε) Διαζύγια.

Αἱ ἰδιότυποι σχέσεις πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν διεμόρφωσαν τὴν κατὰ τὴν δισχιλιετῆ ἱστορίαν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀντιμετώπισιν τοῦ διαζυγίου, ἀνεχομένην καὶ ἑτέρους λόγους λύσεως τοῦ γάμου πλὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου ὀριζομένου ἑνός, προσέτι δὲ ἐπιτρέπουσαν τὸν μετὰ τὸ διαζύγιον γάμον. Ἡ κατ' ἄκραν οἰκονομίαν ἡ ἀνοχὴν τοιαύτη ἀντιμετώπισις, ὀφειλομένη κατ' ἀρχὴν εἰς τὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ κοσμικῆς, ἐπιδιωκομένην ταυτότητα στάσεως ἔναντι τῶν θεμάτων τοῦ γάμου καὶ τοῦ διαζυγίου, δι' ἣν ἐξ ἄλλου ἐνδιαφέρεται ἀμέσως τὸ κράτος ὡς

ἐκ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρευουσῶν νομικῶν ἰδίως συνεπειῶν, ἐδημιούργησε κατάστασιν, πρὸ παντὸς εἰς χώρας ὡς ἡ ἡμετέρα, ὅπου δὲν ὑφίσταται ἡ δυνατότης πολιτικοῦ γάμου. Ἐν ἡ περιπτώσει λοιπὸν συζητηθῆ τὸ θέμα, θὰ πρέπει νὰ ἐπανεξετασθοῦν οἱ λόγοι διαζυγίου καὶ νὰ λάβῃ ἡ Σύνοδος θέσιν ἐπ' αὐτῶν. Τί θὰ πράξῃ; θὰ δικαιώσῃ τὴν κρατοῦσαν αἰωνόβιον πρᾶξιν, παρὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐπιταγὴν; θὰ τολμήσῃ νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὸ γράμμα τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου, ἀνατρέπουσα τὸ αἰωνόβιον καθεστῶς, καθ' ὃ συμπλέκεται στενότητα ἡ Ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, καὶ ἐρχομένη εἰς ἄμεσον ἄκραν καὶ δξυτάτην ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς κρατοῦντας νόμους, ὀδηγοῦσα οὕτω τὴν Ἑλλαδικὴν τοῦλάχιστον Ἐκκλησίαν εἰς διάστασιν καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐχθρότητα πρὸς τὸ κράτος καὶ ἐν τέλει χωρισμὸν ἀπ' αὐτοῦ, μὲ συνέπειαν τὴν καθιέρωσιν τοῦ πολιτικοῦ γάμου καὶ ἀπρόβλεπτα λοιπὰ ἐπακόλουθα; Εἶναι δὲ δυνατὸς καί, τὸ γε νῦν ἔχον, συμφέρον ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ κράτους; Ἐξ ἄλλου δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ ὁ ὅρος «συμφέρων» προκειμένου περὶ τοιούτων θεμάτων; Ἐν συμπεράσματι: φρονῶ, ὅτι δὲν θὰ πρέπει νὰ ὑποτιμήσωμεν τὴν λεπτότητα τοῦ θέματος. Τὸ κράτος εἶναι πολὺ εὐαίσθητον εἰς τοιαῦτα θέματα (παραδείγματα ἔχομεν πολλὰ ἐκ τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας) καὶ θὰ ἀκολουθήσῃ ἴσως ἀνυποχώρητον τακτικὴν. Ἄν ὑποχωρήσῃ ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶναι ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ κύρους τῆς. Ἐὰν δὲν ὑποχωρήσῃ καὶ ἀχθῆ εἰς τὰ ἄκρα, αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι ἀπρόβλεπτοι, διότι χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Κράτους δὲν ἐπιτυγχάνεται ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ βλάβας εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ὀργανισμοὺς, συζήσαντας ἐπὶ αἰῶνας καὶ συνδεδεμένους διὰ πολλῶν συμπλεγμένων πλοκάμων — πολλῶ μᾶλλον ὅταν ὁ χωρισμὸς ἐπέρχεται ὡς συνέπεια διαστάσεως καὶ ἐχθρότητος, ἡ ὁποία οὕτως ἢ ἄλλως θὰ εἶναι βλαπτικὴ δι' ἀμφοτέρω τὰ μέρη καί, ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει, διὰ τὸ ποίμνιον, τὸ ὁποῖον μετέχει τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Ταῦτα, ἐὰν θελήσῃ ἡ Σύνοδος νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν ὀρισμὸν περὶ τοῦ μόνου λόγου τοῦ διαζυγίου. Ἐν ἀντιθέτῳ περιπτώσει θὰ πρέπει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπόφασίν τῆς, ἡ δὲ δικαιολογία θὰ πρέπει νὰ εἶναι τόσο πειστικὴ, ὥστε νὰ μὴ γεννήσῃ ἀμφιβολίας, ὅτι ἐνεργεῖ ὠθουμένη ἐκ λόγων σκοπιμότητος, ἀλλὰ νὰ τεκμηριώσῃ ἀπολύτως τοὺς λόγους τῆς οἰκονομίας ἢ ἀνοχῆς, δι' οὓς ἐκτρέπεται ἐν τῇ πράξει τοῦ γράμματος τοῦ εὐαγγελικοῦ νόμου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει πρέπει νὰ διε-

ρωτηθῆ, μήπως εἶναι προτιμότερον νὰ ἀπόσχῃ διὰ τοὺς ὡς ἄνω λόγους πάσης συζητήσεως ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐὰν πρόκειται νὰ ἐκτεθῆ ἀνεπανορθῶτως τὸ κύρος αὐτῆς.

ς) Τεχνητὴ γονιμοποιήσις.

Ἐν προκειμένῳ ἡ ἐρώτησις δὲν εἶναι κἄν, ἐὰν τὸ θέμα εἶναι φλέγον, ἀλλὰ: πόσους ἐκ τοῦ ποιμνίου ἀπασχολεῖ τὸ θέμα τοῦτο; Ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀκόμη πρόβλημα, ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιγόμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν, ἐφ' ὅσον δὲν εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀπαντήσωμεν, σημαίνει ὅτι δὲν ἔχει ὀριμάσει ἡ συνειδησις τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν στάσιν ἐναντι τοῦ θέματος. Ταῦτα ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας τοῦ πολυπύχου τούτου θέματος. Τὴν γενικὴν γραμμὴν δίδει τὸ ὀρθόδοξον ἦθος. Ἐὰν νομίζῃ ἡ Σύνοδος ὅτι ἐνδιαφέρει τὸν κόσμον νὰ ἀκούσῃ τὰς ἀπόψεις τῆς (πρᾶγμα ἀμφίβολον), ἄς ἐκθέσῃ τὰς γενικὰς ἀπόψεις, γνωστὰς ἄλλωστε, ἄς μὴ δεσμευθῆ ὅμως ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου.

Β'. Κοινωνικὰ ἰδρύματα, ἄσυλα, κ. λ. π. καὶ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὴ μέριμνα.

Τὸ θέμα ἀνάγεται περισσότερον εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ ἐλάχιστα εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τοὺς κανόνας. Δὲν εἶναι ἐκτὸς τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Συνόδου νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὸ θέμα, ὅτι ὅμως καὶ ἂν εἶπῃ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἰδιαιτέραν βαρύτητα. Σημασίαν δὲν ἔχει τί λέγει ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀλλὰ τί πράττει. Ἡ πρᾶξις ὅμως δὲν εἶναι ἔργον τῆς Συνόδου, οὔτε δὲ καὶ ἡ παρακίνησις πρὸς πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐπιβάλλεται ἐξ αὐτῆς τῆς ὑφῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Γ'. Ἡ Ὁρθόδοξία καὶ αἱ φυλετικαὶ διακρίσεις.

Θέμα ἔξω τοῦ χώρου τῆς ὀρθοδόξου πραγματικότητος. Φυλετικὰ προβλήματα δὲν ἀπασχολοῦν τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς, ἐὰν δὲ ἀπασχολοῦν τὰς χώρας, ἔνθα ὑπάρχει ὀρθόδοξος διασπορά, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσχοληθῶμεν καὶ μὲ ἄλλα προβλήματα, ἅτινα ἀπασχολοῦν τὰς χώρας ταύτας. Ἐὰν ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸ θέμα, θὰ δώσωμεν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι περιελάβομεν τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὸν κατάλογον διὰ νὰ εἴμεθα «τοῦ συρμοῦ», διότι δὲν νοεῖται συνάντη-

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ*

6. Ἡ παρουσία τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ζῶσα, ἐνεργὸς καὶ καρποφόρος. Δὲν ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν φθοροποιῶν παθῶν καὶ δὲν καθαίρει τὴν καρδίαν ἀπὸ τῶν ἐμπαθῶν κινήσεων μόνον, ἀλλὰ γεννᾷ τὰς ἀγίας ἀρετὰς, αἵτινες εἶναι καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ ἅγιος Συμεὼν πέρα τῶν ἀπαριθμουμένων ἀρετῶν ὡς

καρπῶν τοῦ Πνεύματος ὑπὸ τοῦ Ἀποστ. Παύλου⁸³, προσθέτει τὴν θείαν γνῶσιν, τὴν σοφίαν τοῦ Λόγου καὶ τὴν ἄβυσσον τῶν κεκρυμμένων νοημάτων καὶ μυστηρίων Χριστοῦ «ἐν οἷς ὁ φθάσας γενέσθαι καὶ ποιωθείς, τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν ἀλλοιοῦται καὶ ἐξ ἀνθρώπων ἄγγελος γίνεται, ὡς μὲν τοῖς ἀνθρώποις συναναστρεφόμενος σώματι, ἐν οὐρανοῖς δὲ περιπο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 35 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

83. Γαλ. 5,22.

σις διεθνῆς, ἄνευ «φυλετικῶν διακρίσεων», «Βιεννάμ» κ.τ.δ. Ἡ Ὁρθοδοξία λυπεῖται διὰ τὰ συμβαίνοντα καὶ συμμερίζεται τὴν ἐπικαιρότητα, ἡ Μεγάλη Σύνοδος τῆς ὁμοῦ δὲν ἔχει ἀρμοδιότητα ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἀρκεῖ ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ, «ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ δίκνουμένος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας» (Ἐβρ. 4,12), ἵνα δώσῃ τὴν λύσιν εἰς τὰ παγκόσμια προβλήματα. Οἱ κανόνες δὲν θὰ προσθέσουν τίποτε πλεόν· μόνον ἡ διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ δρᾷσις τῆς ζώσης Ἐκκλησίας.

Δ'. Ἡ Ὁρθοδοξία καὶ τὰ προβλήματα τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸν τομέα τῶν ραγδαίων κοινωνικῶν μεταβολῶν.

Εἶναι εὐχάριστον ὅτι γίνεται συνείδησις, ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα τῶν χριστιανῶν, δεδομένων ἢ ἐν μέσῳ (ὄχι «εἰς τὸν τομέα») τῶν ραγδαίων κοινωνικῶν μεταβολῶν. Θὰ πρέπει ὁμοῦ νὰ γίνῃ τὸ θέμα περισσότερο σαφές καὶ συγκεκριμένον, λαμβανομένου συγχρόνως ὑπ' ὄψιν ὅτι πρόκειται περὶ μεγίστου θέματος, ὑποδιαρουμένου εἰς πληθὺν ἐπὶ μέρους θεμάτων καὶ ἱκανοῦ νὰ ἀπασχολήσῃ συνέδρια καὶ πολλὰς συνεδρίας. Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ προηγηθοῦν πολλὰ τοιαῦτα συνέδρια, νὰ ἐντοπισθοῦν καὶ συζητηθοῦν ἐξονυχιστικῶς τὰ θέματα καὶ εἶτα νὰ θεσπίσῃ ἡ Σύνοδος σχετικὸς κανόνας.

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ἐν τοῖς πρόσθεν ἐξετάσαμεν τὰ θέματα, ἅτινα ἔχουν συμπεριληφθῆ εἰς τὸν κατάλογον. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἄχρηστα καὶ ἐπουσιώδη, ἕτερα ἀδιάφορα

καὶ ἀρκετὰ χρήσιμα. Πολλὰ ἄλλα ἐλλείπουν ἐκ τοῦ καταλόγου, ἅτινα, φρονῶ, θὰ ἠδύναντο ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ περιληφθοῦν. Ἐκ τούτων ἕνια ἐπεσημάνθησαν ἀνωτέρω, τὰ δὲ λοιπὰ δὲν θεωρῶ σκόπιμον νὰ ἀναφέρω εἰς τὸ παρόν, ἔνθα κρίνω κυρίως τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὸν κατάλογον.

Περαίνων ἐπιθυμῶ νὰ ἐπαναλάβω ὅπερ καὶ ἀνωτέρω δι' ἄλλων λόγων εἶπον, ὅτι ἡ Μεγάλη Σύνοδος εἶναι μέγα γεγονός, σφραγίζον μίαν ἐποχὴν, καὶ εἶναι μακαριστὴ ἢ γενεά, ἢ ὅποια ἀξιῶνται νὰ ζήσῃ ἐν αὐτῇ. Ἡ Οἰκουμενικὴ ἢ Μεγάλη Σύνοδος εἶναι αὐτὴ αὕτη ἢ διὰ τῶν ἐκφραστικῶν μέσων τῆς ἐποχῆς ἀθηντικῆ μαρτυρία τῆς ἀπαξ ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης Ἀληθείας, εἶναι αὐτὴ ἢ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βεβαίωσις τοῦ ἀσφαλούς τοῦ λόγου τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, εἶναι ὁρόσημον εἰς τὴν πορείαν τῆς ὑπὸ τοῦ παναγίου Πνεύματος καθοδηγουμένης Ἐκκλησίας, ἥτις, κατέχει μὲν τὴν Ἀλήθειαν ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ πληρότητι καὶ ἀναλλοίωτον, ὡς καὶ ὁ δι' οὗ ἢ ἀποκάλυψις ἀρχηγὸς αὐτῆς εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8), παρέχει ὁμοῦ ταύτην εἰς τὸν κόσμον, τοῦτο μὲν ἀεννάως σαρκουμένην διὰ τοῦ κηρύγματος, τοῦτο δὲ ἐν ὀρισμένοις καιροῖς διὰ τῆς ὑψίστης ἀθηντίας τοῦ λόγου τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὡς τοιοῦτον γεγονός πρέπει νὰ τὸ αἰσθανθῆ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ ταγοὶ αὐτοῦ, δι' ὧν θὰ ὀμιλήσῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ θὰ ὀροθητῆσῃ τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ὅθεν ἡ κυριωτέρα προετοιμασία διὰ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον εἶναι, φρονῶ ταπεινῶς, ἡ ὀδηγοῦσα πρὸς τοιαύτην συναίσθησιν. Ἐν τῇ πορείᾳ δὲ πρὸς τὴν συναίσθησιν ταύτην θὰ διαμορφωθῆ φυσικῶς καὶ ἀβιάστως ὁ τελικὸς κατάλογος τῶν θεμάτων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΤ. ΓΑΛΙΤΗΣ

Καθηγητοῦ Θεολ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

λεύον τῷ πνεύματι καὶ τοῖς ἀγγέλοις συνδιατιώμενος καὶ ὑπὸ τῆς ἀφράστου χαρᾶς πλατυνόμενος εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ»⁸⁴. «Ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τονίζει καὶ ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ, μᾶς φωτίζει καὶ μᾶς θερμαίνει ἀκόμα καὶ ἐξωτερικά, καὶ ἀρωματίζοντας τὸν ἀέρα, πού μᾶς περιβάλλει μὲ ἀναρίθμητα ἀρώματα, κάνει τίς αἰσθήσεις μας νὰ ἀπολαμβάνουν οὐράνιες ἀπολαύσεις καὶ ποτίζει τίς καρδιές μας μὲ ἀνέκφραστη χαρὰ. Ἡ τωρινή μας κατάσταση εἶναι αὐτὴ, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ἀπόστολος λέγει: «Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ»⁸⁵. Εἰς τὸν ἴδιον διάλογον μὲ τὸν Μοτοβίλωφ διεσώθη καὶ μία συγκλονιστικὴ περιγραφή θείας ἐλλάμψεως ἀμφοτέρων ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπὸ τὸν μαθητὴν του ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ ζητεῖ νὰ εἴπῃ τί ἤσθάνετο κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς. Καὶ ὁ Μοτοβίλωφ ἤρchiσε νὰ περιγράψῃ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν περιῆλθεν: «Αἰσθάνομαι στὴν ψυχὴ μου μιὰ ἡρεμία, μιὰ γαλήνη, πού δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἐκφράσω μὲ κανένα λόγο. (...)

— Τί ἀκόμα αἰσθάνεσαι; μὲ ρώτησε ὁ πατὴρ Σεραφεῖμ.

— Μιὰ ἀσυνήθιστη γλυκύτητα, ἀπάντησα. (...)

— Τί αἰσθάνεσαι ἀκόμα;

— Μιὰ ἀσυνήθιστη χαρὰ σ' ὀλόκληρη τὴ καρδιά μου.

Καὶ ὁ πατεροῦλης Σεραφεῖμ συνέχισε:

— Ὅταν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα συγκαταβαίνει στὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ χαρίζῃ τὴν πληρότητα τῆς παρουσίας του, τότε ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ γεμίζει μὲ ἀνέκφραστη χαρὰ. (...)

— Τί ἄλλο αἰσθάνεσαι, φιλόθεε;

Ἐγὼ ἀπάντησα:

— Μιὰ ἐξαιρετικὴ θερμότητα.

— Τί θερμότητα, παιδί μου; (...)

Ἐγὼ ἀπάντησα:

— Παρόμοια μ' ἐκείνη, πού αἰσθάνεται κανεὶς ὅταν παίρνῃ ἓνα θερμὸ λουτρό καὶ τὸν περιτυλίγει ὁ ἀτμός.

— Καὶ ἡ εὐωδία πού αἰσθάνεσαι — μὲ ρώτησε — μοιάζει μὲ τὴν εὐωδία ἐνὸς λουτροῦ;

— Ὁχι, ἀπάντησα, στὴ γῆ δὲν ὑπάρχει τίποτε, πού νὰ παραβληθῇ μ' αὐτὸ τὸ ἄρωμα. (...)

Τότε ὁ πατεροῦλης Σεραφεῖμ, χαμογελώντας ἀπὸ εὐχαρίστηση, εἶπε:

— (...) Καμμιά εὐχαρίστηση γῆϊνου ἀρώματος δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τοῦτο τὸ ἄρωμα, πού ἀπολαμβάνομε τώρα, γιὰτὶ αὐτό, πού μᾶς κυ-

κλώνει, εἶναι ἡ εὐωδία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ»⁸⁶.

Ἡ συγκλονιστικὴ αὕτη μαρτυρία τοῦ Μοτοβίλωφ οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ ἀποκάλυψις τῶν θείων δωρημάτων καὶ καρπῶν τοῦς ὁποίους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἐπισκέπτεται.

7. Ἡ κατ' αἰσθησιν καὶ κατ' ἐνέργειαν μετοχὴ τοῦ Πνεύματος εἶναι καθολικὴ δυνατότης πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευσάντων καὶ βαπτισθέντων πιστῶν. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ἠγωνίσθη σθεναρῶς διὰ νὰ πείσῃ τὴν ἐποχὴν του περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐξ ἀντικειμένου αὐτῆς τῆς δυνατότητος. Ὅτι τὰ πνευματικὰ χαρίσματα δηλαδὴ δὲν ἦσαν γνώρισμα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας ἢ τῶν παλαιῶν Ἁγίων, ἀλλὰ δεδομένη ἐκ Θεοῦ δυνατότης εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη⁸⁷. Καὶ ἀκόμη, ὅτι οἰοσθήποτε δύναται νὰ τὰ ἀποκτήσῃ, ἀρκεῖ νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀνάλογον πνευματικὸν ἀγῶνα, νὰ καταστήσῃ ἑαυτὸν διὰ τῆς καθάρσεως δεκτικὸν τῆς χάριτος, ἀναδὸν καὶ καταγώγιον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»⁸⁸. Γράφει εἰς τὸν 27ον ὕμνον του ὁ ἅγιος Πατὴρ:

«Μὴ λέγετε ἀδύνατον λαβεῖν τὸ Θεῖον Πνεῦμα, μὴ λέγετε, χωρὶς αὐτοῦ δυνατὸν τὸ σωθῆναι, μὴ οὖν ἀγνώστως τούτου λέγετέ τινα μετέχειν! Μὴ λέγετε, ὅτι Θεὸς οὐχ ὁράται ἀνθρώποις, μὴ λέγετε, οἱ ἄνθρωποι φῶς θεῖον οὐχ ὁρῶσιν, ἢ ὅτι καὶ ἀδύνατον ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις!»⁸⁹

8. Βασικὴ προϋπόθεσις τῆς ἀποκτήσεως τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ πίστις. «Κατὰ δὲ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως ὁ καρπὸς ἀριδῆλως βρῖθαι τοῦ Πνεύματος»⁹⁰ τονίζει ὁ ἅγιος Συμεὼν καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι ἡ μετοχὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεται «οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ταπείνωσιν τῶν ἐξ ὅλης μετανοούντων ψυχῆς»⁹¹. Καὶ εἰς τοὺς «ἔρωτας τῶν θείων ὕμνων» του μετ' ἐμφάσεως τονίζει τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν:

86. Γκατζιροῦλη, σσ. 96-99.

87. «Ἀπὸ μὲν τοῦ θείου Βαπτίσματος τὴν τῶν ἡμαρτημένων λαμβάνομεν ἄφειν καὶ τῆς πρὶν κατάρας ἐλευθεροῦμεθα καὶ τῆ παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀγιαζόμεθα· τὴν δὲ τελείαν χάριν, κατὰ τὸ ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω (Β' Κορ. 6,16), οὐ τότε· τοῦτο γὰρ τῶν βεβαιπιστῶν, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ταύτην ἐπιδεικνύντων ἐστίν. Κεφ. πρακτ. καὶ θεολ. οδ' Φιλοκαλία Γ' 250.

88. Κατῆχ. 9, S.C. 104,130.

89. S.C. 174, 288.

90. Ρωμ. 12,6. Λόγ. ἡθικ. 9, S.C. 129, 238.

91. Κεφ. πρακτ. καὶ θεολ. οε', Φιλοκαλία Γ' 250.

84. Λόγ. ἡθικ. 8, S.C. 129, 216.

85. Ρωμ. 14,17. Γκατζιροῦλη σ. 100· ἰδὲ καὶ σ. 90.

«εἰ οὖν βούλει καὶ εἰ θέλεις | τοῦ λαβεῖν τὸ θεῖον Πνεῦμα, πιστεύσον Θεῷ τελείως | ἄρνησαι σαυτὸν ὡσαύτως, | ἐπὶ ὧμων ἀδιστάκτως, | ἄρον τὸν σταυρὸν καὶ λήψη, | θάνον τῇ προθέσει τέκνον, | ἵνα μέτοχος γενήσῃ | τῆς ζωῆς τῆς ἀθανάτου»⁹².

Δευτέρα προϋπόθεσις διὰ τὴν κάθοδον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀγὼν, τὰ ἔργα, ἡ ἐργασία τῶν ἐντολῶν. «Πίστεως καὶ ἔργων, τονίζει ὁ μέγας μυστικός, ἀνελλιπῶς μὴ καταβληθέντων, ἀδύνατόν ἐστι τὴν παρουσίαν γενέσθαι ποτὲ τοῦ προσκυνητοῦ καὶ θείου Πνεύματος καὶ τὴν δωρεὰν αὐτοῦ λαβεῖν τινὰ τῶν ἀνθρώπων»⁹³. Ἀλλαχοῦ ὁμιλῶν ὁ Ἅγιος περὶ τῶν παλαιῶν Ἁγίων καὶ ἐπιθυμῶν νὰ φανερώσῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς τῶν κατηχήσεών του τοὺς τρόπους διὰ τῶν ὁποίων ἀπέκτησαν τὴν δωρεὰν τοῦ Πνεύματος διακηρύττει ὅτι «ἄνευ κόπων καὶ πόνων πολλῶν καὶ ἰδρώτων, βίας τε καὶ στενοχωρίας καὶ θλίψεως οὐδεὶς διῆλθε τὸν σκοτασμόν τῆς ψυχῆς, οὐδὲ τὸ φῶς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐθεάσατο»⁹⁴. Καὶ ἔχι μόνον λαμβάνεται, ἀλλὰ καὶ συντηρεῖται διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὸν ἴδιον πάντοτε Πατέρα. Θεωρεῖ μάλιστα τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν ὡς καταβολὴν θεμελίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῇ ἡ ἀνωθεν κατερχομένη δωρεὰ τοῦ Θεοῦ. Συμπληρωματικῶς δὲ θὰ παρατηρήσῃ ἀκόμη ὅτι «οὔτε ἡ Χάρις τοῦ Πνεύματος παραμένει ἡμῖν πέφυκεν, ἄνευ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας» οὔτε ἡ τῶν ἐντολῶν ἐργασία, ἄνευ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος ἐστίν»⁹⁵.

Καὶ τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ ἡ παράλληλος πνευματικὴ διδασκαλία εἶναι ἰδιαίτερος ἀποκαλυπτικὴ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σημασίαν τῶν χριστιανικῶν ἔργων. «Ὅποιοδήποτε καλὸ ἔργο, τονίζει, ποὺ γίνεται χάριν τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ μέσο γιὰ τὴν ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ»⁹⁶. Ἡ ἀποψὶς αὐτῆ τοῦ ἐρημίτου τοῦ Σάρωφ διέπει ὀλόκληρον τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν του. Ἀδυνατεῖ νὰ ἴδῃ αὐθύπαρκα καὶ ἀφ' ἑαυτῶν καταξιούμενα τὰ χριστιανικὰ ἔργα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πιστοῦ. Τὰ ἀποδέχεται μόνον ὡς τρόπον καὶ δρόμον ὀδηγοῦντα εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ Πνεύματος. «Ὅταν κανένας, διδάσκη, ἐμβαθύνῃ σωστά στὰ προστάγματα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, τότε κατανοεῖ, ὅτι ἡ χριστιανικὴ ζωὴ δὲν εἶναι ἡ αὐ-

ξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλῶν ἔργων. Τὰ καλὰ ἔργα ἀποτελοῦν μέσα ποὺ ὑπηρετοῦν τὸν σκοπὸ τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς. Ἡ ἐπιδίωξις τῶν ἔργων εἶναι νὰ ἀποκτήσουμε μὲ αὐτὰ μεγαλύτερη ὠφέλεια, νὰ ἀποκτήσουμε δηλαδὴ τὰ δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»⁹⁷. Ἀκόμη καὶ αἱ ἀρεταί, τὰ ἄνθη τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τότε καταξιοῦνται, ὅταν γίνωνται ἀγωγοὶ διὰ τῶν ὁποίων ἔρχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ εὐλογία τοῦ θείου Πνεύματος»⁹⁸.

9. Εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν ἔργων θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν μίαν εἰδικωτέραν, τὴν ὁποίαν ἡμῶς ἰδιαίτερος ὑπογραμμίζουσι ἀμφότεροι οἱ ἅγιοι Πατέρες. Αὕτη εἶναι ἡ μετάνοια τοῦ ἀναζητούντος τὴν Χάριν τοῦ Πνεύματος πιστοῦ ἀφ' ἑνός καὶ ὁ ἐπόμενος ἀγὼν τῆς ἐσωτερικῆς καθάρσεως ἀφ' ἑτέρου. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ πάθη του «ἐνωθῆναι τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, οὐ δύναται»⁹⁹, διδάσκει ὁ ἅγιος Συμεών, καὶ ἀλλαχοῦ ὅτι «ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ καὶ οἷς συναφθῇ, μεταδίδωσιν αὐτοῖς κατὰ ἀναλογίαν τῆς καθάρσεως τῆς ἰδίας λαμπρότητος»¹⁰⁰. Τότε δυνάμεθα νὰ μετᾶσχωμεν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, ὅταν προηγουμένως διὰ τῆς μετάνοιας καὶ ἐξομολογήσεως ἐλευθερωθῶμεν τοῦ βάρους «τῶν πρότερον ἡμαρτημένων», ὅταν ἐπιτευχθῇ «ἡ ἐκπλυσίς τοῦ μολυσμοῦ τῶν αἰσχροῶν πράξεων»¹⁰¹. Καὶ ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ ἐπίσης ὑπογραμμίζει ὅτι «ὅταν ὁ ἁμαρτωλὸς στρέφεται καὶ μπαίνει στὸ δρόμο τῆς μετάνοιας, σβῆνει πέρα γιὰ πέρα τὰ ἔχνη τῶν ἐγκλημάτων, ντύνοντας ξανά τὸν πρὶν ἁμαρτωλὸ μ' ἕνα ἀφθαρτὸ ἔνδυμα, ὑφασμένο ἀπὸ τῆς Χάρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...»¹⁰². Ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ τοῦ ἀπαιτούμενου πνευματικοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν μετοχὴν τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος τῶν δύο τούτων ἁγίων Πατέρων, εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος πρὸς τὴν ὅλην πνευματικὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἥτις ἐν προκειμένῳ εὔρει τὴν ἐκφρασίαν τῆς εἰς τὴν ἐπιγραμματικὴν ρῆσιν τοῦ ἁββᾶ Λογγίνου «ὁδὸς αἷμα καὶ λάβε Πνεῦμα»¹⁰³.

* *

Σεβασμιώτατε,

Σεβαστοὶ Πατέρες καὶ ἀδελφοί,

Δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα τὸν κατανοκτικὸν ὕμνον τῶν ἀρχαίων ἀσκητῶν: «Σήμερον ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγα-

92. Ὑμν. 17, S.C. 174,48.

93. Κατήχ. 10, S.C. 104,142. Πρβλ. Κεφ. πρακτ. καὶ θεολ. οζ', Φιλοκαλία Γ' 251.

94. Κατήχ. II, S.C. 104,22. Πρβλ. Κατήχ. 10, S.C. 104, 142. «Ἄπας γὰρ ὁ τῶν Ἁγίων ἔπαινος καὶ μακαρισμὸς διὰ τῶν δύο τούτων συνίσταται, διὰ τε τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ ἐπαινετοῦ βίου, καὶ διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ. Τοῖς γὰρ δυσὶ τούτοις τὸ τρίτον συνέπεται».

95. Κεφ. πρακτ. καὶ θεολ. πγ', Φιλοκαλία Γ' 252.

96. Γκατζιρούλη, σσ. 67 καὶ 69.

97. Αὐτόθι σσ. 78 καὶ 88.

98. Αὐτόθι σσ. 73-74.

99. Κεφ. πρακτ. καὶ θεολ. ξθ', Φιλοκαλία Γ' 249.

100. Κατήχ. 15, S.C. 104,228.

101. Κεφ. θεολ. καὶ πρακτ. 3,46, S.C. 51,93.

102. Γκατζιρούλη, σ. 91.

103. Τὸ Γεροντικόν, ἦτοι ἀποφθέγματα ἁγίων Γερόντων, ἐπιμελεῖα Π.Β. Πάσχου, Ἀθήναι 1961, σ. 63.

ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΚΑΙ ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ

Τῆ 16/29ῃ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου 1976, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, προεδρεύοντας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου, προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κηρευουσῶν Ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Θρόνου Σεβαστείας καὶ Ἰορδάνου¹. Ἐπὶ τοῖς θρόνοις τῶν

ἐν λόγῳ Ἀρχιεπισκοπῶν προέκρινε καὶ ἐξέλεξε παμψηφεί ἀντιστοίχως τοὺς Ἀρχιμανδρίτας τῆς Ἀγιοταφτικῆς Ἀδελφότητος Κορνὴλιου Ροδουδάκη καὶ Παλλάδιου Ἀντωνίου, τὸν ἄχρι τοῦ νῦν Ἐξαρχον τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Ἑλλάδι, ἐπιβραβεύουσα οὕτω τὰς ἐπὶ ξτη προσφερθείσας ὑπηρεσίας αὐτῶν τῆ Μητρὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆ Ἀγιοταφτικῆ Ἀδελφότητι.

1. Αἱ Ἀρχιεπισκοπαὶ Σεβαστείας καὶ Ἰορδάνου ἐχέρησαν ἀπὸ τῆς 7/19ῃς Αὐγούστου 1975 τῶν Ἀρχιεπισκόπων αὐτῶν Γερμανοῦ καὶ Βασιλείου προαχθέντων εἰς Μητροπολίτας Πέτρας καὶ Καισαρείας ἀντιστοίχως. Κοντογιάννη Σπυρίδωνος Δημ., τὰ κατὰ τὴν προαγωγὴν καὶ κατάστασιν τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Ἀγιοτάτου Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων Καισαρείας Βασιλείου καὶ Πέτρας Γερμανοῦ, Ἀθῆναι 1976 (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία»).

Αἱ εἰς ἐπισκόπους χειροτονία τῶν ἐψηφισμένων Ἀρχιεπισκόπων Σεβαστείας καὶ Ἰορδάνου ἔλαβον χώραν ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τοῦ μὲν Σεβαστείας τὴν 24ῃν Ὀκτωβρίου / 8ῃν Νοεμβρίου, τοῦ δὲ Ἰορδάνου τὴν 26ῃν Ὀκτωβρίου / 8ῃν Νοεμβρίου.

γεν...». Ναί! Ἔργον τῆς Χάριτος τοῦ Παρακλήτου εἶναι ἡ ἐνότις τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Μία δὲ ἐκ τῶν ποικίλων ἐκφράσεων τῆς ἐνότιος ταύτης, τῆς συνεχούσης καὶ συγκροτούσης τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι καὶ ἡ παροῦσα σύναξις, ἡ σύναξις δηλαδὴ τῶν ἱερῶν Ποιμένων μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας, κατ' ἀρχαίον ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, τὰς ρίζας αὐτοῦ ἀνάγον εἰς αὐτὴν τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν. Πρὸς μελέτην καὶ ἐξέτασιν εἰς τὴν παροῦσαν ἱερὰν Σύναξιν ἐτέθη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ τρίτον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας καὶ Προσκυνητῆς Τριάδος, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τῆς Συνάξεως προσεπάθησε νὰ ἀνταποκριθῆ καὶ ἡ παροῦσα εἰσήγησις περὶ τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς συμμετοχῆς μας δηλονότι εἰς τὰς δωρεὰς καὶ τὰς ἐνεργείας Αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ τοῦ πιστοῦ εἶναι ἐν μυστήριον, τὸ μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σωτηρίας καὶ τῆς θεώσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ζωοποιῶς ἐνεργείας τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Ὡς μυστήριον δὲ ἡ κοινωνία τοῦ Ζωοποιῶς Πνεύματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρευνηθῆ καὶ νὰ κατονηθῆ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Κυρίως πιστεύεται καὶ γνωρίζεται καὶ βιοῦται διὰ τοῦ προσωπικοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, ὅστις μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν

κοινωνίαν καὶ τὴν μετοχὴν Αὐτοῦ, ἡ ὁποία καὶ εἶναι ἡ ἀληθὴς γνώσις παντὸς μυστηρίου καὶ πάσης ἀληθείας ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

Δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ἀκούσωμεν τὸ ἀποκαλυπτικὸν σάλπισμα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου: «Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν»¹⁰⁴. Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ λάβῃ τὴν δωρεὰν αὐτὴν τῆς ἀληθινῆς ἐν Πνεύματι ζωῆς, δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐναγώνιον μυστικὴν εὐχὴν τοῦ μεγάλου ἁγίου Πατρὸς Συμεῶν:

«Ἐλθέ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλθέ ἡ αἰώνιος ζωή, ἐλθέ τὸ ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ἐλθέ ὁ ἀκατονόμαστος θησαυρός... ἐλθέ ἡ ἀτίδιος ἀγαλλίασις, ἐλθέ τὸ ἀνέσπερον φῶς, ἐλθέ πάντων τῶν μελλόντων σωθῆναι ἡ ἀληθινὴ προσδοκία, ἐλθέ τῶν κειμένων ἡ ἔγερσις, ἐλθέ τῶν νεκρῶν ἡ ἀνάστασις... Ἐλθέ ὃν ἐπόθησε καὶ ποθεῖ ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ!...»¹⁰⁵.

Ἄρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑΣ

104. Ἀποκ. 22,17.

105. Εὐχὴ μυστικὴ δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὁ αὐτὸ προορῶν. S.C. 156,150.

Α'.

Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ κ. Κ Ο Ρ Ν Η Λ Ι Ο Υ

Ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη ἡ χειροτονία τοῦ διαληφθέντος ἐψηφισμένου Ἀρχιεπισκόπου Σεβαστείας κ. Κ ο ρ ν η λ ί ο υ ἐτελέσθη ἐν τῇ Ναῶ τῆς Ἀναστάσεως προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πέτρας — Τρίτης Παλαιστίνης καὶ Πετραίας Ἀραβίας κ. Γ ε ρ μ α ν ο ὦ, συμπαραστατομένου ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Καισαρείας — Πρώτης Παλαιστίνης κ. Β α σ ι λ ε ί ο υ, Κίτρους κ. Β α ρ ν ά θ α, Νεαπόλεως - Σταυρουπόλεως κ. Δ ι ο ν υ σ ί ο υ, Γαρδικίου κ. Χ ρ υ σ ο σ τ ό μ ο υ (τῶν τριῶν τούτων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας) καὶ τῶν Ἀρχιεπισκόπων Πέλλης κ. Κ λ α υ δ ί ο υ, Γάζης κ. Σ τ ε φ ά ν ο υ, Γεράσων κ. Σ ί μ ω ν ο ς, Ἐλευθερουπόλεως κ. Χ ρ υ σ ά ν θ ο υ, Διοκαιοσαρείας κ. Ἰ α κ ώ β ο υ καὶ Κυριακουπόλεως κ. Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ, ὡς καὶ πολλῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

Τὸν Θεοφιλέστατον ἐψηφισμένον προσεφώνησεν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πέτρας κ. Γ ε ρ μ α ν ό ς καὶ ἀντεφώνησεν οὗτος ὡς ἀκολούθως:

«Πανιερώτατε,

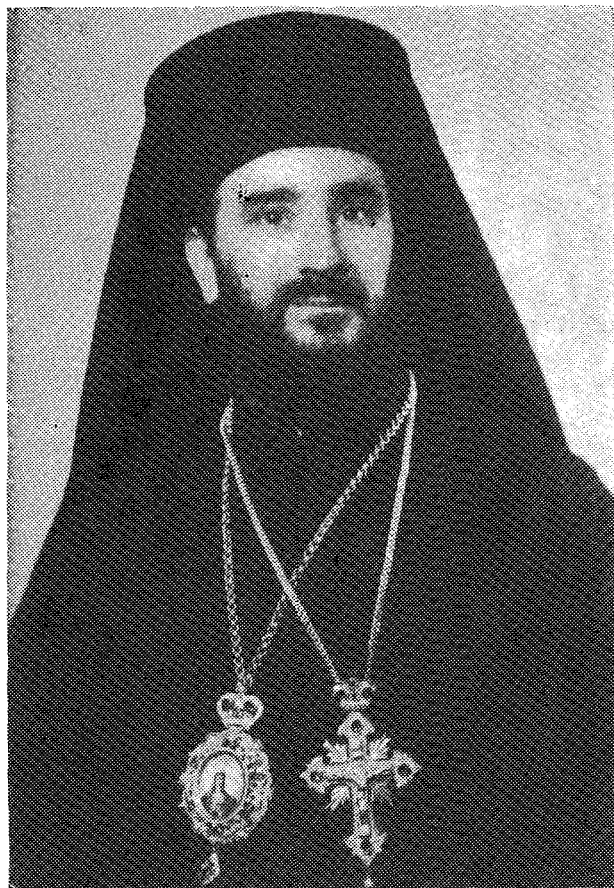
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,

Πατέρες καὶ ἀδελφοί,

Εὐχαριστῶ ἐν πρώτοις τὴν Α. Θ. Μακαριότητα τὸν Πατέρα ἡμῶν καὶ Πατριάρχη κ.κ. Βενέδικτον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς με εὐνοίαν καὶ ἀγάπην, καὶ τὴν τιμὴν, ἣς ταύτην τὴν στιγμήν ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ἀξιούμαι.

Ἐκφράζω ὡσαύτως τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τὴν ἐκθρέψασάν με γεραρὰν Ἀγιοταφικὴν Ἀδελφότητα, πρὸς τοὺς ἀγιοταφίτας πατέρας, μεταστάντας καὶ ζῶντας, οἵτινες καθ' οἰονδήποτε τρόπον συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ προαγωγὴν μου.

Εὐχαριστῶ Ὑμᾶς προσωπικῶς, Πανιερώτατε, διὰ τοὺς λόγους ἀγάπης πρὸς τὸ πρόσωπόν μου καὶ τὴν ποικιλοτρόπως ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς με συμπάρστασιν καθ' ὅλην τὴν ἱερατικὴν μου διακονίαν.

† Ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας κ. Κ ο ρ ν η λ ί ο ς

Εὐχαριστῶ τοὺς λειτουργοῦντας καὶ παρισταμένους πατέρας καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα, τοὺς διδασκάλους μου, οἵτινες με ἐγαλοῦχσαν μετὰ τὰ νάματα τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας, τοὺς σεβαστοὺς καὶ εὐσεβεῖς γονεῖς μου, οἵτινες ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ὠδήγησαν τὰ βήματά μου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐὰν παρίσταντο ἐνταῦθα, κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην στιγμήν τοῦ βίου μου, ἡ χαρὰ μου θὰ ἦτο ὠλοκληρωμένη· ἀλλ' ὁ μὲν μακαριστὸς πατήρ μου ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, ἡ δὲ μήτηρ μου, ἕνεκα ἀσθενείας δὲν ἠδυνήθη νὰ παρευρεθῆ σωματικῶς τὴν στιγμήν ταύτην. Δέομαι θερμῶς τοῦ Κυρίου, ὅπως κατατάξῃ τὴν ψυχὴν ἐκείνου ἐν χώρᾳ ζώντων, ἐκείνη δὲ χαρίζεται ὑγιεῖαν καὶ σωτηρίαν.

Αἰτοῦμαι ταπεινῶς συγγνώμην παρὰ πάντων, οὓς ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως ἐπύκρυνα, ἔβλαψα ἢ ἠδίκησα, καὶ συγχωρῶ ὀλοφύχως τοὺς τυχόν στενοχωρήσαντάς με.

Πανιερώτατε,

Ὅντως ὑπάρχουν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου στιγμαὶ συγκινητικαὶ καὶ ὀδυνηραὶ στιγμαί, καθ' ἃς, ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος ζῆ, παραμένει ὡς πεμπουσία εἰς τὰ βάθη τοῦ εἶναί του καὶ δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῆ πλήρως διὰ τῶν λέξεων.

Τοιαύτη στιγμή διὰ τὴν ζωὴν μου εἶναι καὶ ἡ παροῦσα, ἐπειδὴ προσέρχομαι «Σιὼν ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων» (Ἑβρ. 12, 22), ἐν ἧ «ὁ θρόνος τῆς χάριτος Κυρίου» (Ἑβρ. 4, 16), «ἵνα λάβω ἔλεος καὶ χάριν» (Ἑβρ. 4, 16).

Ὅντως μέγα καὶ φοβερὸν τὸ μυστήριον, τὸ τελεσιουργούμενον ἐπ' ἐμοί, ἐπὶ τὴν μηδαμινότητά μου δ' ἀτενίζων, οὐδὲν ἄλλο δύναμαι νὰ πράξω, εἰ μὴ νὰ ὁμολογήσω ἐν συντριβῇ καὶ ταπεινώσει ὅτι προσκυνῶ Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, πιστεύω εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν ἐξαγιαστικὴν, λυτρωτικὴν καὶ μεταμορφωτικὴν Αὐτῆς ἐντὸς τοῦ κόσμου ἀποστολήν, πιστεύω εἰς τὴν δύναμιν Αὐτῆς, δι' ἧς ἀπαλλάσσει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἀγάπης, ἐκ τῆς δουλείας διὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐκ τῆς πλάνης διὰ τῆς ἀληθείας.

Ἡ στιγμή αὕτη καθίσταται ἔτι φοβερωτέρα δι' ἐμέ, ἐὰν στρέψω τὸ βλέμμα μου εἰς τοὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες διηκόνησαν ταύτην ἐν ἀληθείᾳ, ἐκρημάτισαν ἐπίσκοποι αὐτῆς ἄγιοι, «οὐράνιοι ἄνθρωποι καὶ ἄγγελοι ἐπίγειοι», «φωτισθέντες τὸν νοῦν καὶ καθαρθέντες τὴν διάνοιαν» διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ εἶτα «ὑπηρεταὶ καὶ διάκονοι τοῦ Λόγου γενόμενοι» (Λουκ. 1, 2). Διὰ τοῦ βίου αὐτῶν ἐν τῇ πράξει, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἐν τῇ θεωρίᾳ, καθώρισαν τὴν θέσιν τοῦ Ἐπισκόπου ἐντὸς τοῦ μυστικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Οὕτω κατὰ τὸν θεοφόρον Ἰγνάτιον ὁ ἐπίσκοπος ἴσταται «εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ» (Μαγν. 3, 2) καί, «ὅπου ἂν φανῆ οὗτος, ἐκεῖ καὶ τὸ πλῆθος ὀφείλει ἔσεσθαι».

Κατὰ τὸν Μέγαν Φώτιον ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει «τοὺς ἀστηρίκτους στηρίξει, τοὺς ἀμαθεῖς ἐκδιδάξαι, τοὺς ἀπαιδεύτους παιδεῦσαι, τοὺς φιλαργύρους πείσαι φιλοπτώχους εἶναι, τοὺς ὑπερηφάνους μετριοφρονεῖν παρορμηῆσαι, τοὺς ἀδικοῦντας δικαιοπραγεῖν παρασκευάσαι, τοὺς ὀλιγοψύχους παρα-

μυθήσασθαι, ψυχὰς ἀπαλλάξαι παθῶν καὶ γνησίας Χριστοῦ παραστῆσαι».

Ἐπιλείπει με ὁ χρόνος διηγούμενον περὶ τῶν Πατέρων πάντων, οἵτινες θεολογήσαντες ὀρθόδοξως, δογματίσαντες ἀκριβῶς, διασαφήσαντες τὰ θεῖα ἀληθῶς, ἀπετέλεσαν τὸ μέτρον, ἐν ᾧ μετροῦνται καὶ τὸ κριτήριον, ἐν ᾧ κρίνονται ἱερεῖς καὶ ἐπίσκοποι ἐκάστης γενεᾶς, καὶ κατέλιπον ἡμῖν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ὑπογραμμὸν τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἔργου.

Οὗτοι ὀρίζουν τὸν ἐπίσκοπον ὡς ὀφείλοντα νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ κατὰ τῶν αἱρέσεων. Ἀστείρευτος πηγὴ τῆς θεολογίας του δέον, ὅπως εἶναι αἱ Γραφαί, ἐξ ὧν θὰ ἀντλή ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα. Βίωμά του συνεχῆς ὀφείλει νὰ εἶναι τὸ μυστήριον τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ τῶν συνανθρώπων αὐτοῦ. Ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἰς πάσας αὐτῆς τὰς πτυχὰς πρέπει νὰ εἶναι μία συνεχιζομένη Θεῖα Λειτουργία, μία θυσία αἰνέσεως ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μία ἔκφρασις τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πίστις καὶ ἡ θεολογία τοῦ ἐπισκόπου ὀφείλει νὰ εἶναι συνδεδεμένη ἀρρήκτως μετὰ τῆς ζωῆς. Νὰ ἔχη ὡς ἀφειτηρίαν τὸν Θεὸν καὶ τέρμα τὸν ἄνθρωπον. Νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, νὰ θεραπεύῃ ὡς ἄλλος καλὸς Σαμαρείτης τὰς πληγὰς αὐτοῦ, «ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον» (Λουκ. 10, 34) ἐπ' αὐτὰς ἐν τῷ μυστικῷ πανδοχείῳ τῆς Ἐκκλησίας.

Πάντα ταῦτα εἶναι διὰ τὸν Ἐπίσκοπον ὡς ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἵνα καταλήξῃ ὅμως εἰς αὐτὴν ὀφείλει νὰ διέλθῃ τὴν ἔρημον τῆς πτωχείας καὶ τῶν στερήσεων, τῶν διωγμῶν καὶ ἐξοριῶν, καὶ νὰ ὑπερβῇ τὰ στενὰ ὄρια τῆς φιλαυτίας καὶ τοῦ ἐγωισμοῦ.

Τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας μου ἀνερευνῶν, οὐδὲν εὐρίσκω ἐν ἐμοὶ ἄξιον τῆς παρουσίας κλήσεως. Παρὰ ταῦτα ἡ ὥρα ἤγγικε καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης καλοῦμαι νὰ βαδίσω ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν. Καλοῦμαι διὰ τῆς μεταδόσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος νὰ μεταλαμπαδεύω τὴν φλόγα τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως —εἰς τοὺς ἀνθρώπους μιᾶς ἐποχῆς δικασμένης μὲν καὶ ἐπαναστατημένης, ἀναζητούσης ὅμως μετὰ πάθους καὶ εἰλικρινείας τὴν ἀλήθειαν— καὶ μάλιστα, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἰδιαζούσης ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἥτις ἐν μέσῳ

ΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ

ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ *

(23)

Π. Τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Ἐνώσεων (ΟΧΕ), ὡν Πρόεδρος τυγχάνει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης κ. Χρυσόστομος.

ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΕΝΩΣΕΙΣ
ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ

Άριθ. Πρωτ. 703 Ἐν Ἀθήναις τῇ 2α Σεπτεμβρίου 1975

Πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Βρεσθῆνης
κ. κ. Δημήτριον

Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν

Ἐ ν τ α ὕ θ α

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 19-8-75 ὑπ' ἀριθ. 3073 ὑμετέρου ἐγγράφου περὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετώπισεως τῶν «Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» ἔχομεν τὴν τιμὴν εὐσεβάστως νὰ προτείνωμεν τὰ ἀκόλουθα:

1. Τὴν ἴδρυσιν ἐνοριακῶν ἀντιαιρετικῶν ὁμάδων.
2. Εὐρυτάτην διαφώτισιν τοῦ ποιμνίου τῆς ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτο θεωροῦμεν ἀναγκαῖα: α) Ἐκτύπωσιν καὶ κυκλοφορίαν εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀντιτύπων, εἰδικῶν ἐντύπων περὶ τῶν χιλιαστικῶν πλανῶν καὶ κακοδοξιῶν. β) Ἐκτύπωσιν καὶ διανομὴν εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς ἀντιαιρετικοῦ ἐγκοπίου περιέχοντος ἐν συντομίᾳ, τὰς βασικὰς κακοδοξίας τῶν χιλιαστῶν καὶ λοιπῶν αἰρετικῶν, ὡς καὶ ἀναίρεσιν τῶν κακοδοξιῶν αὐτῶν. γ) Εὐρείαν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως (ραδιοφώνου, τηλεοράσεως καὶ τύπου) πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν χιλιαστῶν ἐν τῷ πλαίσιῳ ἐντονωτέρας καὶ οὐσιαστικωτέρας παρουσίας τῆς ἐκκλησίας. δ) Ἐκτύπωσιν εἰδικοῦ παραρτήματος τῆς Φωνῆς Κυρίου «περὶ τῶν κακοδοξιῶν τοῦ χιλιασμοῦ» καθ' ἑκάστην Κυριακὴν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 32 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

πλήθους ὁμολογιῶν καὶ θρησκευμάτων ἀγωνίζεται νὰ διατηρήσῃ τὰ δίκαια τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν ἐν τοῖς Ἁγίοις Τόποις.

Πεποιθὼς ὅμως, ὅτι «ἡ δύναμις τοῦ Κυρίου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορινθ. 12, 9) καὶ ὅτι «τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τὰ ἰσχυρὰ κατασχύνῃ» (Α' Κορινθ. 1, 27), ἰδοὺ προσέρχομαι, Πανιερώτατε, τῷ Ἁγίῳ Θυσιαστηρίῳ γυμνός καὶ τετρακηλισμένος, ἑμαυτὸν καὶ πᾶσαν ἐλπίδα μου Χριστῷ τῷ Θεῷ παρατιθέμενος, ἵνα διὰ

3. Σύστασιν καὶ λειτουργίαν εἰδικοῦ φροντιστηρίου στελεχῶν ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος. Ἦδη αἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανικαὶ Ἐνώσεις ἀπεφάσισαν τὴν διοργάνωσιν εἰδικῶν ὁμιλιῶν καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ὥραν 8-9 μ.μ. ἐν τῷ Κεντρικῷ Ἰδρύματι αὐτῶν (Σουλίου 3) ἀντιχιλιαστικοῦ καὶ γενικώτερον ἀντιαιρετικοῦ περιεχομένου.

4. Ἄρσιν τῆς ἐσφαλμένης ἀποφάσεως περὶ μὴ συμμετοχῆς τῶν λαϊκῶν θεολόγων εἰς τὸ κήρυγμα, δεδομένου ὅτι ἀπεδείχθη ἐπιζήμιος ἢ μὴ χρησιμοποίησις αὐτῶν, καθότι ἐμάρανε τὸν ζῆλον εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τῆς ἐκκλησίας, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου ἐκ τῶν λυμαινομένων αὐτῷ (αὐτῶν).

5. Ὁργάνωσιν ἐσπερινῶν κηρυγμάτων εἰς τοὺς Ναοὺς ὑπὸ καταλλήλως κατηρτισμένων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν πρὸς διδασκαλίαν τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως καὶ διὰ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τὰ ὅποια διαστρεβλοῦνται ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν. Παραλλήλως δὲ ἀποφυγὴν συζητήσεων μετὰ χιλιαστῶν ὑπὸ ἀκαταρτίστων κληρικῶν.

6. Εἰδικὴν μέριμναν διὰ τοὺς σπουδαστὰς καὶ μαθητὰς τῆς Στοιχειώδους καὶ Μ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Καττήρητικῶν σχολείων πασῶν τῶν βαθμίδων. Ἐκτύπωσιν εἰδικῶν ἐντύπων διὰ φοιτητὰς καὶ μαθητὰς, εἰδικὰς ἐκτάκτους ὁμιλίας, εἰδικὰ μαθήματα περὶ χιλιασμοῦ καὶ διαφόρων αἰρέσεων, ἐν τῷ πλαίσιῳ τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς διδασκαλίας, τόσον εἰς τὰ Δημόσια σχολεῖα ὅσον καὶ εἰς τὰ Καττήρητικά.

7. Ἀπαιτήσιν τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀπομακρυνθῶσιν οἱ χιλιασταὶ ἐκπαιδευτικοὶ ἐκ τῶν Κρατικῶν σχολείων.

8. Καθορισμὸν ἡμέρας προσευχῆς διὰ τοὺς ἐν πλάνῃ εὐρισκομένους.

9. Σύγκλησιν ὑπὸ τῆς ποιμανούσης ἐκκλησίας εἰδικῶν συναντήσεων Ἱεραρχῶν καὶ ὑπευθύνων θρησκευτικῶν κινήσεων πρὸς ἀνταλλαγὴν ἀπὸ κοινοῦ σκέψεων καὶ ἀπόψεων διὰ τὸ σοβαρὸν θέμα τοῦ χιλιασμοῦ.

10. Εὐκταῖον, ὅπως ἀποφεύγονται ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἐνέργειαι δυνάμεναι νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν χιλιαστῶν ὡς ὅπλα κατὰ τῆς ἐκκλησίας. (Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀμοιβὴ τῶν ἱερέων κατὰ τὰς ἱεροπραξίας καὶ διὰ ἐναντι τῶν πενεστέρων μελῶν τῆς ἐκκλησίας. Χαρακτηριστικὸν δὲ παραδείγμα ἡ ἀρνήσις τελέσεως Τρισαγίου εἰς νεκροταφεῖον ἀνευ ἀμοιβῆς).

τῶν χειρῶν Ὑμῶν λάβω τὴν χάριν τοῦ Παρακλήτου, ἥτις θὰ ἀναπληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις μου καὶ θὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀσθενείας μου φωτίζουσά με καὶ ἐνισχύουσα εἰς τὸν προκειμένον ἀγῶνα. Ἄ μ ἦ ν».

(Συνεχίζεται)

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Βοηθὸς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

11. 'Αποφυγήν τῆς ἐπεμβάσεως τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τοῦ χιλιασμοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καθότι ἀπεδείχθη ὅτι αἱ δυναμικαὶ ἐπεμβάσεις ἀπέβησαν ἀσύμφοροι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Φρονούμεν ὅτι ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου ὡς αὕτη παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν 'Αποστόλων καὶ διαφυλάσσεται ἐν τῇ 'Ορθοδόξῳ 'Εκκλησίᾳ ἀποτελεῖ «μάχαιραν διστομον».

12. 'Απαραίτητον κρίνομεν τὴν ἴδρυσιν παρὰ τῇ 'Ιερᾷ 'Αρχιεπισκοπῇ εἰδικοῦ Γραφείου ἀντικαθεκτικῆς ἐνημερώσεως εἰς τὸ ὅποιον νὰ δύνανται εἰς οἰανδήποτε ἡμέραν καὶ ὥραν νὰ ἀπευθύνωνται οἱ πιστοὶ πρὸς λήψιν πληροφοριῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν χιλιαστῶν.

'Επὶ τούτοις ἐκφράζοντες τὴν χαρὰν μας διὰ τὴν ὑπὸ τῆς ποιμανούσης 'Εκκλησίας ἀνάληψιν τῆς ὡς ἄνω πρωτοβουλίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν «Μαρτύρων τοῦ 'Ιεχωβᾶ» καὶ εὐχόμενοι ὅπως ὁ Κύριος κατευθύνῃ εἰς ἐπιτυχίαν τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην

Διατελοῦμεν

Μετ' εὐχῶν καὶ ἀγάπης Κυρίου
ὁ Ν. Σμύρνης Χρυσόστομος
Πρόεδρος τῶν Ο. Χ. 'Ενώσεων

(24)

III. Τῆς 'Αδελφότητος Θεολόγων «Η ΖΩΗ».

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

«Η ΖΩΗ»

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 189

ΑΘΗΝΑΙ 708

Ἰ π ὀ μ ν η μ α

Περὶ τῶν ληπτέων μέτρων

κατὰ τῶν «Μαρτύρων τοῦ 'Ιεχωβᾶ»

'Η 'Αδελφότης Θεολόγων «ἡ Ζωή» ἀνέλαβε καὶ συνεχίζει ἐντονον ἀντιχιλιαστικὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦ 1922 — ὅτε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν 'Ελλάδα οἱ αὐτοκαλούμενοι «Μάρτυρες τοῦ 'Ιεχωβᾶ» — διὰ φυλλαδίων δωρεὰν διανεμομένων, δι' εἰδικῶν ἀντιχιλιαστικῶν βιβλίων, δι' ὀμιλιῶν καὶ διαλέξεων καθ' ὅλην τὴν χώραν, δι' εἰδικῆς ἀρθρογραφίας ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ζωή». 'Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀναφερόμεν ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικὸν μας ὑπερτεσσαράκοντα ἀντιχιλιαστικὰ ἄρθρα. 'Επίσης ἔγιναν μαθήματα καὶ ὀμιλίες εἰς Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ Παιδαγωγικὰς 'Ακαδημίας, εἰς συγκεντρώσεις 'Εκπαιδευτικῶν, ἐπιστημόνων καὶ ἄλλων.

'Ο ἀγὼν κατὰ τῶν «Μαρτύρων τοῦ 'Ιεχωβᾶ» προτεινόμεν νὰ διεξαχθῇ διὰ τῶν κάτωθι:

α) Κατὰ διαστήματα νὰ ὀργανώνωνται ἀντιχιλιαστικαὶ ἐβδομάδες.

β) Νὰ γίνωνται κηρύγματα σχετικὰ, ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκούς, εἰς ὅλην τὴν χώραν, καθὼς καὶ διαλέξεις εἰς κλειστοὺς καὶ ἀνοικτοὺς χώρους.

γ) 'Επίσης ὀμιλίες κατὰ καιροὺς εἰς τὰ Σχολεῖα Μέσης, 'Επαγγελματικῆς καὶ Στοιχειώδους 'Εκπαίδευσως.

δ) 'Ομιλίες εἰς τὸν Στρατόν.

ε) 'Ομιλίες ἀπὸ ραδιοφώνου καὶ τηλεοράσεως.

στ) Εἰδικὸν θέμα περὶ χιλιασμοῦ εἰς «Φιλικούς Κύκλους» καὶ «Κύκλους μελέτης 'Αγίας Γραφῆς».

ζ) 'Εγκύκλιοι σχετικὰ τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας πρὸς τὰ Σχολεῖα.

η) 'Αντιχιλιαστικὴ ἀρθρογραφία εἰς τὰ Θερησκευτικὰ περιοδικὰ καὶ τὰς ἐφημερίδας.

θ) 'Ενδιαφέρον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἀντιχιλιαστικῶν βιβλίων.

ι) Διανομὴ δωρεὰν καθ' ὅλην τὴν χώραν ἀντιχιλιαστικῶν φυλλαδίων κατὰ διαστήματα.

ια) Εἰδικὰ ἀντιχιλιαστικὰ μαθήματα εἰς τὰς Θεολογικὰς καὶ 'Εκκλησιαστικὰς Σχολὰς, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὰς Παιδαγωγικὰς 'Ακαδημίας.

ιβ) Εἰδικὰ μαθήματα εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ὅλων τῶν τύπων.

ιγ) Διάβημα τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου εἰς τὸ Συμβούλιον 'Επικρατείας, διὰ νὰ ἀκυρωθῇ ἡ περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ γάμου τῶν χιλιαστῶν ἀπόφασις.

ιδ) 'Ανάλογον διάβημα ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς βουλευτάς.

ιε) Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παραθεωρῆται τὸ γεγονός, ὅτι οἱ χιλιασταὶ ἐργάζονται συστηματικῶς, ὄχι μόνον κατὰ τῆς 'Αγίας 'Ορθοδόξου ἡμῶν 'Εκκλησίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς Πατριδος ἡμῶν.

'Εν 'Αθήναις τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1975

Διὰ τὴν 'Αδελφότητα Θεολόγων ἡ «Ζωή»

Ἰ ω ά ν . Κ ο λ ι τ σ ά ρ α ς

(25)

IV. Τῆς 'Αδελφότητος Θεολόγων «Ο ΣΩΤΗΡ»

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

«Ο ΣΩΤΗΡ»

ὁδὸς 'Ισαύρων 42

'Αθήναι 706

'Εν 'Αθήναις τῇ 25ῃ Αὐγούστου 1975

Ἰ π ὀ μ ν η μ α

'Αδελφότης Θεολόγων «'Ο Σωτήρ». «ἐπὶ τοῦ τρόπου ἀντιδράσεως τῆς 'Αγιοτάτης 'Ημῶν 'Εκκλησίας εἰς τὴν παρατηρουμένην ἐπ' ἐσχάτων ἀνάπτυξιν τῆς δράσεως τῶν Χιλιαστῶν».

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν ἀνάγκην ἐντόνου προσπάθειας ἐκ μέρους πάντων τῶν παραγόντων τῆς 'Αγιοτάτης 'Ημῶν 'Εκκλησίας κατὰ τῶν Χιλιαστῶν, οἱ ὅποιοι συνεπικουροῦμεν καὶ ὑπὸ τῆς ἐξωθεν βοήθειας, ἔχουν καταστῆ πλῆγῃ διὰ τοὺς Χριστιανούς, τελευταίως δὲ ἀπεθρασύνθησαν τόσον ἐνεκα τοῦ νέου Συντάγματος, ὥστε ν' ἀποτολήσουν διὰ πρώτην φοράν τὴν συγκρότησιν τῶν θορυβωδῶν καὶ προκλητικῶν συνεδρίων των εἰς τὴν 'Ορθόδοξον 'Ελλάδα.

Βεβαίως τὸ θέμα εἶναι μέγα καὶ ἀπαιτεῖ μελέτην ἱκανήν, ὥστε νὰ ληφθοῦν τὰ ἄριστα τῶν μέτρων. Λόγω καὶ τοῦ ὀλίγου χρόνου τοῦ παρασχεθέντος ἡμῖν ὑπὸ τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος Ἰπομνήματος σημειώνομεν τὰ κάτωθι γενικώτερα πῶς μέτρα, τὰ ὅποια καθ' ἡμᾶς, ἐφαρμαζόμενα θὰ ἀποτελέσουν ἱκανὴν ἀντίδρασιν εἰς τὸ ψυχοφθόρον ἔργον τῶν Χιλιαστῶν.

1. Πρῶτον μέγα κεφάλαιον ἀντιδράσεως εἶναι ἡ διαφώτισις τοῦ 'Ορθοδόξου ποιμνίου ἐπὶ τοῦ κινδύνου τῶν Χιλιαστῶν. Μολοντί μέχρι τοῦδε ἱκανὴ ἐργασία ἔχει γίνει τόσον ὑπὸ τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας, ὅσον καὶ ὑπὸ τῶν διαφόρων πνευματικῶν κινήσεων, ἐν τούτοις ἡ διαφώτισις τοῦ λαοῦ πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ καὶ συνεχισθῇ μετ' ἐντάσεως.

Ἡ «Φωνὴ Κυρίου» καὶ «Ὁ Ἐφημέριος» ἀποτελοῦν βήματα ἀπὸ τῶν ὁποίων πλείστα ὅσα διαφωτιστικὰ ἤμπορεῖ νὰ προσφερθοῦν, εἰς γλῶσσαν κατανοητὴν, πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν μας.

Ἐπίσης τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς Χιλιαστὰς φυλλάδια τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων ἐκδοτικῶν οἴκων ἐνδείκνυται νὰ κυκλοφορήσουν εὐρύτατα διὰ τῶν ἐνοριῶν, ὥστε νὰ φθάσουν εἰ δυνατόν εἰς κάθε οἰκογένειαν, διὰ ποιμαντικῶν ἐπισκέψεων τῶν ἐφημερίων κατ' οἶκον.

Τὰ περιοδικὰ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων καὶ τῶν πνευματικῶν κινήσεων νὰ ἀπασχοληθοῦν συστηματικῶς εἰς ἀρθρογραφίαν τῶν περὶ τὸ θέμα. Ἐπίσης ἀπὸ ραδιοφώνου καὶ τηλεοράσεως διαφῶτισις δι' ἐμπεριστατωμένων ὁμιλιῶν.

Κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου κηρυκτικὴν περίοδον νὰ γίνουσι συστηματικῶς κηρύγματα ἀπ' ἀμβωνος κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, διαφωτίζοντα τὸν λαόν. Ἐπίσης ὁμιλίαι εἰς ἀπογευματινὰ κηρύγματα, εἰς αἰθούσας καὶ ὅπου ἄλλοῦ εἶναι δυνατόν, περισσότερο ἐκτεταμέναι.

Ἡ ὀργάνωσις «Ἀντιχιλιαστικῆς Ἑβδομάδος» ὑπὸ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων μὲ ποιικίαν εὐκαιριῶν διαφωτίσεως, καθὼς καὶ εἰδικῶν ἀντιχριστικῶν ἀκολουθιῶν θὰ συντελεσθῇ πολὺ εἰς ἀποτελεσματικὴν ἀντίδρασιν.

Ἐὰν εἰς τὴν διαφωτιστικὴν αὐτὴν προσπάθειαν προστεθῇ καὶ ἡ προσπάθεια δι' αὐξήσιν τῆς γενικωτέρας ἐκκλησιαστικῆς δράσεως, κοινωνικῆς, φιλανθρωπικῆς κλπ., τότε πάντα ταῦτα θὰ ἀποτελέσουν ἐξουδετέρωσιν τῆς ἀντιχριστιανικῆς χιλιαστικῆς πλάνης.

2. Ἐπειδὴ, ὡς γνωστόν, αἱ διδασκαλίαι τῶν Χιλιαστῶν ἀντιστρατεύονται εἰς πλείστα σημεῖα εἰς τὴν ἐνοίαν τῆς Πατρὶδος καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν καθηκόντων εἶναι δυνατόν βάσει ὑπομνημάτων ἐπὶ τῶν ἀφορῶν τὸ Ἔθνος διδασκαλιῶν τῶν Χιλιαστῶν νὰ γίνουσι παρὰ τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας διαβήματα τόσον πρὸς τὸ Ἰνστιτούτον Παιδείας, ὅσον καὶ πρὸς τὸ Ἰνστιτούτον Ἑθνικῆς Ἀμύνης, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν καὶ ὑπ' αὐτῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἀρμοδιοτήτων των, τοῦ ζητήματος.

3. Μεγίστην φρονούμεν, ἐνίσχυσιν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, ἥτις καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν κατὰ τῶν Χιλιαστῶν, ἐνεκα τῆς ἐνίσχυσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, θὰ δώσῃ ἡ ἀποκατάστασις τῆς εἰρήνης εἰς τοὺς κόλπους τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας. Σήμερον, δυστυχῶς, λόγω τῆς μὴ ὑπάρξεως τῆς τοιαύτης εἰρήνης οἱ Χιλιασταὶ εὐρίσκουσι ἐρείσματα προπαγάνδας καὶ οἱ ἀσθενεῖς τῇ πίστει Χριστιανοὶ σκανδαλιζόμενοι παρασύρονται εὐκόλως καὶ ψυχραίνονται κατὰ τὴν Πίστιν καὶ μένουσι μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας.

Σχετικὸν εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ὑπὸ τῶν κληρικῶν παρεχομένου παραδείγματος. Ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ εἶναι οἰκονομικὸν εἰς Χριστόν, τότε οἱ Χιλιασταὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐδοκίμησιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ φροντίς τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν ὅπως οἱ κληρικοὶ τῶν Μητροπόλεων των παρέχουν τοιοῦτον παράδειγμα βίου βοηθεῖ ἰδιαίτερος εἰς τὴν προφύλαξιν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὰς αἱρέσεις.

4. Τέλος, τὸ μέτρον τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, πρέπει νὰ ὀλοκληρώσῃ τὰς σχετικὰς κατὰ τῶν Χιλιαστῶν ἐνεργείας εἶναι ὁ ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀφορισμὸς καὶ ἀναθεματισμὸς αὐτῶν.

Ἡ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν νόμων τῆς Πολιτείας παρεχομένη βοήθεια εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τῶν Χιλιαστῶν ἐδικαιολογεῖ ἴσως τὴν μὴ λήψιν τοῦ ἐσχάτου τούτου μέτρου. Μολοντί ἐὰν τοῦτο εἶχεν ἤδη ἐφαρμοσθῇ ἴσως τὰ θύματα τῶν Χιλιαστῶν θὰ ἦσαν ὀλιγώτερα, ὡς ἀπέδειξεν ἡ ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Αἰτωλοακαρνανίας Ἱεροθέου λήψις αὐτοῦ εἰς χωρὶα τῆς περιφερείας του, πρὸ εἰκοσαετίας περίπου.

Ἐφ' ἧς στιγμῆς ὁμως ὑπὸ τοῦ νέου Συντάγματος καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2106/75 ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑπιμερατείας ἡ Ἐκκλησία στερεῖται τῆς δυνατότητος προστατευτικῶν μέτρων ὑπὸ τῆς Πολιτείας, πρὸς ἀναστολὴν τῆς περαιτέρω προπαγάνδας τῶν Χιλιαστῶν καὶ αὐτοὶ ἀφίεν-

ται ἀσύδοτοι εἰς τὰς ἀντιχριστιανικὰς ἐνεργείας των, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦσιν ὀλόκληρον τὸ βάρος τῆς πνευματικῆς Αὐτῆς ἐξουσίας, ὥστε καὶ τὰ μέλη τῆς νὰ προφυλάξῃ καὶ τοὺς κατ' Αὐτῆς ἀντιχριστοὺς ἀνὰ ἀναλόγη τῷ πνεύματι τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου» (Β' Θεοσ. β' 8).

Ταῦτα ὑποβάλλοντες καθηκόντως ἐξαιτούμεθα τὰς εὐχὰς Σας καὶ διατελοῦμεν

Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Διὰ τὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ»

Ἄ θ α ν . Φ ρ α γ κ ὀ π ο υ λ ο ς

(26)

V. Τοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ Συλλόγου «ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ»

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΧΡΙΣΤ. ΣΥΛΛΟΓΟΣ

«ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ»

Ἄριθ. Πρωτ. 12

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29ῃ Αὐγούστου 1975

Πρὸς

Τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Βρεσθένης

κ. κ. Δημήτριον.

Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν

Ἐ ν τ α ὕ θ α .

Θεοφιλέστατε,

Ὁ ἡμέτερος Ὀρθόδοξος Χριστιανικός Σύλλογος, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1905 ἐνταῦθα δρῶν ὡς Σωματεῖον Ὁρησκουτικόν, ἔλαβε τὴν ἀπὸ 19 λήγοντος μηνὸς ἐν. ἐτ. ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 3072 Ἱμετέραν Ἐπιστολήν, λόγω ὁμως τῶν θερινῶν διακοπῶν ἀδυνατεῖ νὰ συμμορφωθῇ πλήρως πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, τουτέστι νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του δι' ὑπομνήματος ἐπὶ τοῦ σοβοῦντος κινδύνου τῶν «Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως αὐτοῦ ἀποτελεσματικῶς.

Ὅχι ἤττον ὁμως καὶ ἵνα μὴ φανῇ κωφεύων εἰς τὸ προσκλητήριον τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς, σπεύδει νὰ πληροφορήσῃ τὴν Ἱμετέραν Θεοφιλότητα δι' ἐμοῦ, ὅτι ὁ παλαίμαχος ὁ ἑμεῖς Σύλλογος ἔχει ἐκπεφρασμένην γνώμην ἐπὶ τοῦ ἐπιμαχου θέματος διὰ τῶν κατὰ καιροὺς δημοσιεύσεων εἰς τὸ ὀμώνυμον Περιοδικὸν αὐτοῦ σχετικῶν ἀρθρων, ἐξ ὧν δύο προσφάτων, εἰς τὰ φύλλα αὐτοῦ τῶν μηνῶν Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου ἐν. ἔτους 1975, ἅτινα καὶ συνυποβάλλω, σὺν τῇ πληροφορίᾳ, ὅτι πλείονα ἔχει δημοσιεύσει εἰς τὸ Ἐπιμετρον τῆς Ἱστορίας αὐτοῦ (1972), σελ. 341-342 κλπ.

Διήκουσα ἐνοία τούτων εἶναι, ὅτι ὁ Σύλλογος ἀποκλείει τὴν διὰ δυναμικῶν ἢ ἀστυνομικῶν μέσων καὶ τρόπων ἀντιμετώπισιν τῶν «Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά», ἅτινα δὲν θεωρεῖ ἀποτελεσματικά. «Ὁ Χριστός, λέγει ἐκεῖ, καὶ ἡ Ὁρησκεία Του ἔχουν ἄλλα μέσα διὰ νὰ ἀντιδράσουν. Ἐχουν ὀπλα πνευματικὰ καὶ ἀήττητα». Ἄτινα εἶναι προφανῶς πρῶτον ὁ ἱερός Ἄμβων διὰ τὸν Χριστιανὸν κυρίως, τὸν ἀγνοοῦντα, ὡς μὴ ὠφελεν, ἀκόμη καὶ σήμερον κατὰ πλειονότητα καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς Ὁρησκείας του, καὶ δεῦτερον ἡ Ἀγιότης διὰ τὸν ἱερὸν κλῆρον, ὅστις διὰ μὲν τοῦ θείου κηρύγματος δέον νὰ πληροφορῇ τὴν διακονίαν του, κατὰ τὸ Β' Τίμ. δ', 5, διὰ δὲ τοῦ παραδείγματός του νὰ ποιμάνῃ τὴν ποίμνην του ὀρθοτομῶν τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον β', 15, καὶ τὰ Α' Πέτρου, α', 15 καὶ β', 5.

Τὴν ἐνδοστρέφειαν καὶ ἐνδοσκόπησιν συνιστᾷ ὁ Σύλλογος, τὴν αὐτοκριτικὴν καὶ τὸν αὐτοέλεγχον προκειμένου νὰ διαγνώσῃ τὴν ἀσθένειαν καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν κακῶν ἐχόντων εἰς τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Κλῆρον καὶ τὸν Λαόν. Ἔργον δὲ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας εἶναι ἡ διαπίστωσις τῆς αἰτίας καὶ ἡ βελτίωσις. Διότι ἐὰν σήμερον ὁ Λαὸς ἔχει ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν Χριστόν, δὲν εἶναι κυρίως ὁ ὑπαίτιος αὐτός, ἀλλὰ

οί ποιμένες του δυστυχώς, όπως διαπιστώνει και ο Προφήτης, ως γνωστόν, ('Ιερ. κγ', 1-4), όστις κατά ρήμα Θεού θέλει «ποιμένες κατά την καρδίαν του Κυρίου, ποιμαίνοντας μετ' επιστήμης», ήγουν μετὰ πνευματικότητος ('Ιερ. γ', 15). 'Ιδίως ποιμένες ένορικούς και έφημερίους, φυλάσσοντας επί την ποιμνίην αυτών».

'Εκφράζω ούτω την ταπεινή μου γνώμη, χωρίς να αποκλείω την έν καιρόν έτέραν ενέργειαν του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, διατελώ

Μετά του προσήκοντος σεβασμού

'Ο Πρόεδρος

Χρ. Μ. 'Ενσιλειδης

(27)

VI. Της 'Ορθοδόξου 'Ιεραποστολικής 'Αδελφότητας «Ο ΣΤΑΥΡΟΣ»

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ
«Ο ΣΤΑΥΡΟΣ»

'Αριθ. Πρωτ. 71

'Εν 'Αθήναις τῇ 30-8-1975

Θεοφιλέστατον

'Επίσκοπον Βρεσθένης

κ. Δημήτριον

'Ι. 'Αρχιεπισκοπήν 'Αθηνών

'Εν τ α υ θ α

Θεοφιλέστατε,

1. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν Χιλιαστῶν ἢ Μαρτύρων τοῦ 'Ιεχωβά ἢ ἡμετέρα 'Αδελφότης «ΣΤΑΥΡΟΣ» εἰς ἀπάντησιν τῆς σχετικῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν προτείνει τὰ ἐξῆς.

1. Νὰ ἐπιστρατευθοῦν καὶ νὰ κηρύττουν τακτικῶς εἰς τοὺς ναοὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐσεβεῖς καὶ ἱκανοὶ ὁμιληταί, θεολόγοι καὶ μὴ, μετ' ἀπλότητα καὶ ζωηρότητα κηρύττοντες, καὶ πάσης εὐκαιρίας δραττόμενοι νὰ τονίζουσι ἰδιαίτερος τὰς ἀληθείας ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας οἱ Χιλιασταὶ ἀρνοῦνται.

2. Νὰ γίνονται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ εἰς αἰθούσας εἰδικαὶ ἀντιχιλιαστικαὶ ὁμιλίαι.

3. Νὰ γίνεται ἐβδομαδιαίως μία ἀντιχιλιαστικὴ ὁμιλία καὶ ἐν ἀντιχιλιαστικῷ μᾶθημα ἀπὸ ραδιοφώνου ὑπὸ εἰδικῶν περὶ τὰ χιλιαστικὰ ὁμιλητῶν.

4. Νὰ δημιουργηθοῦν κύκλοι Γραφῆς παρ' ἐκάστη ἐνορία, ὅπου νὰ ἐξηγοῦν μετ' ἀπλότητα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ πιστοὶ ἄνθρωποι, θεολόγοι καὶ μὴ, ἀκούοντες προηγουμένως ὑποδειγματικὰ μαθήματα καὶ λαμβάνοντες ὁδηγίαις καὶ γραπτάς σημειώσεις ἀπὸ εἰδικῶν Φροντιστῆριον.

5. Νὰ δημιουργηθῆ Φροντιστήριον στελεχῶν ἀντιχιλιαστικοῦ ἀγῶνος, τὸ ὅποιον νὰ παρακολουθοῦν 3-4 πιστοὶ ἐξ ἐκάστης ἐνορίας μετ' ζωηρὰ Γραφικὰ ἐνδιαφέροντα. Εἰς τὸ Φροντιστήριον νὰ διδάσκουν πεπειραμένοι θεολόγοι, καταρτιζόμενα δὲ τὰ στελέχη νὰ διεξάγουσι συζητήσεις μετὰ Χιλιαστῶν πρὸς ἐπιστροφὴν ἢ ἀποστόμωσιν αὐτῶν καὶ πρὸς στηριγμὸν κλονιζομένων 'Ορθόδοξων.

6. Νὰ συνταχθῆ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίων νὰ διανεμηθῆ εἰς πᾶσαν ἐλληνικὴν οἰκογένειαν ἐν σύντομον, ἀπλοῦν καὶ εὐχρηστον ἀντιχιλιαστικὸν ἐγκόλπιον, περιέχον ἀπαρίθμησιν τῶν κυριωτέρων πλανῶν τῶν Χιλιαστῶν καὶ ἀναίρεσιν αὐτῶν διὰ παραπομπῆς εἰς τὰ σαφέστερα καὶ ἰσχυρότερα Γραφικὰ χωρία.

7. Νὰ ὀργανώνωνται καὶ νὰ γίνονται ἀντιχιλιαστικαὶ ἐξορμήσεις εἰς συνοικίας, ὅπου τὸ κακὸν τοῦ Χιλιασμοῦ ἐπιπολάζει.

8. Νὰ διανέμονται καὶ νὰ διασκορπίζωνται κατὰ καιροὺς εἰς πολλὰς χιλιάδας σύντομα, διαφωτιστικὰ καὶ δυνατὰ ἀντιχιλιαστικὰ φυλλάδια (φείγ-βολάν).

9. Νὰ προκληθοῦν ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας ἐπισήμως οἱ Χιλιασταὶ εἰς δημόσιον θεολογικὸν διάλογον, διεξαχθισόμενον ὑπὸ τῶν ἱκανωτέρων θεολόγων καὶ κατοχῶν τοῦ χιλιαστικοῦ θέματος, ὥστε οἱ Χιλιασταὶ ἢ νὰ κατατροπωθοῦν, ἐὰν δεχθοῦν τὸν διάλογον, ἢ νὰ ἐκτεθοῦν, ἐὰν φυγομαχήσουσι, καὶ νὰ ἔχωμεν καὶ ἐκ τῆς φυγομαχίας τῶν μέγα κατ' αὐτῶν ἐπιχείρημα ὅτι φοβοῦνται τὴν ἀλήθειαν.

10. Τὸ κυριώτερον: Νὰ προσπαθήσουσι ὅλοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, νὰ δεῖξωμεν καλύτερον παράδειγμα, διότι πρὸ πάντων τὰ κακὰ παραδείγματα ὀπλίζουν τοὺς αἰρετικούς καὶ τὰ καλὰ παραδείγματα ἀφοπλίζουν αὐτούς. 'Επιτακτικὴ δὲ ἡ ἀνάγκη, ὅπως ἐπανεέλθῃ ἡ ἐνότις εἰς τοὺς κόλπους τῆς 'Ιεραρχίας καὶ ἡ εἰρήνευσις εἰς τὸ σκάφος τῆς 'Ελλαδικῆς 'Εκκλησίας.

Μετά σεβασμοῦ

Διὰ τὴν ἀδελφότητα «Ο ΣΤΑΥΡΟΣ»

Νικόλαος Ι. Σωτηρόπουλος

(28)

VII. Της Πανελληνίου 'Ορθοδόξου 'Ενώσεως (ΠΟΕ).

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΝΩΣΙΣ (Π.Ο.Ε.)
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

'Αριθ. Πρωτ. 1839

'Αθῆναι τῇ 4ῃ Σεπτεμβρίου 1975

Θεοφιλέστατον

'Επίσκοπον Βρεσθένης

Κον. Κον. ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ

'Ιερὰν 'Αρχιεπισκοπήν 'Αθηνῶν

'Εν τ α υ θ α

Θεοφιλέστατε,

"Ασμενοὶ ἐκομισάμεθα τὴν ἀπὸ 19ης παρελθόντος μηνὸς σεπτῆν ἐπιστολὴν ὑμῶν, κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3017/14-8-75 ἐγγράφου ἐντολῆς πρὸς ὑμᾶς τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν κ.κ. Σεραφεῖμ.

Εἰς ἀπάντησιν προαγόμεθα νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν εὐσεβᾶστως, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἀντιαιρετικὴ ὀργάνωσις «Πανελλήνιος 'Ορθόδοξος 'Ενωσις» τίθεται, ἄλλως τε μέχρι τοῦδε συμβαίνει, εἰς τὴν διάθεσιν τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν καὶ γενικώτερον τῆς ἐν 'Ελλάδι μητρὸς 'Εκκλησίας, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθῆ ὁ μέγας ἐκ τοῦ Χιλιασμοῦ κίνδυνος.

Πολλὰ θὰ εἶχε τις νὰ προτείνῃ «ἐπὶ τοῦ προβλήματος», ὡς γράφετε, «τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν Χιλιαστῶν», τὰ ὁποῖα εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὴν ὑμετέραν θεοφιλίαν προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως.

Θεωροῦμεν, ἐν τούτοις, ἐπιανάγκης, ὅπως πρὸ πάσης συζήτησεως, ἀποκατασταθῆ ἐν τῇ ἀγία ἡμῶν 'Εκκλησίᾳ καὶ δὴ τῇ σεπτῇ 'Ιεραρχίᾳ ἢ φυγαδευθεῖσα, δυστυχῶς, εἰρήνη καὶ ἐνότις, ὅπερ εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ ὡς φρονοῦμεν, διὰ τῆς ἀπολυπραγμονήτου ἐπιστροφῆς πάντων ἡμῶν εἰς τὴν 'Ιερὰν Παράδοσιν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ εἰς τὴν κανονικὴν τάξιν τῆς 'Ορθοδόξου ἡμῶν 'Εκκλησίας. «Οὔτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου ἐν 'Αγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα» (ΑΔ' Κανὼν τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων)

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ὅτι συντόμως προτιθέμεθα νὰ ὑποβάλωμεν ὑμῖν ὑπόμνημα σχετικὸν μετ' ἐν λόγῳ θέμα.

Ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενοι τὴν τιμίαν δεξιάν ὑμῶν
καὶ ἐξαιτούμενοι τὰς θεοπειθεῖς εὐχὰς ὑμῶν.

Διατελοῦμεν
μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ
καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης
τὸ Δ. Συμβούλιον
Ὁ Πρόεδρος
Β. Ἀντωνόπουλος

δ) Τὰς παρατεθείσας ἐκθέσεις ἀπόψεων, ἀφοῦ
τὰς παρέλαβεν ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βρεσθένης κ. Δη-
μήτριος, τὰς ἐπεξεργάσθη καὶ τὰς κατέστρωσεν ἀξιο-
λογικῶς καὶ κριτικῶς εἰς ἓν ἐμπεριστατωμένον Ἰπό-
μνημα, ὅπερ ὑπεβλήθη τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπι-
σκοπῷ τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου ἐ.ε. καὶ διεβιβάσθη ἀκο-
λοῦθως τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω.

Παραθέτομεν, ὅθεν, τὸ Ἰπόμνημα τοῦτο ὡς ἐπι-
σφράγισιν τῆς ἐπιχειρηθείσης ἐημερώσεως καὶ ἐν τῇ
πεποιθήσει, ὅτι ἀποτελεῖ προῖον ὑπευθύνου ἐργασίας
καὶ ἰκανότητος οὐ τῆς τυχούσης, ὡς τοιοῦτον δὲ καὶ
πολύτιμον κεφάλαιον εἰς τὴν διάθεσιν οὐ μόνον τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑκασταχοῦ Σεβασμιω-
τάτων Μητροπολιτῶν τῶν Πανοσιολογιωτάτων Ἱε-
ρακηρύκων καὶ παντὸς ἐν γένει ἐργάτου τοῦ Ἀμπε-
λώϊος τοῦ Κυρίου.

(29)

† Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΒΡΕΣΘΕΝΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1975

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Κύριον Σεραφεῖμ

Ἐνταῦθα.

Μακαριώτατε,

Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 3017/14.8.75 Ἰμετέ-
ρου ἐγγράφου μοι ἀνεθέσατε εἰδικὴν μελέτην ἐπὶ τοῦ
προβλήματος τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν «μαρτύρων
τοῦ Ἰεχωβά». Ἦδη, περατωθείσης τῆς ἐργασίας ἐν-
τός τῆς ταχθείσης προθεσμίας καὶ συμφώνως πρὸς τὰς
δοθείσας ὁδηγίας, ὑποβάλλω Ἰμῖν εὐσεβῶς τὰ
κατ' αὐτὴν ὡς καὶ τὰ προκύπτοντα σχετικὰ πορί-
σματα.

Βάσει τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου τῆς Ἰμετέρας Μα-
καριότητος, οὕτως φωτοαντίγραφον ἐπισυνάπτω εἰς
τὸ προσηρτημένον παράρημα ὑπὸ στοιχείον Α, ἀπέ-
στειλα εἰδικὴν ἐπιστολὴν εἰς τὰς κατωτέρω «ἐν τῇ
καθ' Ἰμαῶς Θεοσώτῳ Ἀρχιεπισκοπικῇ περιφερείᾳ
ὕφισταμένας πνευματικὰς κινήσεις»:

1. Ἀδελφότητα Θεολόγων «ἡ Ζωή»
2. Ἀδελφότητα Θεολόγων «ὁ Σωτήρ»
3. Ὁρθόδοξον Ἱεραποστολικὴν Ἀδελφότητα «ὁ
Σταυρὸς»
4. Ὁρθόδοξους Χριστιανικὰς Ἐνώσεις
5. Πανελλήνιον Ὁρθόδοξον Ἐνωσιν
6. Σύλλογον «ἡ Ἀνάπλασις»
7. Σύλλογον «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι»
8. Χριστιανικὴν Ἀδελφότητα «ἡ Χρυσόπηγῆ».

Ἀντίγραφον τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς μου ἐπισυνά-
πτεται εἰς τὸ παράρημα ὑπὸ στοιχείον Β. Ταυτοχρό-
νως ἐπεκρινώθησα μετὰ τῶν ὡς ἄνω πνευματικῶν κιν-
ήσεων καὶ τηλεφωνικῶς καὶ ἐξήγησα ἀναλυτικῶς τὰ
τοῦ ὑπὸ συζήτησιν θέματος. Ἡ ἀνταπόκρισις ὅλων
ὑπῆρξε πρόθυμος καὶ ταχεῖα. Ἐντός τῆς ταχθείσης
σχετικῶς συντόμου προθεσμίας ἀπέστειλαν τὰ ζητη-
θέντα συνοπτικὰ ὑπομνήματα περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὑπὸ
τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίσεως τῶν «μαρτύρων τοῦ
Ἰεχωβά» καὶ συγχρόνως ἐδήλωσαν ὅτι τίθενται εἰς
τὴν διάθεσιν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὴν ἀντιαι-
ρετικὴν τῆς προσπάθειαν. Τὰ ὑπομνήματα τῶν ἀνω-
τέρω μνημονευθειῶν πνευματικῶν κινήσεων ἐπισυ-
νάπτονται εἰς τὸ παράρημα τοῦ παρόντος ὑπὸ στοι-
χεῖα Γ, Δ, Ε, Στ, Ζ, Η καὶ Θ.

1. ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

Αἱ εἰς τὰ ὑποβληθέντα ὑπομνήματα περιεχόμεναι
προτάσεις, καλύπτουν εὐρὸ φάσμα ἐνεργειῶν καὶ δρα-
στηριοτήτων αἱ ὁποῖαι θὰ ἤμποροῦσαν νὰ καταταγοῦν
εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας:

α. Ὀμιλητικαὶ ἀντιχιλιαστικαὶ δρα-
στηριότητες ἐντοπισμένα εἰς
τοὺς ἱεροὺς ναοὺς:

1. Κηρύγματα κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λει-
τουργίας.

2. Κηρύγματα ἑσπερινὰ καὶ διαλέξεις εἰς τοὺς
ἐνοριακοὺς ναοὺς.

3. Εἰδικὰ μαθήματα εἰς ὅλους τοὺς τύπους τῶν
Κατηχητικῶν Σχολείων.

Τονίζεται ὅτι κατὰ τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις παρ-
έχεται ἡ δυνατότης διαφωτίσεως τῶν πιστῶν περὶ
τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» κατὰ τὸν ὀρθὸν συστηματι-
κὸν καὶ συνεχῆ ὅστε νὰ μὴ ἀτονῇ ἡ ἐπαγρύπνησις καὶ
νὰ μὴ ἀμβλύνεται ἡ αἰσθησις τῆς ἀμεσότητος τοῦ ὅλου
θέματος. Εἰς τὴν ὀμιλητικὴν προσπάθειαν τοῦ εἶδους
αὐτοῦ προτείνεται νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ σημαντικώ-

τατον δυναμικὸν τῶν λαϊκῶν θεολόγων, τῶν μορφωμένων καὶ πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐπιστημόνων.

β. Ὁμιλητικαὶ ἀντιχιλιαστικαὶ δραστηριότητες ἐκτὸς τῶν ἱερῶν ναῶν :

1. Ὁμιλίες εἰς τὰ Σχολεῖα ὄλων τῶν τύπων καὶ κατηγοριῶν.

2. Ὁμιλίες εἰς τὸν Στρατόν.

3. Διαλέξεις εἰς διαφόρους αἰθούσας πρὸς τὸ εὐρύτερον κοινόν.

4. Ὁμιλίες ἀπὸ ραδιοφώνου καί, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τηλεοράσεως.

Ἰπογραμμίζεται ὅτι αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ δὲν πρέπει νὰ γίνουσι ἀπαξ καὶ νὰ καλυφθοῦν ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ μακρᾶς σιγῆς ἀλλὰ νὰ ἔχουν περιοδικὸν χαρακτήρα. Τοῦτο ἰσχύει πρὸ παντὸς διὰ τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἀκροατήριον ἀλλάσσει κατὰ τακτὰ διαστήματα (π.χ. Στρατός, Σχολαὶ συντόμου φοιτήσεως κ.λ.π.).

γ. Κυκλοφορία βιβλίων, περιοδικῶν, ἐφημερίδων, ἐντύπων γενικῶς.

1. Προσπάθεια νὰ διαδοθῶν εὐρύτερον, ἰδίως εἰς ἐνορίας ἐνθα δροῦν χιλιασταὶ, βιβλία ἀναιρετικὰ τῶν δοξασίῶν των. Τοιαῦτα βιβλία ὑπάρχουν σήμερον ἀρκετά.

2. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ θρησκευτικὸς τύπος νὰ ἐπανέρχεται συχνὰ δι' ἐδικῶν ἀρθρῶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ χιλιασμοῦ.

3. Νὰ δημοσιευθοῦν σχετικὰ ἄρθρα εἰς τὸν ἡμερήσιον ἢ τὸν ἐβδομαδιαῖον τύπον.

4. Νὰ τυπωθοῦν εἰς μέγαν ἀριθμὸν ὀλιγοσέλιδα φυλλάδια εἰς τὰ ὁποία νὰ ἐκτίθενται διαγραμματικῶς καὶ εὐσυνόπτως αἱ πλάναι τοῦ χιλιασμοῦ καὶ ἡ ἀναίρεσίς των.

5. Νὰ συνταχθῇ εὐχρηστον καὶ περιεκτικὸν ἀναιρετικὸν ἐγκόλπιον μετὰ τὸ ὁποῖον νὰ ἐφοδιασθοῦν οἱ Ἐφημέριοι, τὰ ἐκκλησιαστικὰ στελέχη καὶ γενικῶς πᾶς κατέχων ὑπεύθυνον θέσιν ἐντὸς τῆς ἐνορίας καὶ γενικώτερον ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ.

δ. Δραστηριότητες σχετιζόμεναι πρὸς τὴν Πολιτείαν.

1. Ἀνάληψις ἐστρατείας ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν διοικητικῶν ὀργάνων πρὸς ἀποκάλυψιν

τοῦ ἀντεθνικοῦ καὶ ἀντικοινωνικοῦ χαρακτήρος τοῦ χιλιασμοῦ καὶ πρόκλησιν λήψεως ἀντιστοίχων μέτρων ἀπὸ πλευρᾶς τῆς Πολιτείας.

2. Προσπάθεια ἀνακλήσεως τῆς ὑπ' ἀριθ. 2406/75 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ὁποίας χαρακτηρίζεται ἡ διδασκαλία τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» ὡς θρησκεία καὶ δὴ ὡς «γνωστὴ θρησκεία» κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ νέου Συντάγματος.

3. Ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν οἱ ὅποιοι εἶναι ἀποδεδειγμένως «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά».

Πάντως τονίζεται μετ' ἐμφάσεως εἰς πλεῖστα ὑπομνήματα ὅτι ἡ προσπάθεια κινήσεως τοῦ κρατικοῦ παράγοντος δὲν σημαίνει κινήσεως τῆς Ἀστυνομίας ἐναντίον τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά». Ἡ δι' ἀστυνομικῶν μέτρων ἀντιμετώπισις τῶν χιλιαστῶν ἀπεδείχθη ὄχι ἐπιτυχὴς καὶ ὄχι κατασταλτικὴ τῆς δραστηριότητος των κατὰ τὸ παρελθόν. Σήμερον, μετὰ τὸν νέον Σύνταγμα τὸ παρέχον εἰς αὐτοὺς ἠδὲ ἐλευθερίας, ἡ διὰ τῆς ἀστυνομίας καταπολέμησις των ἀντεδίδνεται ἀκόμη περισσότερον.

ε. Ἀντιχιλιαστικὴ ἐκπαίδευσις στελεχῶν.

1. Προτείνεται ἡ λειτουργία ἀντιχιλιαστικοῦ φροντιστηρίου πρὸς καταρτισμὸν 3-4 στελεχῶν ἐξ ἐκάστης ἐνορίας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

2. Παρόμοιον φρονιστήριον, μετὰ τὰς ἀναγκαίας φυσικὰ διαφοροποιήσεις, πρέπει νὰ ἰδρυθῇ καὶ διὰ τοὺς κληρικούς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

3. Νὰ γίνῃ προσπάθεια ὥστε τόσον εἰς τὰς Θεολογικὰς Σχολὰς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς καὶ τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας νὰ διδασκῶν οἱ φοιτηταὶ καὶ σπουδασταὶ περὶ τῶν πλανῶν τῶν χιλιαστῶν καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεώς των.

στ. Μόνιμος ἐπιτελικὴ ὀργάνωσις ἀντιμετωπίσεως τοῦ χιλιασμοῦ καὶ τῶν αἰρέσεων γενικῶς.

1. Εὐκταῖον εἶναι νὰ δημιουργηθῇ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν αἰρέσεων μετὰ ἐμφασιν ἐπὶ τῆς παρακολουθήσεως καὶ ἀντιμετωπίσεως τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά».

2. Προτείνεται ἡ ἴδρυσις Γραφείου ἀναιρετικῆς ἐνημερώσεως παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ. Τὸ Γραφεῖον θὰ ἠμπορῇ νὰ εἶναι Κέντρον ἀντιχιλιαστικοῦ ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἐνοριῶν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως καὶ ὄργανον συντονισμοῦ τῶν δαφῶρων σχετικῶν προσπαθειῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Έξαιρετον πρότυπον.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεφάσισεν, ὅπως καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διὰ τῆς καθιερωμένης συνεργασίας αὐτῆς μετὰ τῶν Καθηγητῶν καὶ Ὑφηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐορτασθῆ καὶ προβληθῆ παληρυρικῶς ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου τῆ βῆ Φεβρουαρίου.

Οἱ γενησόμενοι ἐορτασμοὶ τόσον ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῶ τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης καὶ τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ αὐτῆς θὰ δώσουν ἀφορμὴν, ἵνα τὸ Χριστεπώνυμον πλήρω-

μα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν συνειδητοποιήσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς προσωπικότητος τοῦ μεγάλου ἁγίου, ἧτις ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἀναγνωρίζεται καὶ ἀκτινοβολεῖ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ.

Ὁ ἱερός Φῶτιος διεκρίθη διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν συμβολὴν του πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καὶ ἀπογοικῆς εὐσεβείας πρὸς διάδοσιν τοῦ πνεύματος τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διὰ τῆς ὁποίας «πᾶσα καινοτομία καὶ αἵρεσις ἀπελαύνεται» πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ αἰτήματος τῆς φιλικῆς, κοινικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλ' οὐχὶ δουλικῆς ἢ συγκροιστικῆς

3. Προτείνεται ἡ ἴδρυσις ἐνὸς παρομοίου πρὸς τὸ ἀνωτέρω Γραφείου, ἐν μικρογραφίᾳ, ἀρχικῶς εἰς τὰς μεγάλας ἐνορίας καὶ εἰς τὰς ἐνορίας ἐνθα ἐμφανίζεται χιλιαστικὴ δράσις, καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς ὅλας τὰς ἐνορίας.

ζ. Διάφοροι ἄλλαι δραστηριότητες καὶ προτάσεις.

1. Ὁργάνωσις ἀντιχιλιαστικῶν ἐβδομάδων ἐπὶ ἐνοριακῆς ἢ μητροπολιτικῆς βάσεως.

2. Συνάξεις ὀργανωτικο-συντονιστικαὶ κληρικῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ ἀντιπροσώπων τῶν πνευματικῶν κινήσεων διὰ κοινὴν μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ».

3. Καθιέρωσις ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμέρας προσευχῆς ὑπὲρ τῶν ἐν πλάνῃ εὐρισκομένων.

4. Ἀντιχιλιαστικαὶ ἐξορμήσεις εἰς συνοικίας ἐνθα δροῦ χιλιασταί.

5. Πρόσκλησις τῶν χιλιαστῶν εἰς δημόσιον διάλογον μετὰ εἰδικῶν ὀρθοδόξων θεολόγων. Ἄν ἀρνηθοῦν τὸν διάλογον αὐτὸν θὰ εὐρεθοῦν ἐκτεθειμένοι. Ἄν τὸν δεχθοῦν καὶ πάλιν θὰ ἐκτεθοῦν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δημοσίας συζητήσεως.

6. Τέλος ὑπάρχει καὶ πρότασις νὰ γίνῃ «ὕπὸ συμπασης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀφορισμὸς καὶ ἀναθεματισμὸς τῶν χιλιαστῶν».

Εἶναι προφανὲς ὅτι εἰς τὰς ὡς ἄνω προτάσεις τῶν πνευματικῶν κινήσεων ὑπάρχουν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρουσαι ἀπόψεις. Ἐξ αὐτῶν πρέπει νὰ ὑπογραμμισθοῦν αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν δημιουργίαν ἐκπαιδευτικῶν μονάδων πρὸς καταρτισμὸν ἐνοριακῶν στελεχῶν ἀντιαιρετικοῦ ἀγῶνος, ἢ ἀξιοποίησις τοῦ θεολογικοῦ δυναμικοῦ καὶ ἢ ὀργάνωσις μονίμου Γραφείου παρακολουθήσεως τῶν χιλιαστῶν.

Ἐπὶ πλέον πρέπει νὰ τονισθοῦν τὰ ἀκόλουθα ση-

μεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιμένουν τὰ ὑπομνήματα τῶν πνευματικῶν κινήσεων:

α. Τὸ κύριον μέσον τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ» εἶναι ἡ κηρυκτικὴ, ποιμαντικὴ καὶ ἀντιαιρετικὴ δράσις τῆς Ἐκκλησίας τόσον εἰς τὸ ἐνοριακὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ γενικώτερον ἐπίπεδον. Μόνον ἡ δράσις αὐτὴ συστηματικῶς καὶ ἐν ζήλῳ ὀργανωμένη δύναται νὰ ἀποδώσῃ καρποὺς καὶ ὄχι ἢ διὰ τῆς Ἀστυνομίας ἐπέμβασις. Ἀσφαλῶς ἡ Πολιτεία πρέπει νὰ ὑποκινηθῆ διὰ νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως διὰ νομοθετικῶν καὶ ἄλλων μέτρων, καθὼς ὁ χιλιασμὸς ὑποσκάπτει τὰ θεμέλια τοῦ Ἔθνους. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ὅτι πρέπει νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὸν ἀστυφύλακα αὐτὸ τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ ἔργον τοῦ ἱερέως, δηλ. ἢ διαφύλαξις τῶν πιστῶν ἐντὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἢ ἐπιστροφή τῶν πλανωμένων εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας.

β. Ἡ ἀντιαιρετικὴ δραστηριότης τῆς Ἐκκλησίας ὅσονδῆποτε μεθοδικῶς ὀργανωμένη δὲν θὰ καρποφορήσῃ ἐπαρκῶς ἂν δὲν συνοδευθῆ ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τοῦ Κλήρου. Ἐν ἀπὸ τὰ κύρια ἐπιχειρήματα τῶν χιλιαστῶν εἶναι ἡ χαμηλὴ ἠθικὴ στάθμη τοῦ ἱερατείου, αἱ διχοστασίαι εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἱεραρχίας, ἢ ἔλλειψις εἰρήνης καὶ καλωσύνης, ἢ ἀπουσία οὐσιαστικοῦ ποιμαντικοῦ ἐνδιαφέροντος κ.λ.π. Εἰς τὰ θέματα αὐτὰ καὶ ἰδίως τὸ τῆς εἰρηνεύσεως εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἱεραρχίας πρέπει νὰ γίνων θετικὰ βήματα, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀποτελεσματικῶς αἱ χιλιαστικαὶ καὶ γενικώτερον αἱ αἵρετικαὶ προπαγάνδαι.

γ. Τέλος, δὲν στερεῖται σημασίας τὸ γεγοῶς ὅτι αἱ πνευματικαὶ κινήσεις ἐπαναλαμβάνουν καὶ πάλιν ὅτι θέτουν ἐαυτὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας προκειμένου νὰ ἀντιμετωπισθῆ ὁ χιλιασμὸς καὶ νὰ περιφρουρηθῆ ἡ Ὀρθοδοξία. Ἐδῶ πρόκειται δι' ἐν ἀνθρώπινον δυναμικὸν τὸ ὅποιον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀξιοποιηθῆ.

† Ὁ Ταλαντίου ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

στάσεως έναντι της θύραθεν σκέψεως και σοφίας· πρὸς συνδυασμὸν τοῦ αἰτήματος τῆς ἀκριβείας μετὰ τῆς ἀρχῆς τῆς οἰκονομίας· πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἀντιτιθεμένης εἰς τὸ ὀρθόδοξον δημοκρατικὸν πνεῦμα κακοδοξίας τῶν Τριγλωσσιστῶν ἢ Πιλατιανῶν πρὸς δραστηριοποίησιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς πρὸς προβολὴν τῆς ἐνόητος τῆς πίστεως ὑπὸ τὴν ἀναπόφενκτον ποικιλίαν τῶν κατὰ τόπους ἐξωτερικῶν μορφῶν· πρὸς μετουσίωσιν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς «Ὁρθοπραξίαν»· πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ γνησίου οἰκουμενικοῦ καὶ διαλλακτικοῦ πνεύματος, ὅπερ ὅμως οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐκφυλίζηται εἰς ἀντορθόδοξον εἰρηγισμόν· πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς γραμματείας καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν πλείστων ἐτέρων τομέων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου.

Γενικῶς ὁ ἱερός Φώτιος εἶναι ἔξοχον πρότυπον προβολῆς καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ γνησίου ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅπερ δὲν εἶναι πνεῦμα στατικότητος, ἀλλὰ πνεῦμα δυναμικῆς προσπαθείας πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ κόσμου.

Ἐξοχία συνέχεια.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ ἀπονομή τοῦ πτυχίου εἰς τὰς νέας ἀποφοίτους τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων (Α.Σ.Δ.Α.Ν.) «Ἡ Ὀλυμπιάς» εἶναι γεγονός ἀξίον ἰδιαίτερας ἐξάρασεως.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολή, ἣτις ἐξαστάται ἐκ τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ν.Ι.Ε.Ε.), ἀνταποκρίνεται πλήρως εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως νεανίδων διακρινόμενων διὰ τὸ χριστιανικὸν ἦθος τῶν καὶ ἐμφορουμένων ὑπὸ ἱεραποστολικῶν πνεύματος, καλυφθῶν αἱ εἰς νοσηλευτικὸν προσωπικὸν εἰδικαὶ ἀνάγκαι τοῦ Νοσοκομείου τοῦ Ν.Ι.Ε.Ε., τὸ ὅποιον, ὡς προσριζόμενον πρωτίστως διὰ τὴν νοσηλείαν τῶν κληρικῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν, δέον νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀδελφὰς νοσοκόμοις, διακρινόμενας οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν τῶν συγκρότησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῶν φρόνημα.

Ὅθεν εἶναι προφανές, ὅτι ἡ Σχολὴ «Ἡ Ὀλυμπιάς» ἀποτελεῖ ὠραίαν ἐν συγκεχρονισμένῃ μορφῇ συνέχειαν τῆς μακροαίωτος διακονικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας.

«Ταμεῖον ἀρωγῆς φοιτητῶν».

Ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέου Φυτιράκη ἠρξάτο λειτουργοῦν τὸ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Πρωτανείας αὐτοῦ ἴδρυθὲν διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1971/1975 Νόμου «Ταμεῖον Ἀρωγῆς Φοιτητῶν». Σκοπὸς τοῦ Ταμεῖου τούτου εἶναι ἡ ἠθικὴ καὶ ἐλικὴ εἰς εἶδος ἢ εἰς χορῆμα ἐνίσχυσις τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διὰ τὴν κάλυψιν ἐκτά-

των ἀναγκῶν αὐτῶν, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἀντιμετωπιθοῦν κατ' ἄλλον τρόπον. Τοιαῦται ἀνάγκαι λ.χ. δημιουργοῦνται διὰ φοιτητὰς βαρέως νοσοῦντας ἢ χρῆζοντας ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ ἀντιμετωπίζοντας σοβαρὰς οἰκονομικὰς δυσκολίας κ.λπ.

Ἡ «Ἐκκλησία», χαίρουσα διὰ τὴν σιεφθεῖσαν ὑπὸ ἐπιτηχίας ὠραίαν πρωτοβουλίαν τοῦ καθηγητοῦ κ. Φυτιράκη, εὐχεται, ὅπως τὸ Ταμεῖον ἐπιτυχθῇ δωρικῶς διὰ δωρεῶν, κληρονομιῶν καὶ κληροδοσιῶν, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐκπληρωθῇ τὴν ὠραιότητα καὶ σπουδαιότητα ἀποστολῆν του.

Ἡ ἀξία τῆς προσευχῆς.

Ὁ Πρωτάνης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικόλαος Μαισανιώτης, προσφωνῶν τοὺς νέους πρωτεύει φοιτητὰς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελειῶν τοῦ Πανεπιστημίου τούτου ὀρκωμοσίας αὐτῶν, ὑπέδειξεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάγκην τῆς καθημερινῆς προσευχῆς ὡς μέσον φωτισμοῦ αὐτῶν πρὸς διακρίθωσιν τῶν πραγματοποιησίων καὶ ἐπιδιωκτέων σκοπῶν τῆς δραστηριότητός τῶν καὶ ὡς μέσον ἐνισχύσεως αὐτῶν πρὸς καρποφορίαν τῶν προσπαθειῶν τῶν.

Οἱ λόγοι τοῦ κ. Πρωτάνεως εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνοι πρὸς ὅ,τι σχετικῶς εἰπόνει ὁ γνωστός πρωθυερεὺς τῆς Κροστάνδης Ἰωάννης, ὅστις ἐν τῷ βιβλίῳ του «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ» γράφει, ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι «ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὁ φωτισμὸς τῆς διανοίας, ἡ χαρὰ τοῦ πνεύματος, ὁ χρυσοῦς κρικός, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τὸ δημιούργημα μετὰ τὸν Δημιουργόν, τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀνδρεία εἰς ὅλας τὰς λύπας καὶ τοὺς πειρασμούς, ὁ λύχνος τῆς ζωῆς».

Νέα ἐπιβεβαίωσις.

Τὸ σοβιετικὸν περιοδικὸν «Ἐπιστήμη καὶ Θεοσκεία», ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ «ἐπιστημονικοῦ ἀθεϊσμοῦ», ἀνέφερε προσφάτως περιπτώσεις νέων ἐν Ρωσίᾳ, οἵτινες, ἂν καὶ εἶναι μέλη τῆς κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως νεολαίας (Komsomol), ἐν τούτοις διακηρύττον τὴν πίστιν τῶν εἰς τὸν Θεόν. Ὡσαύτως τὸ αὐτὸ περιοδικὸν ἀνέφερε περιπτώσεις φοιτητῶν, οἵτινες, ἂν καὶ ἠρτίστευσαν εἰς τὰ μαθήματα «Θεμέλια τοῦ Μαρξισμοῦ - Λενινισμοῦ» καὶ «Ἐπιστημονικὸς Ἀθεϊσμός», προσφεύγουν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν βάπτισμα καὶ φέρουν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν.

Αἱ εἰδήσεις αὗται ἐπιβεβαιοῦν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅτι ἡ Θεοσκεία ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει οὐ μόνον δὲν ἔχει ἐκριζωθῆ, ἀλλ' ἀντιθέτως συναρπάζει τὴν ψυχὴν καὶ πολλῶν νέων, οἵτινες ἀντιγράφουν ἐξ ὀλοκλήρου ἀθεϊστικῶς.

Ἐξ ἀφορμῆς σοβαρῶν ἐκτρόπων.

Κατὰ τὴν διάρκειαν προσφάτων ποδοσφαιρικῶν ἀγώνων παρετηρήθησαν σοβαρὰ ἔκτροπα, μεταβλη-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος

Τὴν 11.1.77 συνήλθε ἡ Διεκδικητὴ Ίερά Σύνοδος ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ.

Ἐν ἀρχῇ ἀνεγνώσθησαν τὰ Πρακτικά τῆς 7ης Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Δ. Ι. Σ. ἠσχολήθη μὲ θέματα ἀναφερόμενα εἰς ἐκποιήσεις ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας εἰς ἰδιώτας καὶ ἀπεφασίσθη ὅπως, διὰ τὴν καλλιτέραν διεξαγωγὴν τῆς διαδικασίας ἐκποιήσεως συγχροτηθῆ Ἐπιτροπὴ ἐκ Συνοδικῶν, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σύρου κλπ. κ. Δαυροθέου, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεοκλήτου, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτηρίου καὶ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Καλλινίκου, ἵνα αὕτη ἐπιλαμβάνεται ἐκάστης περιπτώσεως ἐκποιήσεως ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ εἰσηγείται τῇ Ίερᾷ Συνόδῳ τὰ δέοντα.

Ἐν συνεχείᾳ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τὸ Σχέδιον τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου εἰς τὰ μέλη τῆς Δ. Ίεράς Συνόδου μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως μελετηθῆ τὸ ἐν λόγῳ Σχέδιον καὶ ἀποφανθῶν σχετικῶς ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐπομένας Συνεδριάσεις τῆς Δ. Ίεράς Συνόδου.

Τὴν 12ην καὶ 13ην Ἰανουαρίου 1977, ἡμέρας Τετάρτην καὶ Πέμπτην, συνήλθεν ἡ Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως, ὅπως εἰς τὰ Πρακτικά τῆς 8.12.76 καταγραφῆ πᾶν ὅ,τι ἐλέχθη κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν συνεδρίαν. Ἀπαλειφθῶν δὲ ὀρισμέναι δριμύειαι φράσεις, αἱ ὅσαι ἐλέχθησαν ἐν τῇ ρύμῃ τοῦ λόγου.

Ὅμοιως, εἰς τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἡ Ίερά Σύνοδος, ἐξ ἀφορμῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κ. Γ. Κονιδάρη, ἀπεφάνθη, ὁμοφώνως, ὅτι δὲν ὄφισταται θέμα κανονικότητος τῆς συνθέσεως τῆς Ί. Συνόδου, καθ' ὅσον πάντες οἱ Συνοδικοί Σύνοδοι τυγχάνουσι κανονικοὶ καὶ νόμιμοι.

Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀνεγνώσθησαν τὰ Πρακτικά τῆς προηγουμένης καὶ ἤρchiον ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας.

θέντων τῶν γηπέδων εἰς πεδία μάχης καὶ βαρβαρικῶν ἐκδηλώσεων.

Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ σημερινὸς ἀθλητισμὸς εἶναι ἐνίοτε ξένος πρὸς τὸ ὑγιὲς ἀθλητικὸν πνεῦμα, ὅπερ κατὰ μὲν Γρηγόριον τὸν Νύσσης καλλιεργεῖ τὴν «ἀθλητικὴν ἀνδρείαν», κατὰ δὲ Γρηγόριον τὸν Θεολόγον συντελεῖ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων οὐχὶ «ἐξω τῶν νεομισμένων», ἀλλὰ «κατὰ τοὺς κειμένους ὅρους τῆς ἀγωνίας», δηλαδὴ συμφώνως πρὸς τοὺς κανονισμοὺς.

Τὸ ὑγιὲς αὐτὸ ἀθλητικὸν πνεῦμα οὐδέποτε ἐκτρέπεται εἰς βαρβαρότητας καὶ ἐγωϊστικὸς ἀνταγωνισμούς, ἀλλὰ συμβάλλεται εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς πειθαρχίας, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῆς εὐγενοῦς ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς ἀμίλλης, εἰς τὴν ἰσορροποῖσιν τῶν ψυχικῶν ἐνεργειῶν, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, εἰς τὴν μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτήρος.

Ἐξ ἀφορμῆς δὲ ἀναγραφειῶν εἰδήσεων ἐπὶ τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως τῆς Ί. Συνόδου εἰς τινὰς Ἐφημερίδας τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, αἱ ὅσαι δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἐκφράζει Αὕτη τὴν λύπην τῆς διότι δὲν ἀπῆχον τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν ἀπορίαν τῆς πόθεν ἀρῶνται τὰς ἀδασίμους καὶ ἀναληθεῖς αὐτὰς πληροφορίας.

Πληροφοροῦμεν ὅθεν, διὰ πολλοστήν φοράν, πάντα τὰ Μέσα Ἐνημερώσεως καὶ τὸν Τύπον, ὅτι παρὰ τῇ Ίερᾷ Συνόδῳ ὑπάρχει καὶ λειτουργεῖ Γραφεῖον Τύπου, τὸ μόνον ἀρμόδιον καὶ ὑπεύθυνον διὰ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν, τὸ ὅστιον ἐκδίδει καὶ ἀνακοινωθὲν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ί. Συνόδου κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς Αὕτη συνεδριάζει.

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

1. Διὰ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν τῶν Ἐνοριῶν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης συνεκάλεσεν εἰς γενικὴν συγκέντρωσιν τὸ Ίερατεῖον τῆς Ί. Μητροπόλεως κατὰ τὴν ὅποιαν ἔδωκεν ἀναλόγους ἐντολὰς καὶ συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας πρὸς τοὺς Ἐφημερίους καὶ τοὺς ἐκάλεσεν ὅπως ἐπιδειξῶν καὶ ἐφέτος ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἐπ' ὅλων τῶν τοιμῶν δραστηριότητος τῶν Ἐνοριῶν καὶ ἐφαρμόσων μὲ σχολαστικότητα τὰς ὁδηγίας ποὺ παρέχονται εἰς τὰς δύο βασικὰς ἐγκυκλίους ποὺ ἐξεδόθησαν καὶ ἀφοροῦν εἰς τὸν διοικητικὸν καὶ τὸν τελετουργικὸν τομέα τοῦ ἐφημεριακοῦ ἔργου.

Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ Ί. Μητρόπολις ἀποδίδει μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ Ἐνοριακὸν ἔργον καὶ παρέχει εὐχέρειαν εἰς τοὺς Ἐφημερίους νὰ ἀναπτύξων πᾶσαν δραστηριότητα εἰς τὰς Ἐνορίας των.

2. Διὰ τὴν πνευματικὴν καλλιέργειαν καὶ τροφοδοσίαν τῆς μαθητιώσης νεολαίας ἐπραγματοποιήθη οὐσχεφίς τῶν Ἰευθύων τῆς Χριστιανικῆς Κινήσεως καὶ γενικῆ συγκέντρωσις τῶν Στελεχῶν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν Χριστιανικῶν Μαχητικῶν Ὁμάδων (X.M.O.M.).

3. Ἡ Ἐνωσις Γονέων «**Η ΑΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**» ἀναπτύσσεται ἱκανοποιητικῶς καὶ ἀγαλλιάζει διαρκῶς ὅλο καὶ περισσότερα μέλη, τὰ ὅσα τροφοδοτεῖ μὲ μνηνιαίας διαλέξεις εἰς τὰ Ἐνοριακὰ Παραρτήματα καὶ ἄλλας λατρευτικὰς εὐκαιρίας.

4. Ὁ τομεὺς τῶν Ἀγιογραφικῶν - Προνοιακῶν Κύκλων προσφέρει πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἐνοριακὸν ἔργον.

Τὰ μέλη του, τροφοδοτούμενα πνευματικῶς ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων Ἐφημερίων, ὁμοιάζουσι μὲ ἀγγέλους ποὺ μεταφέρουσι παρηγορίαν εἰς ἀσθενεῖς, πονεμένους, πενθοῦντας καὶ δυστυχεῖς συνανθρώπους καὶ παρέχουσι ἠθικὴν καὶ πᾶσαν δυνατὴν ὕλικὴν βοήθειαν εἰς ἀπόρους καὶ ἐνδεεῖς μὲ τὸν γνωστὸν Χριστιανικὸν τρόπον, «**ἰλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός**». Εἰς τὴν πραγματοποίησιν συγκέντρωσιν τῶν ὑπευθύνων ἐφημερίων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἔδωκε τὸ διάγραμμα τῆς ἐργασίας διὰ τὸν τομέα τοῦτον, ὡς καὶ τὸ βοηθητικὸν ὕλικόν.

Ἦδη ἤρchiον τὴν λειτουργίαν των οἱ Κύκλοι εἰς ὅλας τὰς Ἐνορίας.

5. Τὸ «Κέντρον Συμπαράστασης Οἰκογενείας», ποὺ ἀπὸ διετίας ἀποδίδει πολλοὺς καρπούς εἰς τὸν τομέα τῆς προλήψεως καὶ ἀποσοδήσεως τῶν διαζυγίων, ἤρchiε τὰς ἐργασίας του μὲ τὴν συνεδρίαν τῆς Συντονιστικῆς τοῦ Ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἀνέφερεν ὅτι διὰ τὴν διεκπεραίωσιν τῶν ὄλων ἐξαναομένων ἀναγκῶν προσελήφθησαν καὶ νέα Κοινωνικὰ Λειτουργοί.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Με απόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἐξελέγησαν οἱ κάτωθι νέοι Μητροπολίται:

— Λεοντοπόλεως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Νικόδημος.

— Κεντρῶας Ἀφρικῆς ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἐλευσίνος κ. Τιμόθεος.

— Ἀκκρας ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Νικοπόλεως κ. Εἰρηναῖος, καί ὡς βοηθοὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Παπαδόπουλος, Βοηθὸς Ἐπίσκοπος Νικοπόλεως καί οἱ Ἀρχιμ. κ. κ. Ἱερόθεος Πετράκης καί Ἀμβρόσιος Φρούσιος, Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τοῦ Πατριαρχίου.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α**Πανελλήνιον Ἱερὸν Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου**

Ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρυματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὰς διὰ τοῦ Ν. 349)76 διατηρουμένας ἐν ἰσχύϊ διατάξεις τῶν ὑπ' ἀριθ. 8)70 καὶ 62)75 Κανονισμῶν, προκηρῶσαι τὴν πλήρωσιν τῆς ἀπὸ 1.2.1977 κενωθείσης θέσεως ἐπὶ συμβάσει τοῦ Πρωτοφάλτου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας καὶ καλεῖ τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα τυπικὰ καὶ ὁδασιατικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διὰ τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Ἱερὸν Ἰδρυμα ἐν Τήνῳ αἰτήσιν μετὰ συντόμου βιογραφικοῦ σημειώματος.

Ἐν Τήνῳ τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1976

Ὁ Πρόεδρος - Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Σόβου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Κίτρους

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν ἀνά μιᾶς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγ. Νικολάου ἐν Δεπτοκαρυᾷ καὶ 2) Ἀγ. Γερασίμου ἐν Μικρῇ Μηλέᾳ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῇ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας

Φέρομεν εἰς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Μητρόπολις προτίθεται ὅπως προσλάβῃ: 1) Ἀρχιμανδρίτην ἢ Πρεσβύτερον, ὡς Ἱερατικῶς Προστάμενον Ἐνορίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐν Σουηδίᾳ καὶ 2) Διάκονον ἢ ὑποψήφιον Διάκονον, κατὰ προτίμησιν ἄγαμον, ὡς Διάκονον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Στοκχόλμης, ἐκτελοῦντα συγχρόνως καθήκοντα Γραμματέως ἐν τῇ Μητροπόλει. Διὰ περισσοτέρας πληροφορίας: Ἱερὰ Μητρόπολις Περιστερίου. Τηλ. 5719.777.

Ἐν Στοκχόλμῃ τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Σουηδίας ΠΑΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346/1976 «Περὶ τρόπου πληρώσεως Ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων καὶ συστάσεως Εἰδικῶν Σχολῶν Ἱερατικῆς Μορφώσεως» (ΦΕΚ 142 τ. Α', τῆς 10 Ἰουνίου 1976), τὴν ὑπ' ἀριθ. 3154 καὶ ἀπὸ 26.6.1976 Ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ΦΕΚ 838 τ. Β', τῆς 26 Ἰουνίου 1976) καὶ τὰ ἄρθρα 33-37 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Ἀγίου Δημητρίου Πεύκου, 2) Ἀγίου Ἀθανασίου Μούστα.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, καλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, αἰτήσιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κάλυψιν τῆς χηρευούσης Διακονικῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Μαρκοπούλου - Ἀττικῆς.

Σπάτα τῇ 29ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει 1) τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Δ. Ι. Σ. «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», 2) τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346)1976 «Περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα νὰ καταλάβωσιν τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά: 1) Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἀθανασίου Μικρολίμνης, 2) Ἀγ. Δημητρίου Ξενογειῶν, 3) Ἀγ. Γερμανοῦ Πρεσπῶν, 4) Ἀγ. Γεωργίου Βεύης, 5) Ἀγ. Δημητρίου Ἄνω Γραμματικοῦ, 6) Ἀγ. Νικολάου Παπαγιάννη, 7) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀτραποῦ, 8) Ἀγ. Ματθαίου Πτελεῶνος καὶ 9) Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης (Β' θέσις).

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 31ῃ Ἰανουαρίου 1977

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἐορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΠΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Κλητήριον θέσπισμα
 ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Π ρ ό ς

Τὸν Ἀρχιμανδρίτην Χρυσόστομον Ἀπολωνάτον, τέως ἐφημέριον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος.

Καλεῖται ὅπως ἐμφανισθῆς ἀutoπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, συνεδριάζοντος ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἰωάννου Γενναδίου 14, τῆς 16ῆς Φεβρουαρίου 1977 ἡμέρᾳ Τετάρτη καὶ ὥρα 9η π.μ., ἵνα δικασθῆς, ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ κανονικοῖς παραπτώμασι, περὶ τῆς κατηγορίας κατεδικάσθης πρωτοδικῶς εἰς τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως.

Προσπεριδουμένω σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀθήνησι τῆς 10ῆς Ἰανουαρίου 1977

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Π ρ ό ς

Τὸν Ἀρχιμανδρίτην Μακάριον Βανδῶρον, τέως ἐφημέριον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. (Ἀγνώστου διαμονῆς).

Καλεῖται ὅπως ἐμφανισθῆς ἀutoπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, συνεδριάζοντος ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἰωάννου Γενναδίου 14, τῆς 17ῆς Φεβρουαρίου 1977 ἡμέρᾳ Πέμπτη καὶ ὥρα 9η π.μ., ἵνα δικασθῆς, ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ κανονικοῖς παραπτώμασι, περὶ τῆς κατηγορίας κατεδικάσθης πρωτοδικῶς εἰς τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως.

Προσπεριδουμένω σοι, ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥς ἄνω ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀθήνησι τῆς 10ῆς Ἰανουαρίου 1977

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος
 Ἰασιῶ 1 Ἀθήναι (τ. τ. 140).

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

† Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
 δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ Ἰδεῶδες Ἀγωγῆς καὶ Μορφώσεως τῶν Νέων.

Ἐόρτια Γράμματα.

Μητροπ. Περιστερίου Ἀλεξάνδρου, Ἡ Α'. Προσνοδικὴ διάσκεψις.

Μητροπολ. Καλαβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἡ Δατρεία δείκτης πνευματικῆς ζωῆς.

Γεωργ. Α. Γαλίτη, Καθηγητοῦ Θεολ. Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Καταλόγου θεμάτων τῆς μελλούσης Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα, Ἡ Κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Σπυρ. Δ. Κοντογιάννη, Βοηθοῦ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐκλογή καὶ Χειροτονία τῶν Ἀρχιεπισκόπων τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Ὁρόνου τῶν Ἱεροσολύμων Σεβαστείας Κορνηλίου καὶ Ἰορδάνου Παλλαδίου.

Μητροπ. Ταλαντίου Ἀμβροσίου, Αἱ ἐνέργειαι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ Χιλιαστικοῦ Προβλήματος.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.